1523.

50 ಕರ್ನಾಟಕ
KARNATAKA

ಗಾದೆಲು

ಶ್ರೀಮತಿ ಜ್ಯೋತಿ, ಚೇಳ್ಯಾರು

ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಮಂಗಳೂರು

ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಚಯಮಾಲಿಕೆ

"ಗಾದೆಲು"

ಶ್ರೀಮತಿ ಜ್ಯೋತಿ ಚೇಳ್ಯಾರು
"ಕ್ಷಿತಿಜ"

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಗ್ರಂಥಾಲಯ
ಮಂಗಳೂರು – 575 006

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ ಕಟ್ಟಡ, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು - 3.
ದೂರವಾಣಿ / ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 0824- 2459389
Email: tuluacademy@yahoo.co.in

T
398.7
CHE

ಮುದ್ರಣ	:	2008
ಪುಟಗಳು	:	48
ಬೆಲೆ	:	30
ಹಕ್ಕುಗಳು	:	ಅಕಾಡೆಮಿ
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು	:	ಯಮ್. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ್ ಕುಲಾಲ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.
ಪ್ರಕಾಶಕರು	:	ಎಸ್.ಎಚ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು - 3 ದೂರವಾಣಿ / ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 0824 - 2459389 Email: tuluacademy@yahoo.co.in
ಮುದ್ರಣ	:	ಅರುಣಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಎನ್. ಡಿ. ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಕುದ್ರೋಳಿ ಮಂಗಳೂರು -3, Ph : 2494925

ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರೆನ ಪಾತೆರ

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಲಿಕೆಡ್, "ಗಾದೆಲು" ಇನ್ನಿ ತುಳು ಗಾದೆಲೆ ಪೊಲಬುನ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಜ್ಯೋತಿ ಚೇಳ್ಯಾರು ಸುಮಾರು 56 ಪುಟೊತ ತನ್ನ ಬರವುಡು ತೆರಿಪಾದೆರ್.

ಆರ್ ಪಂಡಿಲೆಕೊನೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ನಿಲಿಕೆ ಸೊತ್ತು ಇತ್ತ್ಂಡ, ಅಜಪೆರೆ ಭಂಗ್ಗನೆ. ಅಜಪುನಗ ಐತ ಗುಣಮಟ್ಟೊನು ತೆರಿಯೊನುನ ನನಲಾ ಭಂಗ್ಗದ ಬೇಲೆ. ಈ ದಿಸೆಟ್ ಹಿರಿಯ ಲೆಕೊಕೆರೆ ಗಾದೆಗ್ ಲಗ್ತಿಯಾದ್ ಬೂಕುನ್ ಸಂಪಾಲ್‌ದ್ ಐಕೊಂಜಿ ಇವರಣೆ ಕೊರ್ಪುನ ಬೇಲೆ ದಾಲ ಸುಲಭದತ್ತ್. ಆರ್ ಪೆಜೊಂದಿನ ಗಾದೆಲೆನ್ ಅರ್ಥ ಮಲ್ತೊಂದು, ಅವೆನ್ ಓದುನಕ್ಲೆಗ್ ತಯಾರ್ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ಪುನ ಬೇಲೆಲಾ ಬಾರಿ ಭಂಗ್ಗದ.

ಗಾದೆ, ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ನಡಪಿ ವಿಷಯೊಗ್ ಒಂಜಿ ಉದ್ದರಣೇ ಅವು ಕೆಲವು ಉದ್ದರಣೆ ಕೊರುಂಡ ನನ ಕೆಲವು ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಒರೆಕೊರೆಗ್ ಒಂಜಿ ಉದ್ದರಣೆ ಕೊರ್ಪುಂಡು. ಉಂದೆನ್ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಸಂದರ್ಭೊಗ್ ಸರಿಯಾದ್ ಬಳಸೊನೊಡು.

ಆಂಡ ಗಾದೆದ ಸತ್ಯೊಲು, ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಎಚ್ಚರ ಮಲ್ಪುಂಡು. ಉದ್ದರಣೆಗ್

1) ತಾರಿ ಕಂಡೊಗ್ ಮೂಜಿ ಬುಳೆ – (ಉಂದು ಸತ್ಯೊ)
2) ನಲಿಕೆದಾಯನ ನಾಲಾಯಿ ಪರ್ತೆ – (ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸತ್ಯೊ)
3) ಕುದುರೆದೆಪ್ಪುನೆಕ್ ದುಂಬು ಕುಡು ಬೆಯ್ಪಾದಾಂಡ್ – ಉಂದು ಬೇತೆ ನಡಕೆಗ್ ಉದ್ದರಣೆ.
4) ಉಂಡಿನಾಯಗ್ ಬಡವು ಎಚ್ಚ, ಮೀನಾಯಗ್ ಕುರೆ ಎಚ್ಚ – ವಿಷಯ ಸುಳ್ಳು ಘಟನೆಗೆ ಉದ್ದರಣೆ
   (ಉಂದು ಒಂಜಿ ಕುರೆ ಆಸೆಗ್ ಸಾಕ್ಷಿ)
5) ಮುಟ್ಟಾಳೆದಾಯೆ ಎಲ್ಯ ಆಯೆ ಮುಂಡಾಸ್‌ದಾಯೆ ಮಲ್ಲೆ ಆಯೆ – ಉಂದು ವ್ಯಂಗ ಸತ್ಯೊ

ಇಂಚೊ, ಗಾದೆಲೆನ್ ನಮೊ ಸಂದರ್ಭ ತೂದು ಬಳಸೊನೊಡು. ಎಡ್ಡೆ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರೊದ ಮದ್ಯೊಡ್ ಇಂಚಿ ಸತ್ಯೊದ ಪಾತೆರ ಬತ್ತ್ಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ನಾಟುಂಡು.

"ಗಾದೆಲು" ಇನ್ನಿ ಪೊರ್ಲುದ ಬರವುನು ಬರೆದ್ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಗದ್ದಿಗೆಡ್ ಕುಲ್ಲಾದೆರ್ ಅರೆಗ್ ಸೊಲ್ಮೆಲು. ಈ ಪುಸ್ತಕೊನು ಪೊರ್ಲುಡು ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್ ಕೊರಿ ಅರುಣ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಮೊಕ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ಯಮ್. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ್ ಕುಲಾಲ್
ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್

ಮದಿಪುದ - ರಡ್ಡ್ ಪಾತೆರ

ತುಳು ಭಾಷೆ, ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆನ್ ಅಜಪೆರೆ ಪಿದಡ್‌ನಗ ಐತ ಉಲಿಯಿಡುಪ್ಪಿ ಬಂಗಾರ್, ಬೊಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ಮಾಣಿಕದ ಪದ್ದೆಯಿಲು ದಿಂಜ ತಿಕ್ಕುವ. ಐಟ್ಟ್ ತುಳು, ಗಾದೆಲುಲಾ ಒಂಜಿ. ಗಾದೆಲೆನ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾದ್ ಬರೆವೊಂದು ಪೋನಗ ತುಳುಭಾಷೆ ಬಕ್ಕ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಬಳಕೆಡ್. ಉಪ್ಪುನ ಮಾತಾ ಗಾದೆಲೆನ್‌ಲಾ ಮೂಲು ಪನಿಯೆರೆ ಆತ್‌ಜಿ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಗಾದೆಲೆನ್ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊರ್ದು ಗಾದೆದ ಲಕ್ಷಣೊನು ಪನ್ಪಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತ್‌ದೆ. ಆಂಡ ಕೆಲವು ವಿಷಯ ವಸ್ತುದ ಬಗ್ಗೆ ಗಾದೆಲೆನ್ ಪನ್ನಗ ಆಯಿನಾತ್ ಎಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಡ್ ಗಾದೆಲೆನ್ ಕೊರ್ಪಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತ್‌ದೆ.

ತುಳುಟು ಲೇಖನೊಲೆನ್ ಬರೆತೆಡೆಲಾ ಬೂಕುನು ಬರೆಪಿನ ಉಂದು ಎಂಕ್ ಕಡೀರ ಪೆದಿನ ಅನುಭವ. ನೆಟ್ಟ್ ಎಂಚಿನಾಂಡಲಾ ಒಟ್ಟೊ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಐನ್ ಮಟ್ಟೆಲೆಗ್ ಪಾಡೊಂದು ಎನ್ನ ಮರ್ಗಿಲ್‌ಗ್ ತೆರಿಪಾವೊಡೊಂದು ಕೇನೊನುವೆ. "ಕಡಲ್‌ದ ಕಟ್ಟೊಗು ಕುಂಡಚ್ಚ ಸಾಯೊ" ದಂಚ ತುಳು ಜನಪದ ಅಧ್ಯಯನದ ಕಡಲಡ್ ಉಂದು ಎನ್ನ ಎಲ್ಯ ಬೇಲೆನ್ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಲ್ಪೊನ್ಪರ್ ಪಂದ್ ಬಿನ್ನಪದ ಅರಿಕೆ.

ಎನ್ನಂಜಿ ಎಲ್ಯಾಲೆಗ್ ತುಳುಟು ಬರೆಪಿನಂಚಿನ ಒಂಜಿ ಅವಕಾಶೊನು ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ದ್, ಆಲೋಚನೆಗ್ ಇಂಬು ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಗುರ್ಕಾರೆರಾಯಿನ ಶ್ರೀ. ಯಮ್. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ್ ಕುಲಾಲ್ ಮೆರೆಗ್ ಕೃತಜ್ಞತೆದೆ ಸೊಲ್ಮೆ ಸಂದಾವೊಂದುಲ್ಲೆ. ಅಕಾಡೆಮಿದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆಯಿನ ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಎಚ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಮೆರೆಗ್ಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಸರ್ವ ಸದಸ್ಯೆರೆಗ್ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು. ಯಾನ್ ಬೂಕುನು ಬರೆಯೆರೆ ದುಂಬೊತ್ತ್‌ನಗ ಬರೆಪಿ ಬರವುದ ಬಗ್ಗೆ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆದೊಟ್ಟುಗು ಅರಿಕೆನ್ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನ ಡಾ. ಗಣನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ ಎಕ್ಕಾರ್ ಮೆರೆಗ್ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆ ಸಂದಾವೆ. ತುಳು ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಲ್ಪ್ ಪತ್ತಾಯಿನ ಎನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಗ್ ಸರ್ವೆರೆಗ್‌ಲಾ ನಮಿತೊನುವೆ. ಎನ್ನ ಬರವುಗು ಬೆರಿಸಾಯ ಆದ್ ಉಂತಿ ಕುಟುಮ ಸಂಸಾರೊನು ನೆನೆತೊಂದು ಮದಿಪುದ ರಡ್ಡ್ ಪಾತೆರ ಮುಗಿಪುದೆ.

ಸರ್ವೆರೆಗ್ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಜ್ಯೋತಿ ಚೇಳ್ಯಾರು
"ಕ್ಷಿತಿಜ", ಸೈಟ್ ನಂ. 382
ಚೇಳ್ಯೆರು-ಅಂಚೆ, ವಯಾ ಹಳೆಯಂಗಡಿ.
ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕು, ದ. ಕ. 574146.

"ಗಾದೆಲು"

ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊನು ಗಮನಿಸಾನಗ ತುಳುಟು ರಡ್ಡ್ ರೀತಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರೊಲು ತೋಜಿದ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರೊಡ್ದು ಮಸ್ತ್ ಪಿರವುಡೇ ತುಳುಟು ದಿಂಜಿ ಸಿರಿವಂತಿಕೆದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಂಡು. ಓದು ಬರವುದಾಂತಿನ ತುಳುವೆರ್ ತನ್ಕುಲೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಅನುಭವೊಲೆನ್, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಗೇನೊಲೆನ್ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ಪೊರ್ಲುಡೇ ಮೊಡೆದ್ ಕೊರ್ತೆರ್. ಜಾನಪದ(Folklore) ಪಂಡ ಜನಪದ (Folk) ಕುರಿತೇ ಉಪ್ಪುನ ಗೇನದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಆದುಂಡು. ಈ ಜಾನಪದ ಪನ್ಪಿನ ಜನಪದ ಕಲೆ, ದೈವ ದೇವೆರೆ ಆರಾಧನೆಲು, ಜನಪದ ಕಸುಬುಲು. ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಲು, ಜನಪದತ ನಾಟಿಮದ್ದ್, ಜನಪದ ಗೊಬ್ಬುಲು, ಜನಪದೆರ್ನ ಭಾಷೆ, ಪದೊಕುಲು, ವಾದ್ಯೊಲು, ನಲಿಕೆಲು ಬಕ್ಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಂದು ಪೂರಲಾ ಸೇರುಂಡು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ಜನಪದ ಕತೆಕುಲು, ಪುರಾಣೊಲು, ಗಾದೆಲು, ಒಗಟುಲು, ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ ಪಂದ್ ವಿದ್ವಾಂಸೆರ್ ವಿಭಾಗ ಮಲ್ಪುವೆರ್ ಆಂಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಖ್ಯ ನಾಲ್ ಭಾಗನೇ ಕತೆ, ಗೀತೆ, ಗಾದೆ ಬೊಕ್ಕ ಒಗಟು.

ಮಸ್ತ್ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಡ್ ಉಪ್ಪುನ ತುಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗನೇ ತುಳುಗಾದೆಲು. ಈ ತುಳು ಗಾದೆಲೆನ್ ಅಜತೊಂದಿ ಪೋಯಿಲೆಕನೇ ತುಳುವೆರೆ ಗೇನದ ಮಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆನೇ ತಿಕ್ಕುಂಡು. ಆಂಡ ಇಂಚಿತ್ತಿ ತುಳುಗಾದೆಲೆನೇ ಆಯಿನಾತ್ ಸರಳವಾದ್ ವಿವರಿಸಾದ್ ಕೊರ್ಪಿನ ಪ್ರಯತ್ನೊನು ಮೂಲು ಮಲ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಗಾದೆ ಪನ್ಪಿನ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತೊಡು "ಗಾಥಾ" ಆದ್‌ತ್ತಿನ, ಪ್ರಾಕೃತೊಡು 'ಗಾಹೆ' ಪಂದ್ ಆದ್ ತುಳುಟು "ಗಾದೆ" ಆದುಪ್ಪೊಡುಂದ್ ವಿದ್ವಾಂಸೆರೆನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಗಾದೆ ಪಂಡ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಕೊರ್ಪಿನ ಅರ್ಥ, ಲೋಕದ ಜನಕುಲ್ನ ಪಾತೆರ ಪಂದುಂಡು. ಪಂಡ ಜನಕುಲು ಗಾದೆ ಪಂದ್ ಒಪ್ಪಿಯೊನ್ನ, ಬಳಸುನ ಪಾತೆರೊಲು ಜನಮಾನಿದ ಒರಿಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅತ್ತ್. ಅವು ಲೋಕದ ಜನಕುಲ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆದುಂಡು. ಅಂಚಾದೇ ಜನಕುಲ್ನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಅನುಭವದ ಉಲಯಿದ ಪೊರ್ಲುನು ತಿರ್ಲ್‌ಡೇ ಪನ್ಪುನನೇ ಗಾದೆಂದ್ ಸರಳವಾದ್ ಪನೊಲಿ.

ತುಳು ಗಾದೆಲ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತುಳುಟು ಸುಮಾರು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸೆರ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಪ್ರಕಟವಾಯಿನ ತುಳುಗಾದೆಲ್ನ ಬೂಕುಲು ಇಂಚ ಉಂಡು.

೧.	Five hundred Tulu Proverbs (ಸಹಸ್ರಾರ್ದ ತುಳು ಗಾದೆಗಳು)	: 1874 ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್ ಪ್ರೆಸ್. ಮಂಗಳೂರು. 1983: ಸಂ. ಡಾ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಅರ್ತಿಕಜೆ ಸಮೀರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪುತ್ತೂರು (ದ್ವಿ. ಮು)
೨.	One hundred tulu proverbs ತೌಳವ ಗಾಥಾ ಮಂಜರಿ.	: 1896 ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಪ್ರೆಸ್. ಮಂಗಳೂರು
2.	ತುಳು ಗಾದೆಗಳು	: 1971: ಸಂ. ಬಿ. ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ. ಪಲಚಂರವಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂಗಳೂರು.
೪.	ಮಾದಿರನ ಗಾದೆ (ತುಳುಗಾದೆಲೆನ್ ರಡ್ಡ್ ಸಾಲ್‌ದ ಪದ್ಯೆದಲೆಕ ಜೋಡಿಸಾದಿನಿ)	: 1973 : ಬಿ. ದೂಮಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ ಮಂಗಳೂರು.
೫.	ಸಿಂಗಾರ ಗಾದೆಗಳು. (ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾದೆಲು)	: 1987: ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಕೋಟೆಕಾರು.
೬.	ಶ್ರೀ ಪೆರುವಾಯಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಯವರ ತುಳು ಗಾದೆಗಳು (5,500 ಗಾದೆಲು ಸಂಗ್ರಹ)	 : 1989 ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ. ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
೭.	ತುಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ (ತುಳು ಗಾದೆಗಳು-ಒಂದು ಭಾಗ)	: 1985 ಡಾ. ಬಿ. ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು.

ಒಂಜಿ ವಿಚಾರೊನು ಪಾತೆರುನಾಯೆ ಕೇನುನಾಯಗ್ ತಾನ್ ಪನ್ಪುನ ವಿಷಯೊನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಾಯೆರೆ ಮಸ್ತ್ ಎಲ್ಯ ಪಾತೆರೊಡೇ ದಿಂಜ ಅರ್ಥದ ವಿಚಾರೊಲೆನ್ ಸಂವಹನ ಮಲ್ಪೆರೆಗಾತ್ರ ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್. "ಪತ್ತು ಕಟ್ಟುನಡೆ ಒಂಜಿ ಮುತ್ತು ಕಟ್ಟುನು" ಪನ್ಪಿನ ಗಾದೆದ ಪಾತೆರದ ಲೆಕ ಗಾದೆದ ಭಾಷೆ, ಇಟ್ಟ್ ಉಪ್ಪಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಅಂಶೊಲು, ವಸ್ತು ವಿಷಯೊಲು, ವಿಚಾರೊಲು ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಒಂಜಿ ಭಾಗವಾದುದುಲ್ಲ. ಅಂಚಾದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಲಿಕೆಡ್ ಗಾದೆಲ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತೆರಿಯೊನ್ನಾತ್ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿನ್ ತೆರಿದ್ ಅರ್ಥ ಮಲ್ತೊನೊಲಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ಗಾದೆಲಾ ಪನ್ಪುನಾಯನಲಾ ಕೇನುನಾಯನಲಾ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ಸರಿಯಾದ್. ಸಂದರ್ಭೊಗು ಅನುಗುಣವಾದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಅರ್ಥೊಲೆನ್ ಪಡೆವೊಂದು ಪೋಪುಂಡು. ಅಂಚಾದ್ ಇಂಚಿಪದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಚಾರ ದಾದ ಪಂಡ. ಗಾದೆದ ಅರ್ಥ ಕಾಲ ಒಂಜಿ ಗಾದೆದ ಪಾತೆರೊಡು ಅತ್ತ್. ಅವು ಬಳಸುನ ಸಂದರ್ಭ, ಮನಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರದರ್ಶನವಾಪಿನ ಸಮಯನೇ ಸರಿಯಾದ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಅರ್ಥೊಲೆನ್ ಪಡೆವೊಂಡು ಆಂಡ ಈ ಬೂಕ್‌ಡ್ ಮಾತ್ರ ಗಾದೆನ್ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಯಿನ ದೃಷ್ಟಿಡ್ ಆಯಿನಾತ್ ಸರಳವಾದ್ ವಿಭಾಗಿಸಾದ್ ಅರ್ಥೈಸಾವುನ ಪರಿಚಯಿ ಸಾವುನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತ್‌ದಾಂಡ್.

ಗಾದೆದ ಲಕ್ಷಣೊಲು: ಗಾದೆದ ಲಕ್ಷಣೊಲೆನ್ ಪನ್ನಗ ವಿದ್ವಾಂಸೆರ್. ಬೇತೆ-ಬೇತೆ ನಮುನೆದ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊಲೆನೆ ಪನ್ಪೆರ್. ಒಂಜಿ ಗಾದೆ ಜನಕುಲ್ನ ಬಳಕೆಗ್ ಬನ್ನಗ ಜನಕುಲು ಐನ್ ಒಪ್ಪಿದ್ ಅನುಮೋದನೆ ಮಲ್ಪೊಡು. ಕೆಲವೊಂಜಿ ಗಾದೆಲು ಒಂಜಿ ವರ್ಗದ ಜನಕುಲ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವಿಕ ಸತ್ಯ ಆದ್‌ತ್ತಂಡಲಾ ಜನಕುಲೆಗ್ ನೀತಿ ಬಕ್ಕ ಸತ್ಯೊನು ಪನ್ಪಿನಂಚಿನೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಬೋಡಾಯಿಂಚಿ. ವಿಚಾರೊಲೆನ ಮರ್ಮೊನು ಪನ್ಪಿನನೇ ಗಾದೆದ ಮುಖ್ಯ ನಿಲೇಂದ್ ಪನೊಲಿ. ಗಾದೆಲ್ನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣೊಲೆನೆ ಇಂಚ ವಿಭಾಗಿಸಾವೆರ್.

1. ಎಲ್ಯ ಪಾತೆರೊಡೇ ಪೊರ್ಲ್ಲಡು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದು ಪ್ಪುಂಡು:- ಗಾದೆ ಒಂಜಿ ಎಲ್ಯ ವಾಕ್ಯ. ಆಂಡಲಾ ಕೆಲವೊರ ಮಸ್ತ್ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆದ ಪಾತೆರೊಲು ವಂತೆ ಉದ್ದ ಆಪಿನಲಾ ಉಂಡು. ಅಂಚಾನಗ ಒಂಜೇ ಗಾದೆಡ್ ರಡ್ಡ್ ಮೂಜಿ ಗಾದೆಲುಲಾ ಒಟ್ಟ್ ಸೇರ್ದ್ ಉಪ್ಪುವ. ಆಂಡಲಾ ಗಾದೆಡ್ ಮಸ್ತ್ ವಿಚಾರೊನು ಪೊರ್ಲ್ಲಡ್ ತಿರ್ಲ್ಲಡೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ್ ಪನ್ಪಿನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾದುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಅಂಬಿಗ್ ಬೆಜಂಟ್ ಸಾಕ್ಷಿ.

2. ಎಣ್ಣೆ ಬನ್ನಗ ಗಾಣ ಪೊಳಿಂಡ್.

2. ವಿವೇಕ ಪೂರ್ಣವಾದುಪ್ಪುಂಡು:- ಗಾದೆಲೆಡ್ ಜ್ಞಾನ, ಜೀವನಾನುಭವ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಮೂಲು ಪನ್ಪಿ ಸಂಗತಿ ಪೂರಲಾ ಸತ್ಯ ಆದುಪ್ಪೊಡುಂದುಜ್ಜಿ. ತನ್ಕುಲೆನ ಅನುಭವವೊಗು ಬತ್ತಿನ ಏರ್ನಾ ಒರಿಯನ ಅಬಿಪ್ರಾಯಲಾ ಕೆಲವೊರ ಗಾದೆಯಾದ್ ಚಾಲ್ತಿಗ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ಅಂಚಾದೇ ಒಂಜಿ ಮೋನೆದ ಪಾರ್ಶ್ವಿಕ ಸತ್ಯೊಲುಲಾ ಗಾದೆಡ್ ಉಪ್ಪುಂಡು. ನೆಟ್ಟ್ ಭಾಷೆದ ಬಳಕೆ ಮುಖ್ಯ ಆಪುಂಡೇ ಸುವಯಿ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯ ಆಪುಜಿ. ಜಾತಿ ಕಸುಬುದ ಕೋಂಗಿಗ್, ಪಕ್ಕಿ ಪರಣೆದ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಕುಟುಂಬದುಲಾಯಿಡ್ ನರಮಾನಿಲೆನ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಥೊನು ಪನ್ನಗ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಗಾದೆಲು ಬಳಕೆ ಆಪ.

ಉದಾ: 1. ಅಕಲ್ನಕಲ್ನ ತೆರೆಕ್ ಅಕ್ಕಲ್ನಕಲ್ನ ಕೈ.

2. ಅಪ್ಪೆನ ಮೂಕುಂತಿಡ್ನಾಂಡಲಾ ಆಚಾರಿಗೆ ಕಂಡೊಡು.

3. ಸೂತ್ರ ಪ್ರಾಯತೆ:- ಒಂಜಿ ಸಂಗತಿನೆ ಒಂಜಿ ಇಡೀ ವಾಕ್ಯೊಡು ಇಜಿಂಡ ಒಂಜಿ ಶಬ್ದೊಡೇ ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾದ್ ಪನ್ಪುನನೇ ಗಾದೆಗ್ ಒಂಜಿ ರೀತಿದ ಪೊರ್ಲ್ಲನು ಕೊರ್ಪುಂಡು. ಉಂದು ಗಾದೆಗ್ ಅಗತ್ಯ ಬಕ್ಕ ಅನಿವಾರ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾದುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಅಗ್ಗೊದ ಮಂದಿಗ್ ಗುಜ್ಜೆದ ಕಜಿಪು.

2. ಅಜ್ಜಿ ತಾಂಕಿನ ಪುಳ್ಳಿ ಬೊಜ್ಜ ತಿನಿಯೆರೆ.

4. ಸಮತೂಕ: ಈ ಸಮತೂಕ ಪನ್ಪಿ ಗುಣ ರಡ್ಡ್ ರೀತಿಡ್ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಒಂಜೇ ವಿಚಾರದ ರಡ್ಡ್ ಭಾಗೊಲು ಒಂಜಿ ಕುಡೊಂಜೆಕ್ಕ್ ಮಸ್ತ್ ಮುಟ್ಟಾನಗ ಈ ಸಮತೂಕ ಪನ್ಪಿನ ತೋಜಿದ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ಈ ಗಾದೆಲೆಡ್ಡ್ ರಡ್ಡ್ ಭಾಗ ಇತ್ತಂಡಲಾ ಐನ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಾದೆಲು ಪಂದ್ ಪನಿಯೆರೆ ಆವಂದಿನಂಚಿನ ಸಂಬಂಧೊಲು ರಡ್ಡ್ ಗಾದೆಡ್ ಉಪ್ಪುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಅಪ್ಪೆ ತೂಪಿನಿ ಬಂಜಿನ್, ಬುಡೆದಿ ತೂಪಿನ ಕೈನ್.

2. ಕಂಚಲ ಕೈಪೇಂದೆ ದಕ್ಕಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ, ಮಾಮಿ ನೆರ್ಕೈರ್‌ಂದ್ ಬಲಿಪ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.

ಸಮತೂಕದ ನನ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲೆಡ್ ರಡ್ಡ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಭಾಗೊಲು ಒಟ್ಟು ಸೇರ್ದುಪ್ಪುಂಡು. ಅಂಚಿತ್ತಿನೆಟ್ಟೆ ಒಂಜಿ ಗಾದೆಡ್ಡ್ ಕುಡೊಂಜೆನ್ ಬೇತೆ ಮಲ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಗಾದೆದ ಅರ್ಥೊಗು ದಕ್ಕೆ ಆಪುಜಿ ಏತೋ ಸರ್ತಿ ರಡ್ಡ್ ಬೇತೆ ಗಾದೆಲು ಸೇರ್ದ್ ಒಂಜೇ ಗಾದೆ ಆದುಪ್ಪುನಲಾ ಉಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಕಡ ಕೊರುದು ಬಡವೆ ಕೆಟ್ಯೆ

ಪಾತೆರ ಕೊರುದು ಮಲ್ಲಾಯೆ ಕೆಟ್ಯೆ.

2. ಉಡಲ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟೊಡು ಬುದ್ಧಿ, ಕಡಲ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟೊಡು ಗಾಳಿ.
ಮೆಯಿಟ್ಟ್ ಪುಟ್ಟೊಡು ಬೆಗರ್, ನೆಲಟ್ಟ್ ಪುಟ್ಟೊಡು ಒಸರ್.

ಮೂಜಿ ಗಾದೆಲು ಸೇರ್ದ್ ಒಂಜೇ ಗಾದೆ ಆತಿನ ಸಮತೂಕದ ಗಾದೆಲ್ಲಾ ಉಲ್ಲ. ಇಡೀ ಗಾದೆದ ರಚನೆಡ್ ಈ ಮೂಜಿ ಭಾಗಲಾ ಮೂಜನೇ ಒಂಜಿ ಭಾಗದಂಚ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಆಂಡಲಾ ಒಂಜೊಂಜಿ ಭಾಗಲಾ ಒಂಜಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾದೆ ಆದುಪ್ಪುಂಡು.

ಉದಾ: ದಾಲ ದಾಂತಿನಾಯಗ್ ಬೂಟ್ ಎಚ್ಚ.
ಒಂತೆ ಕಜಿಪ್ಪುಗ್ ಉಪ್ಪು ಎಚ್ಚ.
ಪರ ಮರಕ್ಕೆ ಪುಳಿ ಎಚ್ಚ.

5. ಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸ:- ಕಾವ್ಯೊಲೆನ್ ಪೊರ್ಲಾಪಿನಲ್ಕ ಪನಿಯೆರೆ, ನೆನಪು ದೀಯೆರೆ ಗಾತ್ರ ಪ್ರಾಸೊಲೆನೆ ಬಳಸ್‌ನಂಚಿನೆ ಗಾದೆಲೆಡ್‌ಲಾ ಬಳಸುವೆರ್. ಸಮತೂಕೊಡು ಇತ್ತಿ ಗಾದೆಡ್ ಅಕೇರಿಡ್ ಮಾತೆಟ್ಲಾ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸ ಉಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಉಂಡಿನಾಯಗ್ ಬಡವು ಎಚ್ಚ ಮೀನಾಯಗ್ ಕುರೆ ಎಚ್ಚ.
2. ಕಂಚಲ ಇತ್ತ್ಂಡ ಎಂಚಲ ಉನೊಲಿ.
3. ಬಾರ್ ಬಲ್ಲಾಳಗ್ ದೂರ್ ಕುಂಡಚ್ಚಗ್.

6. ಪಡಿ:- ಗಾದೆ ಆರಂಭದ ಅಕ್ಷರ ಆ ಗಾದೆದ ಒವ್ವಾಂಡಲಾ ಪದತ್ತ ಇಜ್ಜಿಂಡ ಪದಕುಲ್ಕ ಸುರುಟು ಬರ್ಪುಂಡು. ಈ ಕ್ರಮ ಛಂದಸ್ಸಡ್ ಉಪ್ಪುನ 'ಪಡಿ'ನ್ ಹೋಲುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಬಾಲೆದ ಅಪ್ಪೆ ಬೇಲೆತ ಕಂಡು
2. ಎಳ್ಳೊಡು ಬರ್ಪಿನ ಏಳೆಟ್ ಬರೆಡ್.

7. ಪುನರಾವರ್ತನೆ:- ಕೆಲವು ಗಾದೆಲೆಡ್ ರಡ್ಡ್ ಭಾಗ ಇತ್ತ್‌ದ್ ಅಂಚಿನ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಸಮತೂಕದ ಲಕ್ಷಣ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಈ ಸಮತೂಕದ ರಡ್ಡ್ ಭಾಗೊಡು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಒಂಜೇ ರೀತಿದ ಸಮಾನ ಶಬ್ದೊಲು ಬಕ್ಕ ಬಕ್ಕ ಬರ್ಪುಂಡು. ಈ ತಂತ್ರ ತುಳು ಗಾದೆಡ್ಲಾ ಉಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಅಪ್ಪೆ ಅಪ್ಪೆನೇ ಸಿದ್ಯಪ್ಪೆ ಸಿದ್ಯಪ್ಪೆನೇ.
2. ಜಾತಿಗ್ ಜಾತಿ ಪಗೆ ನಾಯಿಗ್ ನಾಯಿ ಪಗೆ.

8. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದುಪ್ಪುಂಡು:- ಒಂಜಿ ಗಾದೆ ಎಲ್ಯ ವಾಕ್ಯ ಆದೆತ್ತ್ಂಡಲಾ ಅವು ಪನ್ಪಿನಾಯಗ್ ಎಡ್ಡೆ ನಾಟುಂಡು. ಮೋನೆಗೆ ಆಕುಲೆಕ್ಕಂತಿ ಪಾತೆರೊದ ಗಾದೆಲು ಬಂಜಿದ ಕರ್ಲ್ ದೆತ್ತ್‌ದ್ ಕೈಟ್ಟ್ ಕೊರ್ಪಂಚ ಉಪ್ಪುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಉಂಡಿ ಇಲ್ಲಗ್ ಗುಂಡು ದೀಪುನಾಯೆ.
2. ತಿನ್ಪಿ ಸೊಳೆಮಗೆ ಎಡ್ಡೆ, ಆಂಡ ಅಡ್ಪಿ ಮುಂಡೆ ಎಡ್ಡೆ.

9. ಜನಪ್ರಿಯವಾದುಪ್ಪುಂಡು:- ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಮಸ್ತ್ ಪ್ರಚಾರೊಗು ಬತ್ತ್‌ದ್ ಮಾತೆರ್ನ ಬಾಯಿಡ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಗಾದೆಲೆನ್ ಎಚ್ಚಿನ ಜನಕುಲು ತನ್ಕುಲೆನ ಪಾತೆರೊಡು ಬಳಕೆ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಅಂಚಿನ ಗಾದೆಲೆಗ್ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್.

ಉದಾ: 1. ನಾಯಿದ ಬೀಲೊನು ಓಂಟೆಡ್ ಪಾಡಿಲೆಕೊ.
2. ಎಂಕು ಪಣಂಬೂರು ಪೋಯಿಲೆಕ.
3. ಆಜಿ ಪೆದ್ನಾಲೆಗ್ ಮೂಜಿ ಪೆದ್ನಾಲ್ ಬುದ್ಧಿ ಪಂಡಿಲೆಕ.

ಗಾದೆದ ಶಬ್ದೊಲೆನ್ ಗಮನಿಸಾದ್ ತೂನಗ ಗಾದೆಡುಪ್ಪುನ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಗುಣ ದೆರ್ತ್ ತೋಜುಂಡು. ಅಂಚಾದ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅಲಂಕಾರೊಲು ಬಳಕೆ ಆಪುಂಡು.

ಅಲಂಕಾರೊಲು:- 1. ಉಪಮೆ: ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಪಾತೆರಕತೆಟ್ ಹೋಲಿಕೆ ಕೊರ್ನಗ ಗಾದೆದಂಚಿನ ಉಪಯುಕ್ತವಾಯಿನ ಸಮರ್ಪಕವಾಯಿನ ಉಪಮೆ ಬೇತೆ ತಿಕ್ಕುಜಿ. ಜನಪದೆರ್ ಈ ಗಾದೆಲೆನ್, ಪುಸ್ತಕೊಡು ವಿಷಯ ಮಂಡನೆ ಮಲ್ಪುನಗ ಉದ್ಧರಣ ವಾಕ್ಯೊಲು ಬಳಕೆಯಾಪಿನ ರೀತಿಡ್, ಹಳ್ಳಿದಕಲ್ನ ಪಾತೆರ ಕತೆದೊಟ್ಟುಗು ಆಯಾಯ ಸಂದರ್ಭೊಗು ಸರಿಯಾದ್ ಈ ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್.

ಉದಾ: 1. ಅಡಿ ಪೋಯಿನ ಅಡ್ಯರದ ಲೆಕ.

2. ಎಕ್ಕಲೆ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಪೋಯಿಲೆಕ.

ರೂಪಕ: ಉಪಮಾಲಂಕಾರೊಡ್ದು ಬಕ್ಕ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯದ ರೊಪೊಡು ಉಪ್ಪುನ ಗಾದೆಲೆಡ್ ರೂಪಕಲಂಕಾರ ಉಂಡು. ಇಂಚ ಉಪ್ಪುನ ಗಾದೆಲೆನ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಮುಖ್ಯ ಅತ್ತ್. ರೂಪಕೊನು ವಿವರಿಸಾನಗ ಉಪ್ಪುನ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಮುಖ್ಯ. ನರಮಾನಿಯನ ಸ್ವಭಾವ, ನೀತಿನ್ ಪನ್ನಗ, ತನ್ಕುಲೆನ ಅನುಭವೊನು ಪನ್ನಗ ಕಾವ್ಯದ ರೂಪೊಡು ರೂಪಕ ಆಲಂಕಾರೊಡು ಗಾದೆಲು ಬಳಕೆ ಆಪುಂಡು. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಗಾದೆಲೆಗ್ ವಿವರಣೆದಾಂತೆ ಅರ್ಥ ಆಪುಜಿ.

ಉದಾ: 1. ಇಲ್ಲಡ್ಡ್ ಮಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿಕಲ್ಲ್.

ತನಡ ಇಜ್ಜಂದಿ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆನ್ ತೋಜಾಯೆರೆ ಪಿದಡಿ ಜನಕುಲೆಗ್ ನೇನ್ ಪನ್ಪೆರ್.

2. ಮರತ್ತ ಪುರಿ ಮರನೇ ತಿನ್ಪಿನಿ.

ಅಕಲಕಲೆಡ್ ಉಪ್ಪುನ ಹಾಳು ಗುಣೊಕುಲು ಅಕಲ್ನ ಬದ್‌ಕನೇ ಹಾಳ್ ಮಲ್ಪುನತ್ತಂದೇ ನನೊರಿಯಗ್ ಐಡ್ಡ್ ತೊಂದರೆ ಆಪುಜಿ.

3. ಕುಂರಿ ಪೋತಿ ಕುಂಬುಡೊಗು ತೆಟ್‌ಪೋತಿ ತಾರಾಯಿ.

ಬೊಡ್ಚಾಂದಿನ ಬುದ್ಧಿ ಇತ್ತಿ ಜನಕುಲೆಗೆ ಅಂಚಿನ ಬುದ್ಧಿದ ಜನಕುಲ್ನನೇ ಇಷ್ಟಾಚಾರ. ರಡ್ಡ್‌ಲಾ ಹಾಳೇ ಆಯಿನೆಟ್ಟ್ ಅವು ಐಡ್ಡ್ ಎಚ್ಚ ಹಾಳಾಯೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಆಪುಂಡು.

ತುಳು ಗಾದೆಲ್ಕ ಪ್ರಯೋಗ :- ತುಳು ಗಾದೆಲ್ನ ಸಂಗ್ರಹೊಲು ಬಕ್ಕ ಐಕಲ್ನ ಪ್ರಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ತೂನಗ ಬರವುದಾಂತಿ ನಕುಲು ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುನ ರೀತಿಲಾ ಬರವು ಕಲ್ತಿ ನರಮಾನಿ ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುನ ರೀತಿಡ್‌ಲಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಡು. ಬರವು ಕಲ್ತಿ ನರಮಾನಿ ಬೇತೆ ಭಾಷೆದ ಗಾದೆಲೆನ್ ಮುಖ್ಯವಾದ್ ಕನ್ನಡದ ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುವೆರೆ.

ಉದಾ:- ಬಿರ್ಸಗ್ ಪಾತೆರದ ಪೆಟ್ಟ್ ಮೂರ್ಖಗ್ ದೊಣ್ಣೆದ ಪೆಟ್ಟ್.

(ಕನ್ನಡ-ಜಾಣನಿಗೆ ಮಾತಿನ ಪೆಟ್ಟು ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ದೊಣ್ಣೆ ಪೆಟ್ಟು) ಆಂಡ ಕನ್ನಡೊಡು ಇತ್ತಿ ಗಾದೆದ ಪ್ರಯೋಗೊಲು ಬರವುದ ಗೇನ ದಾಂತಿ ನರಮಾನಿಯಡ ಇಜ್ಜೇ ಇಜ್ಜಿ.

ಉದಾ:- ಅಲ್ಪಗ್ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬನ್ನಗ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರೆಡ್ ಕೊಡೆ ಪತ್ತಿಲೆಕ

(ಕನ್ನಡ-ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬಂದರೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದಂತೆ)

ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಹಳ್ಳಿಗೆರಾಯಿನ ತುಳುವೆರ್, ತುಳು ಗಾದೆದ ಪ್ರಯೋಗೊಲೆಡ್ ನೀತಿ, ಸತ್ಯದ ಒಟ್ಟುಗು ಕಲ್ಪನೆ, ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆದ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಗುಣೊಕುಲು ಮುಖ್ಯವಾದುಪ್ಪುಂಡು. ಒವ್ವೇ ಒಂಜಿ ಸಂದರ್ಭೊಡಾವಡ್, ಘಟನೆಗಾವಡ್, ಭಾರಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ್ ಸ್ಪಂದಿಸಾವುನ ಮೊಕಲ್ನ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆದ ಶಕ್ತಿ ಗಾದೆಲ್ನ ರಚನೆ ಆಯೆರೆ ಕಾರಣವಾದುಪ್ಪೊಡು. ಅಂಚಾದೇ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಉಪಮೆ. ರೂಪಕ, ದೃಷ್ಟಾಂತೊಲು, ಪ್ರಾಸ ಅನುಪ್ರಾಸ ಇಂಚಿಪ್ಪಿ ಕಾವ್ಯ ಗುಣೊಕುಲು, ದಿನನಿತ್ಯದ ಪಾತೆರಕತೆದ ಒಂಜಿ ಭಾಗವಾದುಂಡು. ಅಂಚಾದೇ ಪನ್ಪಿನೆನ್ ಮಸ್ತ್ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ್ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ್ ಪನ್ನಗ ಗಾದೆ ಆಪುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಇರೆ ಮುತ್ತ್‌ದ್ ಮರೆ ನಕ್ಕುನು.
2. ನಾಯಿಡ ಪಂಡ ನಾಯಿ ಬೀಲೊಡು ಪನ್ಪುಂಡು.

ಗಾದೆಲೆಡ್ ಬಪ್ಪರ್:- ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯೊನು ತೂನಗ ಐಟ್ಟ್ ಬಪ್ಪರ್‌ದ ಶಬ್ದೊಲೆನ್ ಬಳಸುನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುಂಡು. ಆಣ್ ಪೊಣ್ಣನ ಜುವದ ಗುಪ್ತಾಂಗೊಲು, ಪೀ ಪಡಿಕೆಗ್ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್‌ನ್ ವಿಚಾರೊಲು ವಿದ್ಯಾವಂತೆರೆಗ್ ಬಪ್ಪರ್‌ಂದ್ ತೋಜಿಂಡಲಾ ಹಳ್ಳಿಗೆರೆ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಶಬ್ದೊಲೆನ್ ಸಲೀಸಾದ್ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾದ್ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಆಂಡ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಬಪ್ಪರ್ ಪದೊ ಕುಲೆನ್ ತುಳುವೆರ್ ಬಳಸ್‌ಂಡಲಾ ಐತ್ತ ಪಿರವುಡುಪ್ಪಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಮಸ್ತ್ ಮುಖ್ಯವಾದುಪ್ಪುಂಡು. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಾತಾ ಗಾದೆಡ್‌ಲಾ ಗಾದೆ ಪನ್ಪುನ ಅರ್ಥ ಮಸ್ತ್ ಆಳವಾದುಪ್ಪೆನೆಡ್ದಾತ್ರ ಐನ್ ಬಪ್ಪರ್‌ಂದೇ ಕಡೆಗಾಣಿಸಾಯರೆ ಆಪುಜಿ.

ಉದಾ: 1. ಕುದ್ಕಗ್ ಕಾರ್ ಬಚ್ಚಿನಗ ನಾಯಿಗ್ ಪೀ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.
2. ಎಣ್ಣೆದ ಲಾಭ ಕುಣ್ಣೆಡ್ ಪೋಂಡ್.
3. ಪೂಕಿಗ್ ಉರ್ಲು ದೀನಲೆಕ.

ಸದವಕಾಶ ಒಂಜಿ ತೆತ್ತ್‌ದೆ ಪೋನಗ ಸುರುತ ಗಾದೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್. ರಡ್ಡನೇ ಗಾದೆ ಒರಿ ದಿಂಜ ಲಾಭ ಮಲ್ಪೆರೆಗಾತ್ರ ಕೊಪ್ಪರೊನು ಆಯನೆ ನುಂಗಾದ್ ಗಾಣದಡೆ ಪೋಂಡ ಅವುಲುತ್ತಿ ಗಾಣದಲೆಗ್ ಮರ್ಲ್ ಆದ್ ಅಲೆಡ ಸುಖ ಪಡೆದ್ ಕಾಸ್ ಖರ್ಚಿ ಮಲ್ಪುವೆ. ಇಂಚ ದಿಂಜ ಲಾಭೊಗು ಪೋದು ಇತ್ತಿನ ಕಾಸ್‌ನ್ನ ಕಳೆವೊಣ್ಣಗ ಈ ಗಾದೆ ಪನ್ಪೆರ್. ಪ್ರಯೋಜನದಾಂತಿನ ಬೇಲೆ ಬಾರಿ ಮಲ್ಲ ಪರ್ವತ ಮಲ್ತೊಂದು ಮಲ್ಪುನೆಕ್ಕ್ ಮೂಜಿನೇ ಗಾದೆನ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಇಂಚ ಗಾದೆದ ಬಪ್ಪರ್ ಶಬ್ದೊಲೆಡ್ದೆಚ್ಚ ಐತ್ತ ಪಿರವುಡುಪ್ಪಿ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥೊಲು ಮಸ್ತ್ ಮುಖ್ಯವಾದ್ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ನಾಟುಂಡು.

ಗಾದೆದ ಕಾರ್ಯೊಲು:- ಜನಮಾನಿ ಗಾದೆಲೆನ್ ಪೊಕ್ಕಡೆ ಬಳಸುಜೆರ್. ಐನ್ ಬಳಸುನೆಡ್ದಾತ್ರ ಜನಪದೆರ್ನ ಬದ್‌ಕ್ ಬಕ್ಕ ಸಮಾಜದುಲಯಿ ಅವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿನ ಕೆಲಸೊನು ಮಲ್ಪುಂಡು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೆಲೆಟ್ಟ್ ಭಾಷಿಕವಾದ್ ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುನ ರೀತಿಡೇ ಅವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುಂಡು. ಅವು ಅತ್ತಂದೆ ತುಳುವೆರೆ ಸಮಾಜದ ನಡುಟು ಅವು ಮಲ್ಪುಂಚಿ ಕಾರ್ಯೊಲು ಮಸ್ತ್ ಮಲ್ಲ. ಜನಕುಲೆಗ್ ಬರವು ಕೊರ್ಪಿ, ಗೇನೊನು ಗಾದೆಲು ಕೊರ್ಪ. ಸಮಾಜೊನು ಹತೋಟಿಡ್ ದೀವೊಂದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧಿಕಾರೊನು ಕೊರ್ಪಿನ, ಸಮಾಜದ ಮನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯೊನು ಮಲ್ಪೆರೆ, ಪಂಚಾತಿಗೆದ ಚಾವಡಿಡ್ ಬಳಸೆರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಬೇರ್‌ಲೆನ್ ಗುರ್ತಿಸಾಯೆರೆ ಗಾದೆಲು ಬಳಕೆ ಆಪ. ಆಂಡ ಜನಕುಲ್ನ ಪಾತೆರುನ, ವ್ಯವಹಾರದ ಭಾಷೆ ಆಯಿನ ತುಳುಟು ಇತ್ತೆ ಅಂಚಿನ ಒವ್ವೆ ಮಲ್ಲ ಬೇಲೆಲುಲಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ದ್ ಆಪುಜಿ. ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಮುಂದುವರಿಕೆದ ದೃಷ್ಟಿಡ್‌ಲಾ ತುಳುಗಾದೆಲು ಇನಿ ಒವ್ವೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನ ಸ್ಥಿತಿಟ್ ಇಜ್ಜಿ. ಆಂಡ ಕೆಲವು ವರ್ಸೊಲೆಡ್ದ್ ದುಂಬು ತುಳು ಗಾದೆಲೆಗ್ ಜನಪದ ಸಮಾಜದ ನಡುಟು ಮರ್ಯಾದಿದ ಜಾಗೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್, ಪಂದ್ ತೆರಿಯುಂಡು. ಲೋಕೊಗು ನೀತಿನ್, ಅನುಭವೊನು, ತಿಳುವಳಿಕೆನ್ ಪನ್ನಗ, ಇಜಿಂಡ ತನ್ಕುಲು ಮಲ್ತಿನ ಕೆಲಸೊನು ಸಮರ್ಥಿಸಾನಗ, ಇಜಿಂಡ ನನೊರಿಯನ ವರ್ತನೆಗ್ ಕೋಂಗಿ ಕಟ್‌ನಗ ತುಳು ಗಾದೆಲು ಬಳಕೆ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಡ್. ಆಂಡ ಇನಿ ತುಳು ಗಾದೆ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣೊಡು ಹಳ್ಳಿಲೆಡ್ ತೋಜಿದ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ಆಂಡಲಾ ತುಳು ಗಾದೆಲ್ನ ಬಳಕೆ ಹಳ್ಳಿಡ್ ತೋಜಿದ್ ಬರ್ಪಿನಿ ಜನಕುಲ್ನ ಪಾತೆರೊಗು ಆಧಾರವಾದ್ ಕುಸಾಲ್‌ದ ಕುಸೇಲ್‌ಡ್ ಮಾತ್ರ. ದಾಲಾ ಓದು ಬರವು ದಾಂತಿನಕುಲುಲಾ ತುಳುಗಾದೆಲು ಸಾರುನ ಮೌಲ್ಯೊಲೆನ್ ಎಚ್ಚ ಗಂಭೀರವಾದ್ ದೆತೊನೊಂದುಜ್ಜೆರ್. ಇನಿ ತುಳು 'ನಾಟಕ, ತುಳು ಸಿನಿಮಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಲೆಡ್ ತುಳುಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶನೇ ಕುಸಾಲ್‌ಡೇ ಜನಕುಲೆನ್ ತೆಲಿಪಾದ್ ರಂಜಿಸಾಯೆರೆ ಮಾತ್ರ.

ತುಳು ಗಾದೆಲೆಡ್ ವ್ಯಕ್ತ ಆಪಿನ ತುಳು ನಾಡ್‌ದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಒವ್ವೇ ದೇಶದ ಒವ್ವೇ ಭಾಷೆದ ಗಾದೆದಂಚನೇ ತುಳು ಗಾದೆಲು ಮಾತಾ ಕಾಲೊಗುಲಾ ಒಪ್ಪುನಂಚಿನ ಸತ್ಯೊಲೆನ್ ಪನ್ಲೆಕನೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ್ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿನ್‌ಲಾ ಪನೊಂದ್ ಪೋಪ. ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪುಂಚಿ ದೈಕುಲು, ಮರ ಮಟ್ಟುಲು ಐಕ್‌ಲೆಡ್ ತಿಕ್ಕುಂಚಿ ಫಲವಸ್ತುಲು, ಪಕ್ಕಿ, ಪರಣೆ, ಕೀಟೊಲು, ಜಾತಿದ ಕಸುಬುನ್, ಜಾತಿನ್, ಅಟಿಲ್ ಮಲ್ಪುನ ರೀತಿನ್, ಇಲ್ಲಡ್ ಬಳಸುನ ಚೊಂಬು ಸರಿಗೆಲು, ದಿನ ಬಳಕೆದ ವಸ್ತುಲು, ತುತ್ತುನ ಕುಂಟು, ಪಾಡುನ ಪದ್ದೆಯಿ ಬಂಗಾರ್, ಸಂಚಾರ ಮಲ್ಪೆರೆಗಾದುಪ್ಪುನ ಗಾಡಿ ಬಂಡಿಲು, ನಂಬಿಕೆಲು, ಸಂಪ್ರದಾಯೊಲು, ಕಟ್ಟ್ ಕಟ್ಟಳೆಲು, ದೈವ ದೇವೆರ್ನ ಆರಾಧನೆಲು, ಕುಟುಮ ಸಂಸಾರದ ರೀತಿ ರಿವಾಜಲು ಈ ರೀತಿಡ್ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಮರ್ಗಿಲ್‌ಲೆನ್ ತುಳುವೆರೆ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಮೊಡೆದ್ ಕೊರ್‌ತ್ತಿನೆನ್ ಗಮನಿಸಾದ್ ತೊವೊಲಿ. ಅಂಚಾದೆ ಈ ರೀತಿದ ಅಧ್ಯಯನೊಲು ತುಳು ನಾಡ್‌ಡ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಮೂರಿದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆನ್ ದೆರ್ತ್ ತೋಜಾವುಂಡು.

I ತುಳುವೆರೆ ಬೇಲೆದ ಕಸುಬುಲು:- ತುಳು ನಾಡ್‌ಡ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಬೇಲೆಲೆನ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಬೆಂದ್ ತಿನ್ಪುನಂಚಿನ ಕಸುಬುಗಾರೆರಾಯಿನ ಜನಕುಲು ಮಸ್ತ್ ಉಲ್ಲೆರ್. ಜನಕುಲು ಮಲ್ಪುಂಚಿ ಬೇಲೆಗ್‌ಲಾ ಜಾತಿಗ್‌ಲಾ ಮಸ್ತ್ ಮುಟ್ಟದ ಸಂಬಂಧ ಉಂಡು. ಆಂಡ ಇನಿ ತುಳುವೆರೆ ಸಮಾಜದ ರೀತಿ ನೀತಿಲು ಇತ್ತೆ ಬದಲಾವೊಂದುಂಡು. ದೇವಕಾರ್ಯೊಗು ಭಟ್ರ್ ನಕುಲು, ಕಂಡ ಸಾಗುವಳಿದ ಉಪ್ಪೊಲಿಗ್ ಜೈನೆರ್ ಬಕ್ಕ ಸೆಟ್ರ್‌ನಕುಲು, ಬೇರ ಮಲ್ಪೆರೆ ಕೊಂಕಣಿಯೆರ್, ಬಕ್ಕ ಬ್ಯಾರ್ಲು, ಮೂರ್ತೆ ಮೂರುನ ಬಿರುವೆರ್, ಬಂಗಾರ್ದ ಬೇಲೆ, ಮರತ ಬೇಲೆದ ಆಚಾರ್ಲು, ಕರ ಮಲ್ಪುನ ಮೂಲ್ಯನಕುಲು, ಮೀನ್ ಪತ್ತುನ ಮರಕಲೆರ್, ಕುಂಟು ಮಡಿ ಮಲ್ಪುನ ಮಡ್ಯೆಲೆರ್, ಕುಜಲ್ ಗೀಸುನ ಭಂಡಾರ್ಲು, ಪುಡಯಿ ಬಟ್ಟಿ ಕುರ್ವೆ ಮೊಡೆಪಿನ ಕೊರಗೆರ್, ಕೋಲ ಕಟ್ಟುನ ನಲಿಕೆದಾಯೆ, ಇಂಚ ಒಂಜೊಂಜಿ ಜಾತಿದಕಲ್ನ, ಒಂಜೊಂಜಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿನ ಕಸುಬುಲೆನ್ ಈ ಜನಕುಲೆಗ್ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ್ ಆರೋಪಿಸಾದಿನ ನಮ್ಮ ಗಮನೊಗು ಬರ್ಪುಂಡು.

I ಅ. ಸಾಗುವಳಿ:- ತುಳು ನಾಡ್‌ದ ಮಲ್ಲ ಬೇಲೆನೇ ಬೆನ್ನಿ ಸಾಗೊಳಿದ ಬೇಲೆ. ಪಂಡ ಕಂಡ ಬೆಂದ್‌ದ್, ಅರಿ ಬಾರ್ ರಾಶಿಪಾಡ್‌ದ್, ಜಾಲ್‌ಡ್ ಜೋಡು ತುಪ್ಪೆ ಪಾಡುನಾಯೆನೇ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಮಲ್ಲಾಯೆ. ಆಯಗ್ ಸಮಾಜೊಡು ಉಪ್ಪುನ ಘನಸ್ತಿಕೆನೇ ಬೇತೆ. ತುಳುವ ಸಮಾಜೊಡು ಒರಿಯನ ಪರಿಚಯ ಪನ್ನಗ ಆಯೆ ಏತ್ ಮುಡಿ ಉಪ್ಪೊಲಿದಾಯೆ ಪನ್ಪಿನೆಟ್ಟೇ ಆಯಗ್, ಸಮಾಜೊಡು ಘನಸ್ತಿಕೆ ಉಪ್ಪುಂಡು. ತುಳುವೆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಬೆನ್ನಿದ ಬೇಲೆಲು ಐತ ಸುಖ ದುಃಖೊಲೆನ್ ಪೂರಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಪನ್ಪೆರ್.

ಉದಾ: 1. ಉಡಲ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಯೊಡು ಬುದ್ಧಿ, ಭೂಮಿಡ್ ಪುಟ್ಯೊಡು ಒಸರ್.

ಈ ಗಾದೆಡ್ ಸಾಗುವಳಿದ ವಿಚಾರೊನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾದ್ ಮೂಲು ಪಂತೆರ್. ಭೂಮಿಡ್ ಒಸರ್ ನೀರ್ ಸಹಜವಾದುಪ್ಪುಂಡು. ಅಂಚ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಮಾತ್ರ ಆ ನೀರ್ ಅಕೇರಿ ಮುಟ್ಟ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಐನೆ ನಂಬುದು ಬೆನ್ನಿ ಬೆನೊಲಿ. ಅಂಚನೆ ನರಮಾನಿಯಗ್ ತನಡೆನೇ ಸರಿಯಾಯಿ ಬುದ್ಧಿ ವಿವೇಚನೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಶಾಶ್ವತವಾದುಪ್ಪುಂಡು.

2. ಕೃಷಿಟ್ ಸುರು ಕಷ್ಟೊ, ಸಂಸಾರ ನಡುಕಷ್ಟೊ, ವ್ಯಾಪಾರದಕಡೆಕಷ್ಟೊ

ಕೃಷಿ ಕೆಲಸೊನು ಸುರು ಮಲ್ಪುನಗ ಐಕ್ಕ್ ಬೋಡಾಯಿನ ಬಿತ್ತ್, ಗೊಬ್ಬರ, ದಪ್ಪುನು, ನೇಜಿ ನಡ್ಪುನು, ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಖರ್ಚಿದ ಸಂಗತಿಲೇ ಉಪ್ಪುವ. ಅಂಚಾದೆ ಸಾಗುವಳಿಡ್ ಅವು ಬಗ್ಗದ ಸಮಯ ಆಂಡ ಬುಳೆ ಬತ್ತಿಲೆಕ್ಕ ಸಾಗುವಳಿಡ್ ಲಾಭ ಆಪುಂಡು.

3. ಸ್ವಾತಿಡ ಬಿತ್ತ್ ಬೂರುಂಡ ಶಾಶ್ವತೊ

ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರೊಡು ಬೂರುನ ಬರ್ಸ ಬಿತ್ತ್ ಕೊಡಿಯರೆ ಬಾರಿ ಎಡ್ಡೆ. ಅಂಚಾದೇ ತುಳುನಾಡ್‌ದ್ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರೊಡು ಬಿತ್ತ್ ಪಾಡುವೆರ್.

4. ಅಡಿ ನೀರೆದ ಕೈಯಿ ಎಡ್ಡೆ, ಪೊಡಿ ನೇಜಿದ ಬೈ ಎಡ್ಡೆ

ಕಂಡೊಡು ಬುಳೆಯಿ ಕೈತ ತಿರ್ತ್‌ಡ್ ನೀರ್ ಇತ್ತ್ಂಡ ಎಡ್ಡೆ ಫಸಲ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ಪರತ್ ಪೋಪಿ ನೀರ್‌ಡ್ದ್ ಅಡಿ ನೀರ್‌ದ ಕೈಟ್ಟ್ ಫಸಲ್ ಎಡ್ಡೆ ಬರ್ಪುಂಡು. ನೀರ್ ದಾಂತೆ ಬಜೀ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಪಸೆಟ್ಟ್ ಆಪಿ ಪೊಡಿ ನೇಜಿ ನಡ್‌ಂಡ ಬಾರ್‌ದ ಫಸಲ್ ವಂತೆ ಕಮ್ಮಿ. ಆಂಡ ಪೊಡಿ ನೇಜಿದ ಬೈ ಹಾಳಾವಂದೇ ಗಟ್ಟಿಯೇ ಉಪ್ಪುಂಡು.

5. ಅಳೆನೀರೆ ಒಣಸ್‌ಲ ತರೆ ನೀರ್‌ದಾಂತಿ ಬೊಟ್ಟುಲಾ ಒಂಜೇ.

ವನಸಗ್ ಅಲೆ ನೀರೇ ಇತ್ತ್ಂಡ ರುಚಿ ಸ್ವಾದ ಆ ಪುಂಡೋ ಅಂಚೆನೇ ಬೊಟ್ಟುಗು ತರೆ ನೀರೆ ಬೋಡು. ತರೆ ನೀರ್ ಪಂಡ ಎತ್ತರೊಡು ಇತ್ತ್ ತಿರ್ತ ಪರತ್ ಬರ್ಪಿ ನೀರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ನೀರ್ ಇತ್ತ್ಂಡ ಮಾತ್ರ ಬೊಟ್ಟು ಕಂಡೊಡು ಬುಳೆ ಸರಿಯಾದ್ ಮಲ್ಪೊಲಿ. ಬರ್ಸೊನೇ ನಂಬುದು ಅವು ಕಾಲೊಗು ಸರಿಯಾದ್ ಬತ್ತ್‌ಜಿಡ ಬೊಟ್ಟುಡು ಫಸಲ್ ದೆಪ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯನೇ ಇಜ್ಜಿ, ಬುಲೆ ಪೂರಾ ಹಾಳಾವು.

6. ಎಣೆಲ್ ಸೂಳೆ, ಸುಗ್ಗಿ ಮದಿಮಾಳ್, ಕೊಳಕೆ ಪೆದೆಮೆದಿ

ತುಳು ನಾಡ್‌ದ ಕಂಡ ಸಾಗುವಳಿದ ರೀತಿನ್ ಈ ಗಾದೆ ಪೊರ್ಲುಡೇ ಪನ್ಪುಂಡು. ಬೈಲ್ ಕಂಡೊಡು ನೀರ್‌ದ ಆಸರೆ ಎಡ್ಡೆ ಇತ್ತಿ ಕಂಡೊಲೆಡ್ ಮೂಜಿ ಬುಳೆ ದೆಪ್ಪುವೆರ್. ಪಗ್ಗು ಬೇಷದ ಬರ್ಸೊಗು ಕಂಡ ದತ್ತ್‌ದೇ ಬಿತ್ತ್ಂಡನೇ ಎಡ್ಡೆ ಬುಳೆ ಬೆಪ್ಪುಡೇ ಬುಳೆವುಂಡು. ಅಂಚಾದೇ ನೀರ್‌ಗಾತ್ರ ಆತ್ ಕಷ್ಟ ಬರೊಡುಂದು ಇಜ್ಜಿ. ಮರಿಯಲೊಡು ಬೆನ್ಪಿ ಬೆನ್ನಿ ಎಣೆಲಾಂಡ, ಮರಿಯಲ ಕರಿನೇ ಮಲ್ಪಿ ಸಾಗುವಳಿ ಸುಗ್ಗಿ. ಅರೆಗಲಡ್ ಮಲ್ಪುನ ಬುಳೆ ಕೊಳಕೆ. ಈ ಮೂಜಿ ಬುಲೆಕುಲೆನ್ನಾ ಮೂಜಿ ರೀತಿದ ಪೊಣ್ಣುಲೆಗ್ ಹೋಲಿಸಾದ್ ಪನ್ತೆರ್. ಇಂಚಿನ ಗಾದೆದ ಉದಾಹರಣೆ ಬುಳೆತ ಸ್ವರೂಪೊನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ್ ಪೊರ್ಲುಡೇ ಪನ್ಪುಂಡು. ಎಣೆಲೆ ಬುಳೆ ಮರಿಯಲತ ಬುಳೆ ಆಯಿನೆಡ್ದಾತ್ರ ಐಕ್ಕ್ ನೀರ್‌ದ ತೊಂದರೆ ದಾಲ ಇಜ್ಜಿ. ಅಂಚಾದೇ ಉಂದೆನ್ ಸೂಳೆಗ್ ಹೋಲಿಸಾದೆರ್. ಸೂಳೆ ತನ್ಕ್ ತೋಜಿಲೆಕ ಅಂಕೆದಾಂತೆ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿನಂಚ ನಡಪುನಾಲ್. ಅಲೆಗ್ ಸಮಾಜದ ರೀತಿ ನೀತಿದ ಪೋಡಿಗೆ ಇಜ್ಜಿ. ಅಲೆನ್ ಏರೆಗ್‌ಲಾ ಪಡೆಯೊನೊಲಿ. ಅಂಚೆನೆ ಎಣೆಲ್ ಬುಳೆ ಏರೆಗ್‌ಲಾ ಬೆನೊಲಿ. ಎಚ್ಚ ಬಗ್ನದಾಂತೆ ಖರ್ಚಿದಾಂತೆ ಬುಳೆಪಿ ಬುಳೆ ಉಂದು. ಆಂಡ ಸುಗ್ಗಿ ಕನ್ಯೆ ಪುಯಿಂತೆಲ್ ಬರ್ಸೊನುಲಾ. ಒಡ್ಡ ನೀರ್‌ಡಲಾ ಆಪಿ ಬುಳೆ. ಎಣೆಲೆಡ್ದ್ ವಂತೆ ಎಚ್ಚ ಕಷ್ಟ ಬುಡೊಡು. ಬೆನ್ಪುನಾಯೆ ಏತ್ ಮನಸ್‌ದೀದ್ ಬೆಗರ್ ಸೀಟ್‌ದ್ ಬೆನ್ಪೆ. ಐಡ್ದ್ ಆಯಗ್ ಈ ಬುಳೆತ ಫಸಲ್ ತಿಕ್ಕುಂಡು, ಅಂಚಾದೆ ಸುಗ್ಗಿ ಮದಿಮ್ಮಾಳ್. ಮದಿಮ್ಮಾಳ್ ಪೊರ್ಲು ತಿರ್‌ಲ್ಡೇ ನಡಪುನಾಲ್. ಮರ್ಯಾದೆದ ಮಿತಿಟ್ಟ್ ನಡಪು ಈ ಪೊಣ್ಣು ಏರಾಂಡಲಾ ಒರಿಯನ್ ಮಾತ್ರಾ ಮದ್ಮೆ ಆಪಿನಿ. ಆಣನ ಯೋಗ್ಯತೆಗ್ ತಕ್ಕ ಪೊಣ್ಣು ಆಯಗ್ ಮದಿಮಾಳಾದೇ ಬರ್ಪಿನಂಚನೇ ಸುಗ್ಗಿ ಬೆನ್ಪಿನಾಯೆ ಬಗ್ನ ಬತ್ತ್‌ದೇ ನೀರ್‌ದ ಒಸರ್‌ನ್ ಗಮನಿಸಾಂಡನೆ ಆಯಗ್ ಫಸಲ್ ತಿಕ್ಕರೆ ಸಾಧ್ಯ. ಮೂಜಿನೇ ಬುಳೆ ಕೊಳಕೆ ಬರ್ಸದ ಆಸರೆದಾಂತೆ ಅರೆಗಲದ ಉರಿದೊಂಬುಗು ಬೆನ್ನಿ ಬೆನ್ಪುನಾಯೆ ಏತೆ ಜಾಗ್ರತೆಡ್ ಗಮನಕೊರ್ದು ಬಗ್ನ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಬುಳೆ ಬೆನ್‌ಪೆನ ಆತೆ ಎಡ್ಡೆ ಫಸಲೆ ತಿಕ್ಕುಂಡು. ಅಂಚಾದೆ ಈ ಬುಳೆನೇ ಪೆದ್ಮೆದಿ ಪನ್ತೆರ್. ಪೆದ್ಮೆದಿ ಎಂಚ, ಕುಲ್ದು ತಿಂದ್ ಇಲ್ಲದಕಲೆಡ ಆರೈಕೆ ಮಲ್ತೊನುವಲ್. ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್ ಬಾಲೆ ಪೆದಿನೆಟ್ಟ್ ಬಾಲೆದ ದೆಸೆಟ್ಟ್ ಇಲ್ಲದಕಲೆಗ್ ಮಾತೆರೆಗ್ಲಾ ಮೋಕೆದಾಲ್ ಆಪಲ್. ಅಂಚೆನೆ ಕೊಳಕೆ ಬುಳೆ ಎಚ್ಚ ಜಾಗ್ರತೆಡ್ ಗಮನಿಸಾದ್ ಜೋಕೆಡ್ ತೂಂಡ ಮಾತ್ರ ಐಡ್ದ್ ಫಸಲ್ ತಿಕ್ಕರೆ ಸಾಧ್ಯ.

7. ಕಂಡೆಡ್ ಕಾಯಿಂಡ ಕೊಂಡೆಡ್‌ಲಾ ಮುಟ್ಟ ಬರಂದ್.

ಕಂಡದ ಬುಳೆಕ್ ಬೋಡಿತ್ತಿನಾತ್ ನೀರ್ ಬೋಡು. ನೀರ್ ಕಡಿಮೆಯಾದ್ ಕೈತ ಮುದೆಲ್‌ದ ಕಂಡೆ ನುಂಗುಂಡ ಫಸಲ್ ದಾಲಾ ತಿಕ್ಕಂದ್. ಅವು ಏತ್ ಕಡಿಮೆ ಆವು ಪಂಡ ಪೇರ್ ಲಪ್ಪುನ ಕೊಂಡೆಡ್‌ಲಾ ಬಾರ್ ತಿಕ್ಕಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್.

8. ಕಾಡ ಬರಿತ್ತ ಕಂಡಲಾ ತೋಡ ಬರಿತ್ತ ಇಲ್ಲ್‌ಲಾ ಬೊಡ್ಚಿ.

ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಪೊಂರ್ಬ್‌ದ್ ಜನಕುಲು. ಕಂಡೊಲೆನ್ ಕಡ್ತ್ ಮಲ್ತೊಂತಿನೆ ಗುಡ್ಡೆ ಜರ್ತ್‌ದ್ ಕಂಡ ಮಲ್ತೊಂತೆರ್. ಕಾಡ ಬರಿಟಿತ್ತಿ ಕಂಡೊನು ಕಂಡ ಸಾಗುವಳಿ ಮಲ್ಪುನಗ ಕಾಡಪಂಜಿ, ಕಾಡಕೋರಿ, ಕಾಟಿ, ಮೇರ್, ಮುಗೆರ್, ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಪ್ರಾಣಿಲು ಕೈತ ಬುಳೆನ್, ಬಾರ್‌ನ್ ಹಾಳ್ ಮಲ್ಪುಂಡು. ತೋಡ ಬರಿತ್ತ ಇಲ್ಲಲೆಡ್ ಬೊಲ್ಲ ಬತ್ತ್‌ಂಡ ಇಲ್ಲ್ ಮುರ್ಕುದು ಇಲ್ಲ್ ಬದ್‌ಕ್ ಹಾಳಾಯಿನಂಚೆನೆ, ಕಾಡ ಬರಿತ್ತ ಕಂಡೊಡು, ಬುಳೆಯಿ ಬುಳೆ ಕಾಡ್‌ದ ಪ್ರಾಣಿಲೆಡ್ದ್ ಪೂರಾ ಹಾಳಾದ್ ಪೋಪುಂಡು. ಪಂಡ ಬಗ್ನ ಬತ್ತ್ ಬೆಂದಿನಲಾ ಪೂರಾ ವ್ಯರ್ಥವಾದ್ ಪೋಪುಂಡು. ಪನ್ಪಿ ಚಿತ್ರಣೊನು ಈ ಗಾದೆ ನೇರವಾದ್ ಪನ್ಪುಂಡು.

9. ಬಲೊ ಇತ್ತಿನಾಯಗ್ ಬಳಕ್ಕೆ ನೀರ್ ಇತ್ತಿನಾಯಗ್ ಕೊಳಕ್ಕೆ.

ಬಲ ಇತ್ತಿನಾಯೆ ಗಟ್ಟಿಡ್ ತಿಂದ್‌ದ್ ಪೊರ್ಲುಡು ಗಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾದ್ ಬುಳೆಪೆ. ಅಂಚೆನೆ ನೀರ್‌ದ ಆಸರೆ ಇತ್ತಿನಾಯಗ್ ಕೊಳಕೆ ಬುಳೆ ಸುಲಭೊಂದ್ ಗಾದೆದ ಅರ್ಥ.

10. ಬಿತ್ತ್‌ನ ಸಮಯೊಡ್ ಬಿತ್ತ್‌ಜಿಂಡ ಕೊಯ್ಪಿ ಸಮಯ ಹಗುರೊ

ಕಂಡೊಗು ಬೀಜ ಬಿತ್ತೆರೆ ಒಂಜಿ ಸಮಯ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಆ ಸಮಯೊಡು ಬಿತ್ತ್‌ಜಿಂಡ ಸರಿಯಾಯಿನ ಬುಳೆ ಬರ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಜ್ಜಿ. ಅಂಚಾದೆ ಮಲ್ಪುನ ಕೆಲಸೊನು ಆಲೋಚನೆಡ್, ಯೋಜನಾ ಬದ್ಧವಾದ್ ಮಲ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿನ ದೂರದೃಷ್ಟಿದ ವಿಚಾರೊಲುಲಾ ಈ ಗಾದೆಲೆಡ್ದ್ ತೆರಿಯುಂಡು.

ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಮಣ್ಣ್ ಪುರುಂಚುನ ತುಳುವೆರ್ ಒಕ್ಕಲು ಮಸೂದೆ ಕಾನೂನು ಬನ್ನಂಗೆ ಗೇಣಿ ಕೊರ್ದ್ ಕಂಡ ಸಾಗುವಳಿ ಮಲ್ಪುನ ಕ್ರಮ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಂಡ ದಪ್ಪುನಾಯೆನೇ ಭೂಮಿದ ದನಿ ಆಯಿ ನೆಡ್ಡಾತ್ರ ದನಿ ಒಕ್ಕೆಲ್ದ ಸಂಬಂದೊಲಾ ಬದಲಾತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಭೂಮಿದ ಯಜಮಾನೆ ಆದ್‌ತ್ತಿನ ದನಿಕ್ಕ್ ವರ್ಷ ಇಡೀ ಬೆನ್ನಿ ಬೆಂದಿನಕುಲು ವರ್ಷೊಗು ಈತ್ ಮುಡಿ ಅರೀಂದ್ ಗೇಣಿ ಕೊರ್ಪೆರ್. ಆಂಡ ವರ್ಷ ಇಡೀ ಬೆಂದ್‌ಂಡಲಾ ಗೇಣಿ ಕೊರ್ಯೆರಾವಂದೆ ಬೆಗರ್ ಬಡವುಡೇ ಬೆಂದೊಂದಿತ್ತಿ ಒಕ್ಕೆಲ್ದಾಯನ ಬಗ್ನನುಲಾ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ.

ಉದಾ: 1. ಗೇಣಿ ಬೆನ್ಪುನಿ ಗೋಣಿ ಕುಡ್ಪುನಿ.

ಗೇಣಿಗ್ ಕಂಡ ಸಾಗುವಳಿ ಮಲ್ತಿ ಒಕ್ಕೆಲ್‌ದಾಯಗ್ ಏತ್ ಬೆಗರ್ ಸೀಂಟ್‌ದ್ ಬೆಂದ್‌ಡಲ ಗೇಣಿ ಕೊರ್ದ್ ಒರಿವುನಿ ಖಾಲಿ ಗೋಣಿ ಪನ್ಪಿ ಸತ್ಯ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ನಾಟುನಂಚ ಪನ್ಪುಂಡು. ಒಕ್ಕೆಲ್‌ದಕಲ್ನ ಬಡಪತ್ತ್ ನೆಟ್ಟ್ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದುಂಡು.

2. ಊರು ಒರ್ಮೆ ಗೇಣಿ ಬಿರ್ಮುರ್ ಪತ್ತಿಯೆ ಓಣಿ.

ಬಿರ್ಮುರ್ ಪನ್ಪಿ ಗೇಣಿದಾಯೆ ಊರುಡುತ್ತಿ ಕಂಡೊಲೆನ್ ಪೂರಾ ಗೇಣಿಗೆ ಬ್ಯಸೊನುವೆ. ಆಂಡ ದಣಿಕ್ ಗೇಣಿ ಕೊರೊಡಾಯಿನ ಆಯೆ ಪೋಡಿಗೆಡ್, ನಾಚಿಕೆಡ್ ಏರೆನ್ಲಾ ತೂವೆರಾವಂದೆ ಓಣಿಡ್ ದೆಂಗ್‌ದ್ ಕುಲ್ಲುವೆ. ಪಾಪದ ಗೇಣಿದಾಯನ ಬಗ್ನೊನು ಉಂದು ಪನ್ಪುಂಡು. ಕಷ್ಟ ಬತ್ತ್ ಬೆಂದ್‌ಂಡಲ ಮರ್ಯಾದೆಡ್ ಬದ್‌ಕೆರಾವಂದೆ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಗೇಣಿದಾಯನ ಪನ್ಪಿನ ಸತ್ಯನೇ ಈ ಗಾದೆದ ಅರ್ಥ.

ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಅನುಭವದ ಪಾತೆರೊಲೆಗ್, ಲೋಕರೂಢಿದ ವಿಚಾರೊಲೆಗ್, ನೀತಿದ ಪಾತೆರೊಲೆಗ್, ಕಂಡ ಸಾಗುವಳಿದ ರೂಪಕಲೆೊನು ಬಳಸದ್ ಉಪ್ಪುನ ಗಾದೆಲು ಜನಕುಲೆಗ್ ಎಚ್ಚ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದುಂಡು. ಜನಕುಲ್ನ ವ್ಯವಹಾರದ ಪಾತೆರದ ನಡುಟು ಎಚ್ಚಜನ ಉಂದೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಗಾದೆಲು ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಅರ್ಥ, ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆದ ರೂಪೊಲೆನ್ ಪೂರಾ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾದೆ ಪನ್ಪುಂಡು. ನರಮಾನಿಯನ ಸ್ವಭಾವ, ಆಯೆ ಬದುಕೊಡಾಯಿನ ರೀತಿ ನೀತಿಲೆನ್ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ್ ಪನಿಯೆರೆ ಈ ಗಾದೆಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ಪುವ.

ಉದಾ: 1. ತಾರಿ ಕಂಡೊಗು ಮೂಜಿ ಬುಳೆ.
2. ಕುದ್ಕನ್ ನಂಬುದು ಕೊಳಕೆ ಬಿತ್ತಿಲೆಕ
3. ಕಜೆ ಅರಿ ಬಿತ್ತ್‌ದ್ ಬೊಳಿ ಅರಿ ಕೊಯ್ಯೊಲಿಯಾ
4. ಪಂತೊಡು ಪನೆ ಪಾಡ್ಡ್ ಚೆಂಬುಡು ನೀರ್ ದೆತ್ತಿಲೆಕೊ.

ತಾರಿ ಕಂಡೊಡು ನೀರ್ ಎಚ್ಚ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಎಣೆಲ್, ಸುಗ್ಗಿ, ಕೊಳಕೆ ಮೂಜಿ ಬುಳೆಲಾ ಸುಲಭೊಡು ಆಪುಂಡು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಡೆ ಈ ಗಾದೆ ಇತ್ತಿ ಸಂಗತಿನ್ ಪಂಡಲಾ ನರಮಾನಿಯನ ಗುಣೊನು ಪನ್ನಗ ತಗ್ಗ್‌ದ್ ನಡತ್‌ನಾಯಗೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್. ಎಚ್ಚ ಫಲಲಾ ತಿಕ್ಕುಂಡು ಪನ್ಪಿನ ಆಲೋಚನೆ ಮೂಲು ಮುಖ್ಯ. ಕುದ್ಕೆ ಕುಸೇಲ್‌ದ ಪ್ರಾಣಿ. ಅವು ಕೊಳಕೆ ಬುಳೆನ್ ಕಾಪುನ ಬದಲ್ ಐನ್ ಹಾಳ್ ಮಲ್ಪುಂಡು. ಅವು ನಂಬೊಡಾಯಿಂಚಿ ಪ್ರಾಣಿ ಅತ್ತ್. ಅಂಚಾದೇ ಕುದ್ಕನ್ ನಂಬುದು ಒವ್ವೇ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಜ್ಜಿ. ಅಂಚೆನೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾವಂದಿನ, ಮೋಸ ಮಲ್ಪುನ ಸ್ವಭಾವದ ಜನಕುಲೆನ್ ನಂಬುದು ಪಾ ಕೆಲಸೊಗುಲಾ ಕೈ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ ಪಂದ್ ಸೂಚ್ಯವಾದ್ ಈ ಗಾದೆ ಪನ್ಪುಂಡು.

ಬಿತ್ತಿನಂಚೆನೆ ಬುಳೆ ದೆಪ್ಪುನ ಸ್ವಭಾವ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಕಪ್ಪು ಅರಿ ಬಿತ್ತ್‌ದ್ ಬೊಳಿ ಅರಿ ಬುಳೆಯೆರೆ ಆಪುಜಿ. ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪಂದೆ ಎಡ್ಡೆ ಫಲ ಪಡೆಯೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಜ್ಜಿ. ನಮ ಮಲ್ತಿನ‌ಎಡ್ಡೆ ಹಾಳ್‌ದ ಕೆಲಸೊಗು ಸರಿಯಾಯಿನ ಪ್ರತಿಫಲ, ನಂಕ್ ತಿಕ್ಕುಂದು ಪನ್ಪಿನನೇ ಈ ಗಾದೆದ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ.

ಸುಗ್ಗಿಡ್ ಕಂಡ ಸಾಗುವಳಿಗ್ ನೀರ್‌ನ್ ಪನೆ ಪಾಡ್ಡ್ ತೇಪುವೆರ್. ಅವು ಬಾರಿ ಕಷ್ಟದ ಬೇಲೆ. ಮಸ್ತ್ ಗುಂಡಿದ ಗುವೆಲ್, ಕೆರೆಡ್ಡ್, ನೀರ್‌ನ್ ತೇತೆದ್ ಸಾಗುವಳಿ ಮಲ್ಪುನಡೆ ಇತ್ತೆ ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಲು ಬೈದ. ಆಂಡ ದುಂಬುದ ಕುಲು ಗರ್ವೊಡು, ಪಂತ ಪಾಡ್ಡ್ ಪನೆ ಪಾಡೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಪನೆ ಪಾಂಡಲಾ ನೀರ್ ಮಾತ್ರ ಚೊಂಬುಡಾಂಡ ದಾಲ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಜ್ಜಿ. ದಿಂಜ ನೀರ್ ತೇಪೆರೆ ಮಾತ್ರ ಪನೆ ಪಾಡುನು. ಹಳ್ಳಿದ ಜನಕುಲ್ನ ನಂಜಿ ಕಿಚ್ಚಿ ಅರ್ಗಂಟುಲೆನ್ ಪಾಡಿ ಪಂತೊಡು ಪನೆ ಪಾಡ್ಡ್ ಎನ್ನನೇ ಮೂಂಕ್ ಮಿತ್ತ್‌ಂದ್ ಪನ್ಪಿನನೇ ಈ ಗಾದೆ ಪನ್ಪುಂಡು.

II ಜಾತಿ ಕಸುಬುಲು ಬಕ್ಕ ಐಕ್ಕ್ ಇತ್ತಿನ ಗಾದೆಲು:-

ಭಾರತೀಯ ಸಮಜೊಡು ಇತ್ತಿನಂಚೆನೇ ತುಳುನಾಡಲಾಡ್‌ಡಲಾ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದುಲಯಿ ಇತ್ತಿಂಚಿ ಕುಲಕಸುಬುಲೆನ್ನ ಜನಕುಲು ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಮಿತ್ತ ಜಾತಿ, ತಿರ್ತ ಜಾತಿ ಪನ್ಪಿ ಜಾತಿದ ಅಸಮಾನತೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸೊಲು ಗಾದೆಡ್ ದೆರ್ತ್ ತೋಜುವ ಅಂಚಾದೆ ಜಾತಿ ಕೂಟೊದುಲಯಿದ ಮಿತ್ತ್ ತಿರ್ತ್‌ನೆ ಪೊರ್ಲುಡೇ ಪನ್ಪುಂಡು.

ಬ್ರಾಣೆರ್ :- 1. ಬ್ರಾಣ ಪೊದು ಅತ್ತ್ ಮಣ್ಣ ಕರ ಅತ್ತ್
2. ಗಳಿಗೆತೂಪಿನವು ಭಟ್ರೆ ಕೆಲಸ ಗುಳಿಗೆ ಕೊರ್ಪಿನ ವೈದ್ಯೆರೆ ಕೆಲಸ.
3. ಆರ್‌ಲ ಎಡ್ಡೆ ಇಂಬೆರ್‌ಲ ಎಡ್ಡೆ ಉಪ್ಪು ಕೂಟ್‌ದ್ ತೆಳಿಮಯ್ಪೆರೆ ಬೆರಣೆರೆ ದೆತ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ.
4. ಬ್ರಾಣನ ದುಂಬು ಇಪ್ಪೊಡ್ಚಿ ಕುದುರೆದ ಪಿರವು ಇಪ್ಪೊಡ್ಚಿ.

5. ಕಳಿ ಪರ್ಬಿ ಮನ್ಸನ್ ನಂಬೊಲಿ ಕಳು ಪನ್ಪಿ ಬ್ರಾಣನ್ ನಂಬೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
6. ಬ್ರಾಣೆ ಬಂಟೆ ಬಿರುವೆ ಸೇರಂದೆ ಕೂನಿ ಆವಂದ್.
7. ಬ್ರಾಣ ಪೀಕ್ ನಾಯಿ ಕಾತಿಲೆಕೊ

ಜಾತಿಗ್ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಿನ ಈ ಗಾದೆಲು ಜಾತಿನ್ ವಿಡಂಬನೆ ಮಲ್ಪುನ, ಈ ಕ್ರಮ ಮೂಲುಲಾ ಉಂಡು. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಗಾದೆಲು ಒಂಜಿ ದೃಷ್ಟಿದ ಸತ್ಯೊಲೆನ್ ಮಾತ್ರ ಪನ್ಪುಂಡು. ಆಂಡಲಾ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಇಂಚಿತ್ತಿ ಜಾತಿ ಕಸುಬುಲ್ನ ಸ್ವರೂಪೊನುಲಾ ಪನ್ಪುಂಡು. ಬ್ರಾಣೆರ್ನ ಪ್ರಧಾನ ಕಸುಬೇ ಪೂಜೆ ಮಲ್ಪುನ ಪನ್ಪಿನೆನ್ ರಡ್ಡನೇ ಗಾದೆ ಪನ್ಪುಂಡು. ಬ್ರಾಣೆರೆ ವಣಸ್‌ದ ಬಗ್ಗೆ ಎಡ್ಡೆ ಆಸೆ ಇತ್ತಿನಕುಲು ಪನ್ಪಿನೆನ್ 'ಬ್ರಾಣೆ ಒಂಜಿ ಮನಸ್‌ಗ್ ಐನ್‌ಸುದೆ ಕಡತ್ತ್ ಪೋಯಿಲೆಕ' ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆ ಅಕಲ್ನ ಅಂಗಲಪ್ಪುನು ಪನ್ಪುಂಡು. ಬ್ರಾಣೆರ್ ಬೇಲೆದಕಲೆನ್ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪಾವೆರ್, ಪನ್ಪಿನ ವಿಚಾರೊಲಾ ನಾಲನೇ ಗಾದೆಡ್ ಉಂಡು. ದೇವೆರ್ನ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುಂಚೆ. ಬ್ರಾಣೆರೆಗ್ ಐಡ್ದಾತ್ರನೇ ಸಮಾಜೊಡು ಮರ್ಯಾದಿ, ಅತ್ತಂದೆ ಇಂಚಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನಮೊಕುಲು ಸತ್ಯೊಡು ನಡಪೊಡು ಸುಳ್ಳು ಪನಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ ಪನ್ಪಿನ ಜಾತಿದ ನೀತಿಲಾ ಐನನೇ ಗಾದೆಡ್ ಉಂಡು. ಬ್ರಾಣೆರ್ ಬೆನ್ನಿ ಬೆನ್ಪುನಸಲತ್ತ್ ದಾಯೆ ಪಂಡ ಕಾಸ್ ಕಾಸ್‌ಗ್‌ಲಾ ಲೆಕ್ಕಚಾರ ತೂಪೆರ್. ಅಂಚಾದೆ “ಬ್ರಾಣೆ ಬೆನ್ನಿ ಬೆನಿಯೆರೆ ಆವಂದ್ ಒಕ್ಕಲ್ಮೆ ಒಣಸೆ ಮಲ್ಪಾವೆರೆ ಆವಂದ್ 'ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆ ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಬ್ರಾಣೆರ್ನ ಮೈತ ಬಣ್ಣ ಇಲ್ಲದುಲಯಿ ಕುಲ್ದು ಅಲೆ ಪೇರೆ ತಿಂದ್ ಬೊಲ್ದು ಉಪ್ಪುಂಡು, ಕಪ್ಪು ಉಪ್ಪುನು ಬಾರಿ ಕಮ್ಮಿ. ಅಂಚಾದೆ' ಕಪ್ಪು ಬ್ರಾಣನ್ ನಂಬಡ, ಬೊಲ್ದು ದಿಕ್ಕನ್ ನಂಬಡ “ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆ ಚಾಲ್ತಿಗ್ ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಜನಪದೆರೆಗೆ ಒವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುಂಡ ಅವು ಅಸಹಜವಾದ್ ತೋಜಿನಗ ಐನ್ ಅಪಶಕುನ ಪನ್ಪೆರ್. ಮಿತ್ತ್ ಜಾತಿಂದ್ ಪನ್ಪಿ ಬ್ರಾಣೆರೆಡ್ ಪೊಂಜೊವುಲೆನ್ ಐಟ್ಟೆಲಾ ಕಂಡನಿ ಸೈತಿ ಪೊಣ್ಣನ್ ನಡಪಾವೊನ್ನ ರೀತಿ ಭಾರೀ ಅಮಾನವೀಯವಾದುಂಡು. “ಮದಿಮ್ಮೆಗ್ ಪೋನಗ ಮುಂಡೆ ಬ್ರಾಣ್ತಿ ಎದುರು ತಿಕ್ಕಿಲೆಕೊ” ಪನ್ಪಿನೆಟ್ಟ್ ಅಕಲೆನ್ ಅಪಶಕುನಂದ್ ಎಂಚ ಮೂಲೆಗೆ ದೀವೊಂತೆರ್ ಪಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪುಂಡು. ಪಾಪದ ಭಟ್ಸನಕುಲು ಮಲ್ಪೆರೆ ಕೆಲಸ ಇಜ್ಜಿಡ ಅಕೇರಿಗ್ ಅಟಿಲ್‌ದ ಬೇಲೆಗಾಂಡಲಾ ಪೋಪೆರ್. ಅಂಚಾದೆ “ಭ್ಯಾರಿ ಸೋತೆಂಡೆ ವಾಸನೆ ಬ್ರಾಣೆ ಸೋತ್‌ಂಡ ಪರಿಮಳೊ” ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆ ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪುಡು. ಅಧಿಕಾರ ಬಕ್ಕ ರಾಜಕೀಯೊಡು ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆನೆ ತೋಜಾವುಂದಿತ್ತಿ ಈ ಜನಕುಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಕುಲೆನ್ ಅಕಲೆಡ ಇತ್ತಿ ಬರವುದ ಗೇನೊಡು ಅಕಲ್ನ ಅಂಕೆಡ್ ದೀವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಅಂಚಾದೇ ಆಜಿನೇ ಗಾದೆ ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಅತ್ತಂದೆ “ದೇವೆರೆಡ್ದ್ ಬಿರಣೆಗ್ ಮಾನ, ಭೂತೊಡ್ದೆ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಮಾನ” ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆಲಾ ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪೆಡು.

ಕೊಂಕಣೆರ್:- ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪಿದಯಿಡ್ದ್ ಬತ್ತ್ ನೆಲೆ ಉಂತಿ ಕೊಂಕಣೆರ್ ಜಾತಿದ ಗುಣೊನು ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ. ಬೇರ ಮಲ್ಪುನನೇ ಮಲ್ಲ ಕಸುಬಾಯಿನ ಈ ಜನಕುಲೆನ್ ದುಂಬು ಡ್ದಿಂಚಿ ಊರುಡು ಇತ್ತಿನ ಜನಕುಲು ವಂತೆ ನಮೂನಿಡೆ ತೂದುಪ್ಪೊಡು. ಆಂಡ ಬೇರೊಗು ಬೋಡಾಯಿಂಚಿ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆ ಬಕ್ಕ ಎಡ್ಡೆ ನಾಲಯಿನ್ ಎಲ್ಯ ಊರುಡು ಕುಲ್ಪಾಂಡಲಾ ಈ ಜನಕುಲು ಸಾಧಿಸಾದುಪ್ಪೊಡು. ಬಜೀ ಹಳ್ಳಿ ಮೂಲೆಡ್‌ಲಾ ಕುಲ್ದು ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆಡ್ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಕೊಂಕಣೆರ್ ಕಾಸ್‌ನ್ ಎಡ್ಡೆ ಗಂಟ್ ಪಾಡೆದೆರ್ ಪನ್ಪಿ ವಿಚಾರೊಲಾ ಗಾದೆಡ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ಉಂದು ಅಕಲ್ನ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆದೊಟ್ಟುಗು ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಡ್ ಕಟ್ಲೇರಿ ಅಂಗಡಿದೊಟ್ಟುಗು ಮಲ್ಲ ಪೇಂಟೆಡ್ ಬಂಡಸಾಲೆ ನಡಪಾವುನ ಕೊಂಕಣ್ಯೆರ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದುಲ್ಲೆರ್.

ಉದಾ: 1. ಕೊಂಕಣಿ ಎರ್ಮೆಗ್ ಕೊದಂಟಿ ಮರ್ದ್
2. ಕೊಂಕಣಿ ಲಾಭ ಇಜ್ಜಂದೆ ಬೊಳ್ಳೊಡು ಪೋವಯಿ

3. ಕಾಡ್ ಸೋರ್ಕ್‌ಂಡ ಪಿಡ್‌ನ್ ಬುಡೊಡು
ಊರು ಸೋರ್ಕ್‌ಂಡ ಕೊಂಕಣೆಯನ್ ಬುಡೊಡು.

ಬಂಟೆರ್:- ಗುತ್ತು ಬರಿಕೆದ ಯಜಮಾನಿಕೆ, ಕಂಡ ಉಪ್ಪೊ‌ಲಿ ಇತ್ತಿನ ಈ ಜನಕುಲು ರಟ್ಟೆದ ಪೆಟ್ಟ್‌ದ ಬಲೊಟ್ಟೇ ದುಂಬುಡ್ಡಿಂಚಿಲಾ ಬದುಕೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಬಂಟೆರೆ ಬಂಟ್, ಬೂಟು, ಸೋರ್ಕು, ಲಡಾಯಿಲೆನ್ ಪನೊಂದೇ ಈ ಜನಾಂಗದ ಜನಕುಲ್ನ ಸ್ವಭಾವೊನೆ ಗಾದೆಲು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ್ ಪನ್ಪ.

ಉದಾ: 1. ಬಂಟ ಅಬ್ಬರ ಚೇವು ಗೊಬ್ಬರ.
2. ಬಂಟೆರ್ ಪೋಯಿನವುಳು. ಮೊಡಂಕ್ ತಪ್ಪಂದ್.
ಮಡೆಂಜಿ ಪೋಯಿನವುಳು ಕಳಂಕ್ ತಪ್ಪಂದ್.
3. ಒಕ್ಕೆಲಾಯೆ ಮಲ್ತಿನವು ದಂಡೊಗು, ಬ್ರಾಣೆ ಮಲ್ತಿನವು ಪಿಂಡೊಗು,
ಮನ್ಸೆ ಮಲ್ತಿನವು ಹೆಂಡೊಗು.
4. ಉಣಂದಿ ಬ್ರಾಣನ್‌ಲ, ಉಂಡಿನ ಒಕ್ಕೆಲಾಯನೆಲ ಪಾತೆರ್ಪವೊಡ್ಚಿ.
5. ಬ್ರಾಣೆ ಬೆನ್ನಿ ಬೆನಿಯೆರೆ ಆವಂದ್
ಒಕ್ಕೆಲ್ಮೆ ಒಣಸ್ ಮಲ್ಪಾವೆರೆ ಆವಂದ್.
6. ಬೆನ್ನಿ ಒಕ್ಕಲಾಕಲೆಗ್.
7. ಒಕ್ಕಲ್ಮೆ ನಟ್ಟೊಡಾಂಡ, ಕೆಕ್ಕಿಲೆಗ್ ನಾಯೆರೆ ಕಟ್ಟೊನೊಡುಗೆ

ಜೈನೆರ್ :- ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಭೂಮಿದ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಇತ್ತಿಂಚಿ ಜೈನೆರ್ ಬೂಡುಲೆನ್ ಕಟ್‌ದ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗ್ ಮಸ್ತ್ ಕೊಡುಗೆ ಕೊರ್ತೆರ್. ಜೈನೆರೆ ದೋಸ್ತಿಕತೆತ ನರಮಾನಿಲು ಅತ್, ಮಾತ್ರ ಅತ್ತಂದೆ ಅಕಲ್ನ ಪಾರಣೆದ ಮನಸಗ್ ಜೈನೆರೆ ಏತ್ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊರ್ಪೆರ್, ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆಲಡ್ಡಾತ್ರ ಜೈನ ಪರಂಪರೆದ ವಿಚಾರೊಲಾ ತೆರಿಯುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಜೈನಗೆ ನಂಟೆ ಇಜ್ಜಿ.
2. ಮಧ್ಯಾನೊಡು ಬೆರಣ ಬೆರಿಯೆ, ಬೈಯ್ಯೊಡು ಜೈನ ಬೆರಿಯೆ ನಡಪ್ಪೆರೆ ತೀರಂದ್.

ಜೈನೆರ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಗಾದೆಲು ಎಚ್ಚ ತಿಕ್ಕುಜ. ದಾಯೆ ಪಂಡ ಅಕಲ್ನ ಬಳಕೆಲು ಜನಕುಲೆಡ್ ಎಚ್ಚ ಇಪ್ಪಂದೆ. ಅಧಿಕಾರದ ನೆಲೆಟ್ಟ್ ಅಕುಲು ವ್ಯವಹರಿಸಾದಿನ ಅಕಲ್ನ ಸ್ವಭಾವಲಾ ನೆಕ್ಕ್ ಕಾರಣ ವಾದುಪ್ಪುಂದ್ ಪನೊಲಿ.

ಆಚಾರ್ಲು:- ಆಚಾರ್ಲೆಡ್ ಮರತ್ತ ಬೇಲೆದಕುಲಾಲಾ ಬಂಗಾರ್ದ ಬೇಲೆದಕುಲುಲಾ ಉಲ್ಲೆರ್. ಈ ರಡ್ಡ್ ರೀತಿದ ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪುನೆತ್ತ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಅಕಲ್ನ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಆಚಾರ್ಲು ಮಸ್ತ್ ಅಂಗಲಪ್ಪುದಕುಲು, ಆಂಡಲಾ ಬಂಗಾರ್‌ದ ಬೇಲೆದ ಕುಸುರಿ ಪೊರ್ಲು ಬೇತೆ ಏರೆಗ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯ ಆವಂದ್, ತುಳುವೆರ್ ಪಾಡುನ ಪದ್ದೆಯಿ ಬಂಗಾರ್ದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಲು, ಆಚಾರ್ಲು ಮಲ್ಪುನ ಮರತ ಬೇಲೆದ ಸೂಕ್ಷ್ಮೊಲು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾದ್ ಇತ್ತಿಲೆಕ್ಕನೆ ಆಚಾರಿ ಬೇಲೆದ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆಲೆನ್ ಅತಿರಂಜಕತೆಡ್ ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ.

ಉದಾ: 1. ಆಚಾರಿನ್ ತೂನಗ ಕಪ್ಪೆಲಾ ಮೂಂಕು ಕುತ್ತೊಡುಂದ್ ಪನ್ತ್ಂಡ್.
2. ಅಪ್ಪೆನ ಮೂಂಕುತಿಡ್ಡಾಂಡಲ ಆಚಾರಿಗ್ ಕಂಡೊಡು.
3. ಆಚಾರಿ ಕೆಬಿಕುತ್ತುಂಡ ಬೇನೆ ಇಜ್ಜಿ.
4. ಅಪ್ಪೆ ಅಮ್ಮೆ ಕೆಬಿ ಕುತುಂಡ ಬೇನೆ ಆಪುಂಡು
ಆಚಾರಿ ಕೆಬಿ ಕುತುಂಡ ಬೇನೆ ಆಪುಜಿ.
5. ಬಂಗಾರ್ದ ಬೇಲೆದಾಯಗ್ ಆಯನ ತಂಗಡಿನ ಇಜ್ಜಿಂಡ. ಅಪ್ಪೆನ ಬಂಗಾರ್ದ್‌ಡ್ ಆಂಡಲ ದೆಪ್ಪಂದೆ ಬಲ್ಲಿ.

6. ಬಂಗಾರ್ದ ಬೇಲೆದಾಯಗೆ ಸರೊಟ್ಟ್ ಇತ್ತ್‌ನ ಬಂಗಾರ- ಗೊತ್ತು ಮದ್ಯೆಲಗ್ ಊರುಡು ಬಡವೆರ್ ಏರ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತು.
7. ಆಚಾರಿ ಪಿಚಾರಿ ಮರಕ್ಕ್ ಮಾರಿ.

ಮರಕಲೆರ್:- ಕಡಲ ಬರಿಟ್ಟೆ ಬದುಕುಂಚಿ ಜನಕುಲಾಯಿನ ಮರಕಲೆರ್ ಕಡಲ್‌ಡ್ ಪೊಂರ್ಬುದೇ ದಿನ ದೆಪ್ಪುವೆರ್. ಅಕುಲು ಮಲ್ಪು ಬೇಲೆ ಏತ್ ಕಷ್ಟೊನು ಅಂಚೆನೆ ಅಕಲೆ ಜುವೊಲ ಗಟ್ಟಿ. ಅಂಡ ಅಕಲ್ನ ಮನಸ್ ಎಡ್ಡೆ. ಅಕುಲು ನಂಬೊಲಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸೊಗು, ಅರ್ಹೆರಾಯಿನಕುಲು. ಅಂಡ ಅಕುಲು ಆತೆ ಕಡಾಕಡಿದ ಪೆಟ್ಕೊಂಜಿ ತುಂಡ್ ರಡ್ಡ್ ಪನ್ಪಿ ಸ್ವಭಾವದಕುಲು. ಇಂಚಿನ ಗುಣ ಅಕಲೆಗ್ ಅಕುಲು ಮಲ್ಪಿ ಬೇಲೆಡ್ದಾತ್ರನೇ ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಬೇಗರ್ ಸೀಂಟ್‌ದ್ ಜುವದ ಮಿತ್ತ್‌ದ ಆಸೆ ದೀವಂದೆ ರಂಪೊನಿ ಒಯ್ತ್ ಬದುಕುನ ಜನಕುಲು ಮಸ್ತ್ ಜೋರುದಕುಲುಲಾ ಅಂದ್.

ಉದಾ: 1. ಕಡಲಾಯಗ್‌ಲಾ ಮಡಲಾಯಗ್‌ಲಾ ದಯ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಇಜ್ಜಿ.
2. ಮರಕಲೆರ್ ಮರಪ್ಪೆಯೆರ್.
3. ಕಡಲಾಯೆರ್‌ನಲ ಮಡಲಾಯನಲ ನುಪ್ಪು ನಿಜ ಅತ್ತ್.

ತಾಲಿಯೆರ್ಲು:- ಕುಂಟು ನೆಯ್ಪುನ ಕೈ ಮಗ್ಗದ ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪುನ ಈ ಜನಕುಲು ಕೂಡು ಕುಟುಂಬೊಡು ಬದುಕುನಕುಲು. ನೇಯ್ಗೆದ ಬೇಲೆ ಒರಿಯೊರಿ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಆವಂದೆ. ಮಾತೆರ್ ಸೇರ್ದ್ ಮಲ್ಪುನ ಮೊಕಲ್ನ ಬೇಲೆಡ್ದಾತ್ರನೇ ಕೂಡು ಕಟ್ಟಲೆಡ್ ಒಗ್ಗಟ್ಟ್ ಎಡ್ಡೆ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಮೊಕೆಲೆನ್ ಸೆಟ್ಟಿಗಾರೆರ್ ಪಂದ್‌ಲಾ ಪನ್ಪೆರ್. ಅಂಡ ಇನಿಕ್ ಕೈಮಗ್ಗಲಾ ಕಮ್ಮಿಯಾತ್‌ಂಡ್ ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಲಾ ಕಮ್ಮಿ.

ಉದಾ: 1. ತಾಲಿಯೆ ಅಂಡಲಾ ತೂವಂದೆ ನೆಯ್ಯಯೆ.
2. ಚೆಲ್ಯೆ ಮಲ್ತಿನ ತಪ್ಪುಗು ತಾಲಿಯನ ಮೂಂಕು ಕೊಯ್ಪೆನೆ.
3. ತಾಲಿಯೆ ಬೇತ್ ಆದ್ ಹಾಳಾಯೆ, ಶೆಟ್ಟಿ ಬೇತೆ ಆವಂದೆ ಹಾಳಾಯೆ.

ಬಿರುವೆರ್: ತಾರಿ-ತಾರೆ ಮೂರ್ದುಜ ಮೂರ್ತೆದ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನ ಮೊಕುಲು ಕಲಿ ಮಾರ್ದೆ ದಿನ ದೆಪ್ಪುನಕುಲು. ಬಿರುವೆರ್ ಮೂಲೊಡು ಲಡಾಯಿಡ್ ಬಿಲ್ಲುಗಾರೆರ್ ಆದ್‌ತ್ತೆರ್ ಪನ್ಪಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಲಾ ಉಂಡು. ಅಂಚಾದೇ ಮೊಕುಲು ಬಿರ್ಸೆರ್, ವೀರೆರ್ ಪನ್ಪಿನೆಕ್ಕ್ ತುಳು ನಾಡ್‌ಡುಪ್ಪಿ ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನೆಯೆರ್, ಕಾಂತಾಬಾರೆ ಬೂದಾಬಾರೆಲು ಎಡ್ಡೆ ಉದಾಹರಣೆ ಆದುಲ್ಲೆರ್. "ನಂಬಿನಕಲೆಗ್ ತಿಗಲೆಡ್ ಸಾದಿ ಕೊರ್ಪ, ನಂಬಂದಿನಾಯಗ್ ಸುರಿಯೊಡು ಸಾದಿ ತೋಜಾವ" ಪನ್ಪಿ ಪಾತೆರ ಈ ಜನಾಂಗದ ಜನಕುಲ್ನ ಧೈರ್ಯೊನು ತೋಜಾವುಂಡು. ಬಿರುವೆರ್ ಪನ್ಪಿ 'ಬೀರ' ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಬಳಕೆಡ್ ಉಂಡು.

ಬಿರುವೆರೆನ್ ಬೈದ್ಯೆರ್‌ಂದಲಾ ಪನ್ಪೆರ್. ಮೊಕಲೆಡ್ ಒಂಜಿ ವರ್ಗದ ಜನಕುಲು ನಾಟಿ ಮರ್ದ್ ಕೊರೊಂದಿತ್ತೆನೆಡ್ದಾತ್ರ ವೈದ್ಯೆರೆ ಬೈದ್ಯೆರ್‌ಂದಲಾ ಪನ್ಪುಪ್ಪೊಡು. ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಹಳ್ಳಿ ಮರ್ದ್‌ನ್ ಕೊರ್ಪಿನಕಲೆಡ್ ಎಚ್ಚಿನಕುಲು ಬಿರುವೆರೇ ಆದುಲ್ಲೆರ್. ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಪುಲ್ಯಕೊಲೊಗು ಲಕ್‌ದ ಮುರ್ತೆ ಕಟ್‌ದ್ ತಾರಿ ಮೂರುನ ಕಸುಬುನು ಮೊಕುಲು ಮಲ್ತೊಂದುಲ್ಲೆರ್. ಮೊಕುಲು ಮಲ್ಪಿ ಬೇಲೆಡ್ ಕಷ್ಟ ಇತ್ತಿನೆಡ್ದಾತ್ರನೇ ಅಕಲ್ನ ಸ್ವಭಾವೊಲೆಡ್ ಒರಟುತನಲಾ ಉಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಬಿರುವೆ ನೆರುವೆ ತತ್ತ್‌ಂಡ ಕೆರುವೆ.
2. ಬಿರುವೆರೆಡ್ ಇರುವೆರ್.
3. ಒರಿ ಬಿರುವೆ ಇರುವೆರೆಗ್ ಸಮ.
4. ಬಿರುವೆರೆ ಜೋಕುಳೆಗ್ ಅಂಸಾನಿ ಎಚ್ಚ
ನೀರ್ ಕಳಿಕ್ಕ್ ನುರೆ ಎಚ್ಚ.

5. ಕಡಲಾಯನಲಾ ಮಡಲಾಯನಲಾ ನುಪ್ಪು ನಿಜ ಅತ್ತ್.
6. ತಿರುಪತಿಗ್ ಬಿರುವೆ ಪೋದ್ ಬೈದೆ ಆದ್ ಬೈದೆಗೆ.

ಗಾಣದಕುಲು:- ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಕಡಲ ಬರಿಟ್ ಉದ್ಯೋಗುಲ ಬುಳೆವುನ ಬುಳೆ ತಾರೆ. ಗೋಂಟ್ ತಾರಾಯಿಡ್ ಗಾಣ ಒಯ್ತುದ್ ಎಣ್ಣೆ ದೆಪ್ಪುನಕಲೆನ್ ಚೆಲ್ಯ ಪನ್ಪೆರ್. ಮೊಕುಲು ಗಾಣೊಗು ಬೋರಿ ಕಟ್‌ದ್ ಗಾಣೊನು ತಿರ್ಗಾದ್ ತಾರಾಯಿಡ್ದ್ ಎಣ್ಣೆ ದೆಪ್ಪುವೆರ್. ಇಂಚ ಗಾಣೊಗು ಕಟಿನ ಬೋರಿ ದಪ್ಪೆರೆ ಆಪುಜಿ. ದಾಯೆ ಪಂಡ ಗಾಣದ ಬೋರಿಗ್ ಸುತ್ತು ಸುತ್ತುದು ಗೊತ್ತೇ ಸುವಯಿ ನುಗ ನಾಯೆರ್ ಕಟ್‌ದ ಕಂಡೊಡು ಪೂರಿ ಕಟ್‌ದ್ ದೆಪ್ಪೆರೆ ಆವಂದ್. ಉಂದೆನೆಲಾ ಗಾದೆಡ್ ಪನ್ಪೆರ್.

ಗಾಣಿಗೆ ಗಾಣಿಗಿತ್ತಿನ ಲಡಯಿ ಅಕುಲು ಮಲ್ಪುನ ಮೋಸೊನು ಪೊರ್ಲುಡೇ ಪನ್ಪುಂಡು. ತೋರಿಕೆದ ನಾಟಕೊಡು ಎಣ್ಣೆ ಕಂಡುನೆನೆಲಾ ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ. ಈ ಗಾದೆದ ಪಿರವು ಇತ್ತಿ ಕತೆ-ಕುಲುಲಾ ವಿವರವಾದ್ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಗಾಣಿಗೆ ಒರಿ ಮರತ ಗಾಣೊಡು ತಾರಾಯಿಡ್ ಎಣ್ಣೆ ದೆತ್ತೊಂದಿತ್ತೆ. ಕೊಪ್ಪರದ ದನಿ ಕೈತಲೇ ಕುಲ್ಪಿನೆಡಾತ್ರ ಗಾಣಿಗಗ್ ಎಣ್ಣೆ ಕಂಡೆರೆ ಆಪುಜಿ, ಆಯೆ ತನಡ ಇತ್ತಿನ ಕುಂಟುದ ತುಂಡುನು ಎಣ್ಣೆಡ್ ಮುರ್ಕಾದ್ ಗಾಣಿಗಿತ್ತಿಡಪ್ಪ ಪೊಕ್ಕಡೆಲಾ ಲಡಯಿ ಮಲ್ಪುವೆ. ಅಲೆನ್ ಬೆರಿಪತ್ತ್‌ದ್ ಇಲ್ಲದುಲಯಿ ಬಲ್ತ್‌ದ್ ಕುಂಟುಡುತ್ತಿನ ಎಣ್ಣೆನ್ ಪುಂಟ್‌ದ್ ಎಣ್ಣೆನ್ ದೆಪ್ಪುವೆ. ಈ ರೀತಿ ರಡ್ಡ್ ಮೂಜಿ ಸರ್ತಿ ಮಲ್ತೆದ್ ಎಣ್ಣೆನೆ ಸಂಗ್ರಾಹಿಸಾವೆ. ಇಂಚ ಕೊಪ್ಪರದ ದನಿಕ್ ಗೊತ್ತಾವಂದಿಲೆಕ್ಕ ಎಣ್ಣೆನ್ ಕಂಡುವೆ. ಗಾಣಿಗನ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆದ ಮೋಸೊನು ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ.

ಉದಾ: 1. ಚೆಲ್ಯನ ಇಲ್ಲಲ್ದ ಎರು ದೆತೊನಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
2. ಚೆಲ್ಯನ ಚೆಲ್ಯೆದಿ ಲಡಾಯಿದಲೆಕೊ.
3. ಚೆಲ್ಯೆ ಮಲ್ತಿನ ತಪ್ಪುಗು ಚಾಲ್ಯನ ಮೂಂಕು ಕೊಯ್ಲುನೆ.

ಮೂಲ್ಯನಕುಲು:- ಹಳ್ಳಿಲೆಡ್ ದುಂಬುಡ್ದಿಂಚಿಲಾ ಕರ ಮಲ್ಪುನ ಬೇಲೆಗ್ ಬಾರಿ ಪುದರ್ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಮಸ್ತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬಕ್ಕ ನಾಜೂಕುಡು, ಒಟ್ಟುಗೇ ಬಗ್ನ ಬುಡ್ದು ಮಲ್ಪುನ ಬೇಲೆ, ಆವೆ ಮಣ್ಣ್ ತುಂಬುದು, ದೊಂಕುದ್, ಕರ ಎಲ್ತ್‌ದ್, ಆವೆ ಪಾಡುನ ಬೇಲೆ. ಜನಕುಲೆಗ್ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಕರ, ಬಿಸಲೆ, ಮಂಡೆ, ಗುರ್ಕೆ, ಅಡ್ಯರ, ಗದ್ದವು ಪನ್ಪಿ ಬಾಜನಲು ಅಗತ್ಯವಾದ್ ಬೋಡ್‌ತ್ತಂಡ್. ಆವೆ ಪಾಡುನ ಬೇಲೆ ಬಗ್ನದನೇ ಆಂಡ ಇಂಚ ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪಿ ಜನಕುಲು ವಂತೆ ಮುಗ್ದೆರ್. ಅಂಚಾದೇ ಮಂಗೆ ಆಪಿ ಜನಕುಲೆಗ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ "ವಾ ವಾಡರಿಯಾ" ಪನ್ಪೆರ್. ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಆಲೋಚನೆಲು, ಸರಿ ತಪ್ಪುದ ಗೇನೊಲು ಧೃಡವಾದ್ ಇಜ್ಜಿಡ ಆಯೆ ಮಲ್ಪುನ ವಾ ಕೆಲಸಲಾ ಕ್ಷೋಡಿ ಎತ್ಯೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಜ್ಜಿ. ಅಂಚೆನೆ ಬ್ಯನ್‌ಲಾ ಅತಿಯಾದ್ ಬಳಸೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್‌ಲಾ ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ.

ಉದಾ: 1. ಓಡಾರಿಗ್ ವರ್ಸೊ ದೊಣ್ಣೆಗ್ ನಿಮಿಷ.
2. ಆಯ ಇಂಬ ನ್ಯಾಯ ವಾಡಾರಿ ಮಿತ್ತ್ ಗಾಯ.
3. ವಾಡಾರಿಡ್ ಅಡಿಯೆರೆ ಕರ ಇಜ್ಜಿ.
4. ವಾಡಾರಿ ಕುಡು ಪಾಡಿಲೆಕೊ.
5. ಈ ಒರಿ ವಾ ವಡಾರಿಯಾ
6. ವಾಡಾರಿ ಆವೆ ದೀದ್ ಊರು ಬುಡಿಲೆಕ.
7. ಮಡ್ಯೆಲ ನಾಯಿಗೆ ತೆಲಿ ಕಡಮೆ.
ವಾಡಾರಿ ಮೋಡಗ್ ಬೈ ಕಡಮೆ.

ಸಮಗಾರೆರ್:- ಚರ್ಮದ ಮುಟ್ಟು ಪೊಲ್ಲುನ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನಾಯೆ ಸಮಗಾರೆ. ಚರ್ಮೊನು ಕತ್ತೆರುನ ಅಕಲ್ನ ಕತ್ತಿ ಬಾರೀ ಪರ್ತೆ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಜೋರು ಪರ್ತೆ ನಾಲಯಿದ ಪೊಂಜೊವುನ ಪಾತೆರೊನು

ಸಮಗಾರನ ಕತ್ತಿಗ್ ಹೋಲಿಸಾವೆರ್. ಅಂಚೆನೆ ಮಸ್ತ್ ಸಮಗಾರೆರ್ ಸೇರ್ಯೆರ್ಡ ಚರ್ಮದ ಹದ ತತ್ತ್ ಪೋ ಪೊಂಡು. ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆನ್ ಪಂದ್ ಕೆಲಸ ಎಂಚ ಮಲ್ಪೊಡುಂದ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ್ ಪಂತೆರ್.

ಉದಾ: 1. ಸಮಗಾರ ದೇವೆರೆಗ್ ಮೊಟ್ಟುದ ಕಾಣಿಕೆ.
2. ಸಮಗಾರನ ರಂಪಿಗೆದ ಲೆಕ್ಕೊ.
3. ಅಳೆನೆ ನಾಲಯಿ ಸಮಗಾರನ ರಂಪಿಗೆದ ಲೆಕೊ.
4. ದಿಂಜ ಸಮಗಾರೆರ್ ಕೂಡ್ಡು ಚರ್ಮದ ಹದ ಕೆಟ್ಟಾಯೆರ್.

ಮದ್ಯೆಲ್ಲು:- ಮಡಿ ತೊಯ್ಪುನ ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪುನ ಮದ್ಯೆಲ್ಲು ಊರುದ ಜನಕುಲ್ನ ಕುಂಟು ಮಡಿ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಕುಂಟುದ ಗಂಟ್‌ನ್ ಮಂಡೆಡ್ ತುಂಬೊಂದು, ಐತ ಮಜೂರಿನ್ ಭಾರೀ ಜಾಗ್ರತೆಡ್ ಕನಪೆರ್. ಊರ್ದ ಮಾಗಣೆದ ಸೇನೆರ್ ಪಟ್ಲೇರ್‌ಗೆ ಊರುದ ಜನಕುಲ್ನ ವ್ಯವಹಾರ ಗೊತ್ತುಪ್ಪುನೆಡ್ದೆಚ್ಚ ಮೊಕಲೆಗ್ ಗೊತ್ತುಪ್ಪುಂಡು. ಏತ್ ಬೆಂದ್‌ಂಡಲ ಕಷ್ಟದ ಬಡಪತ್ತ್ ಕರಿಯೆರಾವಂದೆ ಪುಡಿಕಾಸ್‌ಲೆಗ್ ಪರದಾಡುನು ಮೊಕಲ್ನ ಮಾಮೂಲಿ ಸ್ಥಿತಿ. ಆಂಡ ಅವು ಗೊತ್ತಾಪಿನಿ ಮದ್ಯೆಲನ ಪುನ ಪಿದಯಿ ದೀಬಕ್ಕನೆ ಪಂಡ ಸೈತಿ ಬಕ್ಕನೆ, ಆಯನ ಸ್ಥಿತಿ ಗೊತ್ತಾಪಿನಿ. ಮದ್ಯಳನ್ ಮುದಲೆ ಪತ್ತಿಲೆಕೊ ಪನ್ಪಿಗಾದೆ ಬಾರಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದುಂಡು. ಐತ ಪಿರವುಡು ಒಂಜಿ ಕತೆನೇ ಉಂಡು.

ಒಂಜಿ ದಿನ ಮದ್ಯೆಲೆ ಒರಿ ಕುಂಟು ಅದ್ದೊಂದುಪ್ಪುನಗ ಕುಸಾಲ್‌ಡೇ ಪೊಕ್ಕಡೇ ಕಲ್ಕ್ಯ. ಕೆದುಟು ಮುದಲೆ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್, ಮುದಲೆ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್ ಪಂಡೆ. ಜನಕುಲು ಪೂರಾ ಕೈಕ್ ತಿಕಿನ ಕೈದ್‌ಲೆನ್ ಪತೊಂದೆ ಪಾರ್ ಬತ್ತೆರ್. ನೀರ್‌ಡ್ ಉಂತಿನ ಇಂಬೆ ಯಾನ್ ಪೊಕ್ಕಡೆ ಪಂಡಿನಿ. ನಿಕುಲು ಏರ್ ಬರ್ಪರ್ ತೂಕ ಪಂದ್ ತೆಲಿಪುವೆ. ಜನಕುಲು ಆಯಗ್ ನೆರೊಂದು ಬುಡಿ ಬೇಲೆನ್ ನೆನೆತೊಂದು ಅಲ್ತ್ ಪೋಯೆರ್. ಇಂಚ ಕುಡೊರ ಬೊಬ್ಬೆ ಪಾಡ್ಯೆ, ಅಪಗಲ ಜನಕುಲು ಪಾರ್ ಬತ್ತೆರ್. ಆಂಡ ನನೊಂಜಿ ದಿನ ನಿಜವಾಯಿನ ಮುದಲೆನೇ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮದ್ಯೆಲೆ ಜೋರುಡೇ ಕಲ್ಕ್ಯ. ಜನಕುಲು ಆಯೆ ಪೊಕ್ಕಡೆ ಪನ್ಪಿನೀಂದ್ ಏರ್‌ಲಾ ಕೈತಲ್ ಪೋಯಿಜೆರ್. ಮುದಲೆ ಆಯನ್ ಕೊನೊದು ತಿನ್ಪುಂಡು. ಇಜ್ಜಂದಿ ಕಷ್ಟೊನು ಉಂಡುಂದು ಸುಳ್ಳು ಪಂಡ ನಿಜವಾಯಿನ ಕಷ್ಟಕಾಲೊಡು ಏರ್ಲಾ ಸಾಯೊಗು ಬರಯೆರ್ ಪನ್ಪಿನನೇ ಈ ಗಾದೆದ ಅರ್ಥ. ಈ ಗಾದೆ ಮಾತೆರೆಗ್ಲಾ ಅನ್ವಯ ಆಪುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ನಿರ್ವಾಣ ಸ್ವಾಮಿ ಕೈತಲ್ ಮದ್ಯೊಳಗ್ ಕೆಲಸ ದಾನೆ.
2. ಮದ್ಯೆಲನ ಪುಣ ಪಿದಯಿ ದೀನಗ ಗೊತ್ತಾವು.
3. ಮದ್ಯೆಲಗ್ ಪೋನಗ ತರೆಟ್ಟ್ ಬನ್ನಗ ಕಿದ್ಕ್‌ಲೆಡ್.
4. ಮದ್ಯೋಳ ನಾಯಿಗ್ ತೆಲಿ ಕಡಮೆ
ವಾಡಾರಿ ಮೋಡಗ್ ಬೈ ಕಡಿಮೆ.
5. ಮುಕ್ರಿಡ್ದ್ ಕೋರಿ ಗಟ್ಟಿಗೆ
ಮಾಗಣೆ ಸೇನೆರೆಡ್ದ್ ಮದ್ಯೆಲೆ ಗಟ್ಟಿಗೆ.
6. ಮದ್ಯೆಲನ್ ಮುದಲೆ ಪತ್ತಿಲೆಕ.
7. ಮದ್ಯಳ ಕಲ್ಲ್‌ಗ್ ಮಂಡೆಗ್ ಪೆಟ್ಟ್.
8. ಮದ್ಯಳಗ್ ಕೆಲೆಸಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಪಂಡಿ ಗಾದೆ.

ಪೂಜಾರಿ-ಜೋಯಿಸ-ವೈದ್ಯ:- ಭೂತಾರಾಧನೆಡ್ ಭೂತದ ಬಲ್ಲೊಲಿದ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನಕಲೆಗ್ ಭೂತದ ಪೂಜಾರೀಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಬಿರುವ ಸಮಾಜದ ಒಂಜಿ ವರ್ಗದಕುಲು ಈ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಅಂಚಾದೇ ಅಕಲೆಡ್ ಪೂಜಾರಿ ಉಪಜಾತಿಯಾದುಂಡು. ಐನ್‌ಲಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಪನ್ತೆರ್. ಪೂಜಾರ್ಮೆ ಮಲ್ಪುನಾಯೆ ಗುರ್ಕಾರ ನೆರೆಡೆ, ಭೂತದ ಅಬ್ಬರೊನು ಕೇನೊಡಾಯಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಡು. ಅಂಚಾದೆ ಈ ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪುನ ಜನಕುಲೆಗ್ ಬರ್ಪಿ ಬಗ್ಗೊನುಲಾ ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ.

ಉದಾ: 1. ದೇವೆರೆಡ್ದ್ ಬೆರಣಗ್ ಮಾನ ಭೂತೊಡ್ದ್ ಪೂಜಾರಿಗ್ ಮಾನ.

2. ಆಯುಷ್ಯದಾಂತಿನಾಯಗ್ ಗುರಿಕಾರ್ಮೆ
ನಾಚಿಕೆದಾಂತಿನಾಯಗ್ ಪೂಜಾರಿಮೆ.

ಹಳ್ಳಿಲೆಡ್ ಜನಪದ ವೈದ್ಯೆರೆ ಸೀಕ್‌ಲೆಗ್ ಮರ್ದ್ ಕೊರ್ಪೆರ್. ಅಕಲ್ನ ಮರ್ದ್‌ಡ್ ಗುಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದೆತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಇಂಚಿನ ವೈದ್ಯನ ಮಗಳೇ ಸೀಕ್‌ದಾಲ್ ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆ. ಅಂಚೆನೆ ರಾಶಿ ದೀದ್ ಪಂಚಾಂಗ ತೂದು ಭವಿಷ್ಯ ಪನ್ಪಿನ ಜೋಯಿಸನ ಮಗಲ್ನ ಭವಿಷ್ಯನೇ ಆಯಗೆ ಸರಿಗೊತ್ತುಪ್ಪುಜಿ ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆಲಾ ಅಕಲ್ನ ಕಸುಬುಲೆನ್ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾದ್ ಪನ್ಪಿನ ಕೋಂಗಿಡ್‌ಲಾ ಕೆಲವು ಗಾದೆ ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ: 1. ಗಳಿಗೆ ತೂಪಿನವು ಬಟ್ಟೆರೆ ಕೆಲಸ.
ಗುಳಿಗೆ ಕೊರ್ಪಿನವು ಬೈದ್ಯೆರೆ ಕೆಲಸ..

2. ಜೋಯಿಸನ ಮಗಳ್ ಮುಂಡೆ
ಬೈದ್ಯನ ಮಗಳ್ ಕುತ್ತೆಲ್ದಿ.

ಬ್ಯಾರ್ಲು:- ಬ್ಯಾರ್ಲು ಬೇತೆ ಧರ್ಮದಕುಲು ಆಯಿನೆಟ್ಟ್ ಅಕುಲು ಅಕಲ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆನೇ ಒರಿಪಾವೊಂದೆರ್. ಬೇರ ಮಲ್ಪುನ ಅಕಲ್ನ ಮಲ್ಲ ಕಸುಬು. ಬೇರೆ ಮಲ್ಪುನೆಡ್ದಾತ್ರನೇ ಅಕುಲು ಬ್ಯಾರ್ಲು ಪಂದಾದುಪ್ಪೊಡು. ಮೊಕುಲು ಬೇತೆ ಧರ್ಮದಕುಲು ಆಂಡಲಾ. ಅಕಲ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕೋಂಗಿ ಕುಸಾಲ್‌ದ ಗಾದೆಲು ಎಚ್ಚ ಉಲ್ಲ. ಒಂಜಿ ಧರ್ಮದ ಜನಕುಲು ನನೊಂಜಿ ಧರ್ಮದಕಲೆಡ್ ಎಂಚ ಬೆರೆತೆರ್ ಬದೆಕೆದೆರ್ ಪನ್ಪಿನೆಕ್ಕ್ ಉಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾದುಂಡು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಬ್ಯಾರ್ಲು ಮಂಡೆ ಗೀಸಾದುಪ್ಪುವೆರ್. ಅಂಚಾದೆ ಬೇರಿನ ಮಂಡೆಗೆ ನೀರ್ ಮಯ್ಯಿಲೆಕ ಪನ್ಪೆರ್. ಅಕಲ್ನ ಬೋರ್ ಮಂಡೆಗೆ ಮಯ್ಯಿ ನೀರ್ ತಿರ್ತ್ ಪೋಪುಂಡು. ಮಲ್ತಿ ಕೆಲಸ ವ್ಯರ್ಥ ಆದ್ ಪೋನಗ ಈ ಪಾತರೊಲೆನ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಬೋರು ಮಂಡೆಗ್ ಬೊಲ್ದು ಟೊಪ್ಪಿ ಪಾಡ್‌ನಕುಲು ಅಕುಲು. ಪಂಡ ಬೇರೊಡು ವಂತೆ ಆಂಡಲಾ ಡೋಂಗಿ ಮಲ್ಪಂದೆ ಕುಲ್ಲಯೆರ್ ಪನ್ಪಿನೆಡ್ದಾತ್ರ ಅಕಲ್ನ ಜಾತಿದ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವೊಲೆನೆಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಬ್ಯಾರ್ಲು ಬೇರೊಡು ಏತೆ ಸೋತ್‌ಂಡಲಾ ಬೇರ ಬುಡಂದೆ ಅಕೇರಿಗ್ ನುಗೆಲ್ ಮೀನ್‌ದ ಬೇರೊನಾಂಡಲಾ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಅಂಚ ಬೇರ ಅಕಲ್ನ ನೆತ್ತೆರ್‌ಡೇ ಉಂಡು ಪಂದ್ ತೆರಿಯುನಂಚ ಗಾದೆನ್ ಕಟ್‌ದೆರ್, ಒವ್ವೇ ಕೆಲಸೊನು ಲಾಭದಾಂತೆ ಬ್ಯಾರ್ಲು ಮಲ್ಪುಜೆರ್. ಬೇರದಾಂತಿನ ಮರಿಯಲದ ಕಾಲೊಡುಲಾ ಬೊಲ್ಲೊಡು ತಾರಾಯಿ ಒಯ್ತ್‌ದ್ ಲಾಭ ಮಲ್ತೊನುನ ಸ್ವಭಾವ ಅಕಲ್ನ. ಭೂತಾರಾಧನೆದ ಪ್ರಭಾವಲಾ ಈ ಧರ್ಮದ ಜನಕುಲ್ನ ಮಿತ್ತ್ ಮಸ್ತ್ ಪರಿಣಾಮ ಬೂರ್ದ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಾದ್ ಐನ್‌ಲಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಪನ್ತೆರ್.

ಉದಾ: 1. ಬ್ಯಾರಿ ತರೆಕ್ ನೀರ್ ಮಯ್ಯಿಲೆಕೊ.

2. ಬ್ಯಾರಿ ಸಾಂಕಿ ನಾಯಿ ಟೊಪ್ಪಿ ದೀಡ್‌ನಾಯನ ಒಟ್ಟುಗು ಪೋಪುಂಡು.

3. ಬ್ಯಾರಿ ಸೋತ್‌ಂಡ ವಾಸನೆ. ಬ್ರಾಣೆ ಸೋತ್‌ಂಡ ಪರಿಮಳೊ.

4. ಲಾಭ ಇಜ್ಜಂದೆ ಬ್ಯಾರಿ ಬೊಲ್ಲೊಗು ಪೋವಯೆ.

5. ಬ್ಯಾರಿ ಬೆನ್ನಿ ಬೆಂದಿಲೆಕ.

6. ಬ್ಯಾರಿ ಭೂತ ಕಟ್ಟಿಲೆಕ.

ಪಂಚಮೆರ್:- ತುಳು ನಾಡ್‌ದ್ ಒಂಜಿ ಮುಖ್ಯ ವರ್ಗ ಪಂಚಮೆರ್ ಇಜಿಂಡ ದಲಿತೆರ್. ಮಾದಿಗ, ಮುಗೇರ, ಮೇರ, ಮನ್ಸ, ಮುಂಡಾಲ್‌ದಾಯೆ, ಪರವ, ಪಂಬದ, ನಲಿಕೆ ಬಕ್ಕ ಕೊರಗ ಪಂದ್ ಮೊಕಲೆಡ್ ಮಸ್ತ್ ಉಪಜಾತಿಲು ಉಲ್ಲ. ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಮೂಲ ಬೇರಾದುಪ್ಪುನ ಮೊಕುಲು

ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ದೈವ ದೇವೆರ್ನ ಆರಾಧನೆಡ್‌ಲಾ ಮೊಕಲೆಗ್ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿನ ಸ್ಥಾನ ಉಂಡು. ಕಂಡೊಡು ಗುಡ್ಡೆಡ್. ಬೆಂದ್‌ದ್, ಒಕ್ಕೆಲ್ ಸಕ್ಕೆಲೆಡ್ ಸೊಂದ್‌ದ್ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನ ಮೊಕುಲು, ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಲು ಪನ್ಪಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಲಾ ಉಂಡು. ಆಂಡ ಮೊಕುಲು ಏತ್ ಬೆಂದರ್‌ಡೆಲ ಐನ್ ಕೊನೊದು ಪಾಡುನ ಗಡಂಗ್‌ಗೇ. ಅಂಚಾದೇ ಇನಿಕ್ಕ್‌ಲ ಮೊಕಲ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಎಚ್ಚ ದಾಲಾ ಬದಲಾವಂದೆ ಒರಿದ್‌ಂಡ್. ಮಿತ್ತ ಜಾತಿದಕುಲು ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕಲೆನ್ ಎಂಚ ಪುಸ್ಕ್ ಮಲ್ಪುವೆರ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್ ಅಕಲ್ನಕಲ್ನ ನಡುಟುಪ್ಪಿ ಜಾತಿ ಉಪಜಾತಿದ ಪಂಗೊಡೊಲುಲಾ ಇನಿಕ್‌ಲಾ ದುಂಬೊತ್ತೊಂದು ಬೈದ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಾದೇ ಅಕಲ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಉಪ್ಪುನ ಗಾದೆಲು ಇನಿಕ್ಕೆಲಾ ಅಂಚೆನೆ ಬಳಕೆ ಆವೊಂದುಂಡು. ಮೊಕಲೆಗ್ ಏತ್ ಕೊರ್‌ಂಡಲಾ ಐತ್ತ ನೆನಪು ಇಜ್ಜಿ. ಉಪಕಾರೊನು ನೆನೆತೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನಕುಲು ಮೊಕುಲು ಅತ್ತ್‌ಂದ್‌ಲಾ ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ. ಅಂಚೆನೆ ಮೊಕಲ್ನ ಮೈತ್ತ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು ಉಪ್ಪುಂಡು. ಆಂಡ ಬೊಳ್ದು ಇತ್ತಿನ ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕಲೆನ್ ಸಂಶಯೊಡು, ಅಸಹಜತೆಡೆಲಾ ತೂಪೆರ್ ಪನ್ಪಿನೆಕ್ಕ್‌ಲಾ ಗಾದೆಲು ಬಳಕೆ ಆತ.

ಉದಾ: 1. ಒಕ್ಕೆಲಾಯೆ ಮಲ್ತಿನವು ದಂಡೊಗು, ಬ್ರಾಣೆ ಮಲ್ತಿನವು ಪಿಂಡೊಗು, ಮನ್ಸೆ ಮಲ್ತಿನವು ಹೆಂಡೊಗು.
2. ನಲಿಕೆದಾಯನ ನಾಲಯಿ ಪರ್ತೆ.
3. ಕಪ್ಪು ಬ್ರಾಣನ್ ನಂಬಂಡ ಬೊಳ್ದು ದಿಕ್ಕನ್ ನಂಬಂಡ.
4. ಮನ್ಸಗ್ ಮುಟ್ಟಾಲೆದ ಪಸೆ ಆಜಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ನೆನೆಪುಜ್ಜಿ.
5. ಕಳಿ ಪರ್ಪಿ ಮನ್ಸನ್ ನಂಬೊಲಿ
ಕಳು ಪನ್ಪಿ ಬ್ರಾಣನ್ ನಂಬೆರೆ ಬಲ್ಲಿ
6. ಮಾದಿಗನ ಇಲ್ಲಲ್ ಸೀಯನೊ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ ಬ್ರಾಣಗ್ ದಾನೆ?
7. ಮಾದಿಗನ ಇಲ್ಲಡ್ ಮದಿಮೆ ಆಂಡ ದಾನೆ?
ಮುಂಜಿ ಆಂಡ ದಾನೆ?
8. ನಲಿಪೆರಾವಂದನಾಯೆ ಜಾಲ್ ವರ್ದ ಪಂತೆಗೆ.
9. ಕೊರಗ್ಗೆರಸು ದೋಲಿಡೆ ಪೋಪಿ ಗಾದೆ.
10. ಪರವೆರೆ ಬಂಗಾರ್‌ಡ್ ಮದಿಮಾಳ್ ಐತ ಮಲ್ತಿಲೆಕ.

III ತುಳುನಾಡುಡುಪ್ಪುನ ದೈಕುಲು-ಐಕ್‌ಲೆಡ್ ತಿಕ್ಕನ ಫಲ ವಸ್ತುಲು.

ತುಳು ನಾಡ್‌ಡ್ ಬೆನ್ನಿದ ಬೇಲೆ ಬುಡುಂಡ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ನಮುನೆದ ದೈಕುಲೆನ್ ಮರಮಟ್ಟ್‌ಲೆನ್ ಬುಳೆಪಾವೆರ್. ಕೆಲವು ದೈಕುಲು ದಾಲ ಬಗ್ನ ದಾಂತೆ ಐಕುಲೇ ತನ್ನಾತೆ ಬುಳೆವ. ಐಟ್ಟ್ ತಿಕ್ಕುಂಚಿ ಫಲವಸ್ತುಲು ಜನಕುಲೆಗ್ ಪ್ರಯೋಜನಗ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ದೈಕುಲು ಅವು ಬುಳೆಪಿನ ರೀತಿ, ಕೊರ್ಪಿ ಫಲೊಕುಲೆನ್ ಪೂರಾ ಗಮನಿಸಾದ್ ಐನ್ ನರಮಾನಿಯನ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಅನ್ವಯಿಸಾದ್‌ಲಾ ಗಾದೆಲೆನ್ ಮೊಡೆತೆರ್. ಅಂಚಾದೆ ಮೂಲು ಬುಲೆವುನ ದೈ ಮರ-ಮಟ್ಟ್‌ಲೆನ್ ಹೋಲಿಸಾದ್‌ಲಾ ಗಾದೆಲು ಎಚ್ಚ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಆಪ. ತಾರೆ, ಬಾರೆ, ಕುಕ್ಕು, ಪೆಲಕ್ಕೆ, ಕಂಗ್, ಕಂಬುರ್ಜ, ತಾರಿ, ಕುಡು, ಪೀರೆ, ಕಂಚಲ, ಬದನೆ, ಕುಂಬುಡ, ಮುಂಚಿ, ತೇವು, ತೆಕ್ಕರೆ, ಬೆದ್ರ್, ತೊಜಂಕ್, ಕಡ್ಲೆ, ಪುಳಿ, ಗೋಂಕು, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮನೊಲಿ, ಪಜಿರ್, ತಾಮರೆ, ಉರ್ದು, ಅಶ್ವತ್ಥ, ನುರ್ಗೆ ಪದ್ಪೆ ಇಂಚಿತ್ತಿನ ದೈಕುಲ್ನ ಮಲ್ಲ ಪಟ್ಟಿಯೇ ಬುಳೆವುಂಡು. ಈ ದೈಕಲ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಪನ್ನಾತೆ ತುಳುನಾಡ್‌ದ, ತುಳು ಮಣ್ಣ್‌ದ ಕಮ್ಮೆನೊನು ಅರಿಯೊನೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಆಪುಂಡು.

1. ಕುಡು:-	1.	ಕುಡು ತಿಂದಿ ಆಸೆಗ್ ಮರಾಯಿ ನಕ್ಕುನು.
	2.	ಕುದುರೆಡ್ದ್ ದುಂಬು ಕುಡು ದಾಯೆಗ್?
	3.	ಕುಡುತ್ತ ಕಂಡೊಡೆ ಪೋನಗ ಕಿರುಂಬುಂಡು. ಕುಡು ತಿಂದ್ಂಡ ದಾನೆ ಆವು?
2. ಕುಂಬುದ:-	1.	ಕುಂಬುಡ ಬಿತ್ತ್ ಪಾಡ್‌ದ್ ತೌತೆ ಬುಳೆಯೆರೆ ಆಪುಜಿ.
	2.	ಕುರಿಯೆಲ್ ಕುಂಬುಡೊಗು ಚೆಟ್ಟೆಲ್ ತಾರಾಯಿ.
	3.	ಕುಂಬುಡೊ ಕಳ್ವೇಂದ್ ಪನ್ನಗ ಪುಗೆಲ್ ಮುಟ್ಟ್‌ದ ತೂಯಿಲೆಕ
	4.	ತೆಟ್ ಪೋತ್ ತಾರಾಯಿಗ್ ಕುರಿ ಪೋತಿ ಕುಂಬುಡ.
3. ಕಂಚಲ:-	1.	ಕಂಚಲ ಇತ್ತ್ಂಡ ಎಂಚಲ ಉಣೊಲಿ.
	2.	ಕಂಚಲ ಬಿತ್ತ್‌ಪಾಡ್ದ್ ದಾರೆ ಪೀರೆ ಕೊಯ್ಯೆರೆ ಆಪುಜಿ.
	3.	ಕಂಚಲ ಕೈಪೇಂದ್ ದಕ್ಕಿಯೆರೆ ಬಲ್ಪಿ. ಮಾಮಿ ನೆರಿಯಲ್ಂದ್ ಬಲ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
	4.	ಕಂಚೊಲು ಕೈಪೇಂದ್ ದಕ್ಕಡ ಕಂಡನಿ ತೊರಿತ್ತೆಂದ್ ಪೋವಡ.
	5.	ಉರೆ ಕೊಡಿತ್ತಿನ ಕಂಚೊಲು ಎಡ್ಡೆ ಆದ್ರೊಗು ಪುಟಿನ ಬಾಲೆ ಎಡ್ಡೆ.
4. ಉರ್ದು:-	1.	ಉರ್ದು ರೋಗೊಗತ್ತ್ ಇತ್ತಿ ಊರುಡು ಪಗೆ ಅತ್ತ್.
	2.	ಉರ್ದುಡು ಬೊಳ್ಳಂತಿನವು ಇಜ್ಜಿ. ಒಕ್ಕೆಲ್ಮಡ್ ಎಡ್ಡೆಂತಿನವು ಇಜ್ಜಿ.
5. ತಾರೆ-ಬಾರೆ-ತಾರಿ:-	1.	ತಾರಿಗ್‌ಲಾ ತಾರೆಗ್‌ಲಾ ಒಂಜೇ ತಳೆನಾ?
	2.	ತಾರಿದ ಮುದೆಲೆಡ್ ಪೇರ್ ಪರಿಲೆಕ.
	3.	ಆಣ್ ತಾರೆದಲೆಕ ಪೊಣ್ಣು ಬಾರೆದಲೆಕ.
	4.	ತೀರ್‌ದತ್ತ್ ಬನ್ನಂಗಾಯಿದ ಆಸೆಗ್.
	5.	ಬೊಂಡ ಪರಿಯೆರೆ ಆವು ತಾರಾಯಿಕಜಿಪ್ಪುಗು ಆವು ಬನ್ನಂಗಾಯಿ ಬ್ಯಕ್ ಆವು?
	6.	ನಾಯಿಗ್ ತೆಪ್ಪುದ ತಾರಾಯಿ ತಿಕ್ಕಿಲೆಕ.
	7.	ಕಳಿ ಪರಿ ಮಂಗಲೆಕ.
	8.	ತೆಟ್ ಪೋತಿ ತಾರಾಯಿಗ್ ಕುರಿ ಪೋತಿ ಕುಂಬುಡ.
6.ಅಂಬಡೆ-ಕುಕ್ಕು:-	1.	ದೂರದ ಕುಕ್ಕುಡ್ದ್ ಮುಟ್ಟದ ಅಂಬಡೆ ಎಡ್ಡೆ.
	2.	ಅಂಬಡೆದ ಮರಕ್ಕ್ ಅಮೆ ತಪ್ಪುನೇಂದ್ ಇಜ್ಜಿ.
	3.	ಆಣ್ ಬಾಲೆಲ್ ಇದ್ಯಂದಿನ ಅಪ್ಪೆ, ಅಂಬಡೆದ ಮರಕ್ಕ್ ಅನ್ನಾದಲ್.
	4.	ಪೋಂಡ ಒಂಜಿ ಕಲ್ಲ್ ತಿಕ್ಂಡ ಒಂಜಿ ಕುಕ್ಕು

5. ಕುಕ್ಕು ಬೀಜೊಗು ಮುಗಲಾವಂದ್‌ಗೆ
ಮುಳಿ ಪಂತಿಗ್ ಉದಲಾವಂದ್‌ಗೆ.

7. ತೇವು-ತಜಂಕ್:-

1. ತೇವುದ ಕಾರ್‌ಡೆ ಕಂಜಿ ಕಟ್‌ದ್ ಬತ್ತಿಲೆಕ.
2. ಕೋಡೆ ಬತ್ತಿನ ಬರ್ಸಗ್ ಇನಿ ಕೊಡಿತ್ತಿನ ತೇವು ತಜಂಕ್‌ದಲೆಕ.
3. ತಜಂಕ್ ಪೋದು ತೇವುಡ ದೂರಿ ಪಂಡಿ ಗಾದೆ.
4. ಬಡವೆ ಆದ್ ಪುಟ್ಟೆಯೆರೆ ಆವಂದ್
ತಜಂಕ್ ಆದ್ ಕೊಡಿಪ್ಪೆರೆ ಆವಂದ್.
5. ಬಂಟ ಅಬ್ಬರ ಚೇವು ಗೊಬ್ಬರ.
6. ಚೇವುದ ಇರೆತ್ತ ನೀರ್ ಮಾಲ್‌ನಂಚಿ ಜಾರು.

8. ಪೆಲಕ್ಕೈ :-

1. ಆಟಿ ಪೆಲಕ್ಕೈ ನಂಜಿ ಮಗಾ.
ಅಮ್ಮೆ ಬತ್ತೆನ ತೂಲ ಮಗಾ.
2. ತುಳುವೆ ಪೈಲಕ್ಕೈದ ಪಚ್ಚಿರ್ ಎಡ್ಡೆ
ಬರಿಕೆ ಪೆಲಕ್ಕೈದ ರಚ್ಚೆ ಎಡ್ಡೆ.
3. ಆಳ್ ರಚ್ಚೆಡ್ಡ್ ಬುಡೆಯಾಳ್
ಮೋಲು ಗೂಂಜಿಡ್ಡ್ ಬುಡಯಾಳ್.
4. ಕೊಂಬುಗು ರಚ್ಚೆ ಕಟ್ಟಿಲೆಕೊ.

9. ಕಣಿಲೆ- ಬೆದ್‌ರ್:-

1. ದಾಲ ಇದ್ಯಂದಿನಾಯಗ್ ಪೊತ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಕರು
2. ಕಣಿಲೆಡ್ ಬಾವು ಬರಂದಿನ
ಬೆದ್‌ರ್‌ಡ್ ಬಾವು ಬರುವಾ
3. ಬೆದ್‌ರ್‌ದ ಇಡೆತ ಕಣಿಲೆದ ಲೆಕ್ಕ.
4. ಬೆದೆರ್ ಕಟ್ಟ ಪೋಯಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.

10. ಕಡ್ಲೆ:-

1. ಕಡ್ಲೆ ತಿಂದ್‌ದ್ ಕೈ ದೆಕ್ಕಿಲೆಕೋ.
2. ಕಡಲೆ ಕಾಯಿನಗ ಎಣ್ಮೆ ಕರಂಟ್‌ದ್ ಪೋಂಡ್‌ಗೆ
3. ಕೂಲಿ ಗಟ್ಟಿ ಉಪ್ಪುನಗನೇ ಕಡಲೆ ಅಗಿಯೊಡು.
4. ಕೂಲಿ ಉಪ್ಪುನಗ ಕಡಲೆ ಇಜ್ಜಿ.
ಕಡಲೆ ಉಪ್ಪುನಗ ಕೂಲಿ ಇಜ್ಜಿ.
5. ಕಡಲೆದೊಟ್ಟುಗು ಎಡ್ಮೆಲಾ ಕರಂಚಿಲೆಕ.

11. ಕಂಬುರ್ಜ :-

1. ಕರಂಬಿತ್ತಿಲೆಗ್ ಆನೆ ಪೊಗ್ಗಿಲೆಕ.
2. ಕಂಬುರ್ಜ ಚೀಪೆ ಪಂದ್ ಬೇರ್‌ಮುಟ್ಟ ಅಗ್ಗಿಯಡ.
3. ಕಂಬುರ್ಜ ಬಿತ್ತಿಲ್‌ನ್ ಕುದ್ಕೆ ಕಾತಿಲೆಕ.
4. ಕರುಂಬುಡು ಕಡೆಕೊಡಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ಲ
ಬೆಲ್ಲೊಡು ಕಡೆಕೊಡಿ ಇದ್ದಿ.
5. ಕರಂಬುಡ್ದು ಆಂಡಲ ನೀರ್ ತಿಕ್ಕೆರೆ ಆಟೊಡಾತೆ.
6. ಕರುಂಬುದ ತೋಟೊಡು ಕುದ್ಕನೇ ಗಿಡರಿಲೆಕ್ಕೊ.

IV ಪಕ್ಕಿ-ಪರಣೆ- ಕೀಟೊಲು.

ತುಳು ಗಾದೆಲೆಡ್ ತುಳು ನಾಡುಡುಪ್ಪಿ ಪಕ್ಕಿ, ಪರಣೆ, ಕೀಟೊಲು ಪೂರಾ ವಿವರವಾದ್ ತಿಕ್ಕುಂಡು. ಉಂದೆಟ್ ಮಸ್ತ್ ಪಕ್ಕಿ ಪ್ರಾಣಿಲು. ಇನಿಕ್ ನಂಕ್ ತೂವೆರೆ ತಿಕ್ಕೊಂದುಜ್ಜಿ. ಆಂಡ ಒಂಜಿ ಕಾಲೊಡು ತುಳುನಾಡುಡುಪ್ಪಿ ಜನಕುಲ್ಲ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಮಲ್ಲ ಭಾಗವಾದ್, ಸಹಾಯಕವಾದ್ ಇಜ್ಜಿಂಡ ತೊಂದರೆ ಕೊರ್ಪಿನ ಪಕ್ಕಿ-ಪರಣೆ-ಕೀಟೊಲು ತುಳುಗಾದೆಲೆಡ್ ಬರ್ಪ. ಈ ಪ್ರಾಣಿಲ್ನ ಗುಣೊನು, ಸ್ವಭಾವೊನು ನರಮಾನಿಯನ ಗುಣತೊಟ್ಟು ಹೋಲಿಸಾದ್ ಆಯಗ್ ಬುದ್ಧಿ ಪನ್ಯೆರೆ, ನೀತಿ ಪನ್ಯೆರೆ, ಪನ್ಪಿ ಗಾದೆಲುಲಾ ಬಳಕೆಡ್ ಉಲ್ಲ. ಅತ್ತಂದೆ ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಕಿದ ಗುಣತ್ತೊಟ್ಟು ನರಮಾನಿಯನ ಗುಣನ್‌ಲಾ, ಮಸ್ಕಿರಿ ಮಲ್ಪುನ, ಐನ್ ಹೋಲಿಸಾವುನ ಕೆಲಸೊನುಲಾ ಗಾದೆಲು ಮಲ್ತ್‌ದ. ಗಾದೆಲೆಡ್ ಬರ್ಪಿ ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಕಿಲು ಪಂಡ-ಆನೆ, ಮುಜ್ಜು, ಮುಗೆರ್, ಕುದುರೆ ಪಿಲಿ, ಏಡ್, ಭೋರಿ, ಕಪ್ಪೆ, ನಾಯಿ, ಕುದುರೆ, ಮೇರ್, ಎರು, ಪೆತ್ತ, ಎರ್ಮೆ, ಮಂಗೆ, ದೆಂಜಿ, ಪಂಜಿ ಚನಿಲ್, ಪುಚ್ಚೆ, ಸರ್ಪೆ, ಏಮೆ, ಓಂತಿ, ತೇಳ್, ಪಿಜಿನ್, ಎಕ್ಕಲೆ, ಕೋರಿ, ಕಕ್ಕೆ , ಅರಕ್‌ತೆಲ್, ಪುರಿ, ತಗುಲೆ, ನಕ್ಕುರು, ಕೆಲೆಂಜಿ, ಮುದಲೆ, ಪುನ್ನುರಿ, ಕೊಕ್ಕರೆ ಇಂಚ ಎಚ್ಚ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಲೆನ ವಿವರಣೆ ಬರ್ಪುಂಡು. ಇಂಚ ಬರ್ಪಿನ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಮಸ್ತ್ ಗೂಡಾರ್ಥೊಡ್‌ಲಾ ಬಳಕೆ ಆತ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಡ್ ಗಾದೆಲೆನ್ ಗಮನಿಸಾವೊಲಿ.

1. ಆನೆ:-

1. ಅಡಿ ತೆತ್ತ್ಂಡ ಆನೆಲಾ ಮಗುರು.
2. ಆನೆದ ದುನ್ನ ಆನೆಗ್ ಪಿಜಿನ್‌ದ ದುನ್ನ ಪಿಜಿನ್‌ಗ್.
3. ಆನೆದ ಬಾಯಿಗ್ ಕೊರ್ನ ಕರುಂಬುದಲೆಕೊ.
4. ಆನೆಗ್ ದಾಯೆ ಗಂಟೆ?
5. ಆನೆ ಧರ್ಮೊಗು ತಿಕ್ಕ್ಂಡಲ ದಾಯೆ?
6. ಆನೆ ಲದ್ದಿ ಪಾಡ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ಮೇರ್‌ಲ ಲದ್ದಿ ಪಾಡಿಲೆಕೊ.
7. ಆಟಿದ ದೊಂಬುಗು ಆನೆದ ಬೆರಿ ಲಕ್ಕು.
8. ಆನೆ ಸಿರ್ಕ್‌ನಲ ಕಡೆಂಚಲ್ಗ್ ಪೊಗ್ಗಂದ್.
9. ಆನೆ ಉಪ್ಪುನಗ ಸಾರೊ ವರನ್, ಸೈತ್‌ಂಡ ಸಾರೊತ್ತೊಂಜಿ.
10. ಆಟಿಡ್ ಆನೆಲಾ ನೀರ್ ಪರ್‌ಂಡ್‌ಗೆ.
12. ಆನೆದ ಅಡಿಕ್ಕಾಂಡಲಾ ಬೂರೊಲಿ, ಪಿಜಿನ್‌ದ ಅಡಿಕ್ಕ್ ಬೂರ್ಯೆರ್ ಬಲ್ಲಿ.
13. ಆನೆನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಸಾಂಕೊಲಿ, ಪೊಣ್ಣನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಸಾಂಕ್ಯೆರ್ ಬಲ್ಲಿ.

2. ಕುದುರೆ:-

1. ಎನ್ನ ಕುದುರೆಗ್ ಮೂಜೇ ಕಾರ್.
2. ಕುದುರೆಡ್ದ್ ದುಂಬು ಕುಡು ದಾಯೆಗ್.
3. ಕುದುರೆಗ್ ಕುತ್ತೊ ತೋಜಿಲೆಕೊ.
4. ಕುದುರೆದ ಕಾರ್ ಪತ್ತ್ಂಡ್ ಕುದುರೆನೇ ಬುದ್ದಿ ಕಲ್ಪಾವುಂಡು.
5. ಕುದುರೆಗ್ ಪಿರವುಡ್ದು ವಜನೆ.
   ಆನೆಗ್ ಎದ್‌ರ್‌ಡ್ದ್ ವಜನೆ.
6. ಕುದುರೆದ ಅಡಿಯೆ ಪೊಗ್ಗಡ
   ಬೆದ್‌ರ್‌ದ ಅಡಿಯೆ ಬಲಿಪ್ಪಡ.
7. ಕುದುರೆ ದೆಪ್ಪುನೆಕ್ ದುಂಬು ಕುಡು ಬೆಯ್ಪಾದಾಂಡ್.
8. ಕುದುರೆನ್ ಒಡಿಪ್ಪೆರ ಮೂಂಕು ಸುರಿಪ್ಪುನೆ ಅತ್ತ್.
9. ಕುದುರೆ ಸೀಕ್‌ದಾಯಗ್ ನೆದ್‌ರಿಜ್ಜಿ.
10. ಕುದುರೆದ ಕುತ್ತ ಗೋಸುಡು ತೆರಿಪುನಗೆ.

3. ನಾಯಿ:- 1. ನಾಯಿಗ್ ನಸೆ ಕೊರ್‌ಂಡ ನೆಸಲ್ ನಕ್ಕುಂಡು.
2. ನಾಯಿನ್ ನೀರ್‌ಗ್ ನೂಕಿಲೆಕೊ.
3. ನಾಯಿನ್ ಪಲ್ಲೆಂಕಿಡ್ ಕುಳ್ಳಾಂಡಲಾ ಆಯಿನ ಸೀಲ ಬುಡುವಾ.
4. ನಾಯಿಡ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಬೋಂಟೆಗ್ ಪೋಪಿನಾ?
5. ಜಾತಿಗ್ ಜಾತಿ ಪಗೆ ನಾಯಿಗ್ ನಾಯಿ ಪಗೆ.
6. ಕೊರೆಪ್ಪುನ ನಾಯಿ ತುಚ್ಚಂದ್ ತುಚ್ಚುನ ನಾಯಿ ಕೊರಪ್ಪಂದ್.
7. ನಾಯಿಡ ಪನ್ನಗ ನಾಯಿ ಬೀಲೊಡು ಪನ್ಪುನೆ.
8. ನಾಯಿನ್ ನೀರ್‌ಗ್ ನೂಕಿಲೆಕ.
9. ನಾಯಿ ತುಚ್ಚಿಂಡ್‌ಂದ್ ನಾಯಿದ ಕಾರ್‌ಗ್ ತುಚ್ಚುನೆ ಅತ್ತ್
10. ನಾಯಿದ ಬೀಲೊಗು ಭೂತೊಲ ಸೋಲ್ತ್ಂಡ್‌ಗೆ.
11. ನಾಯಿದ ಮಿರೆಟ್ಟ್ ಏತ್ ಪೇರಿತ್ತ್ಂಡ ದಾನೆ?
12. ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿ ಕರ ಸುಡು ಸುದ್ದೊಗೆ
13. ನಾಯಿನ್ ಪಿಲಿ ತುಂಬಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
14. ನಾಯಿದ ಕುತ್ತೊ ಬೊಣ್ಯೊಡು ಪೋಂಡು.
15. ನಾಯಿದ ಮುಸುಂಟುಗು ಕುದ್ಕೆ ಊಸಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.

ನಾಯಿದ ಬಗ್ಗೆ ತುಳುಟ್ಟ್ ದಿಂಜ ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ. ಆಂಡ ನಾಯಿದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂಜಿ ರೀತಿದ ತಿರಸ್ಕಾರ. ನಿಕೃಷ್ಟವಾಯಿನ ಸಂಗತಿಲು ಮಾತ್ರ ಉಪ್ಪುನು. ನಾಯಿದ ನಂಬಿಕೆದ ಗುಣ, ಪಾಡಿ ನುಪ್ಪುಗು ತರೆತಗ್ಗಾದೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನ ರೀತಿ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಓಲುಲಾ ತೂಯೆರೆ ತಿಕ್ಕುಜಿ. ನರಮಾನಿ ತನ್ನಾತ್ರ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನ, ಬೆನ್ಪುನ ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿನೆ ಎಂಚ ನಡಪಾವೆರ್ ಪನ್ಪಿನೆಕ್ಕ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದುಂಡು.

4. ಕುದುಕೆ:- 1. ಕುದ್ಕನ್ ನಂಬದ್ ಕೊಳಕೆ ಬಿತ್ತಿಲೆಕ.
2. ಕುದ್ಕಗ್ ಕಾರ್ ಬಚ್ಚಿನಗ ನಾಯಿಗ್ ಪೀ ಬತ್ತ್ಂಡ್.
3. ಕುಂಟಗ್ ಎಣ್ಮ ಬುದ್ಧಿ, ಕುದ್ಕಗ್ ಸಾರೊ ಬುದ್ಧಿ.
4. ತೆಕ್ಕರೆ ಕಾಪರೆ ಕುದ್ಕನ್, ಮೀನ್ ಕಾಪೆರೆ ಪುಚ್ಚೆನ್ ದೀಯಿಲೆಕ.
5. ಕುದ್ಕನ ಊಸುನೆ ನಾಯಿಲ ತಡೆವಂದೆಗೆ.
6. ಕುದ್ಕರಸು ಕೋರಿ ಸಾಂಕಿ ಗಾದೆ.
7. ಕುದ್ಕೆ ಬೂತೊಗು ಕೋಲ ಕೊರಿ ಗಾದೆ.
8. ಕುದ್ಕೆಲ ಪಂಜಿಲ ಬೆನ್ನಿ ಬೆಂದಿ ಗಾದೆ.
9. ಕುದ್ಕೆ ಪೊಗ್ಗಿನ ಸೌತೆದ ಬಿತ್ತಿಲ್‌ದಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
10. ಕುದ್ಕೆ ಬೊಳ್ಳೊಗು ಪೋನಗ ಊರು ಬೊಳ್ಳೊಗು ಪೋಪುಂಡು. ಪಣ್ತ್ಂಡ್‌ಗೆ.

5. ಪುಚ್ಚೆ:- 1. ಪುಚ್ಚೆದ ಕಣ್ಣ್ ಶುದ್ದೊ, ನಾಯಿದ ಕೆಬಿ ಶುದ್ದೊ.
2. ಪುಚ್ಚೆದಾತ್ ಸುಖೊ ಇಜ್ಜಿ ಕೈಕಂಜಿದಾತ್ ದುಃಖೊ ಇಜ್ಜಿ.
3. ಕಾಲ್ ಪಣವುದ ಪುಚ್ಚೆಗ್ ಮುಕ್ಕಾಲ್ ಪಣವುದ ಪೇರ್.
4. ಪುಚ್ಚೆದ ಮೆಯಿ ನೆಯ್ಮನೋ ಮನಸ್ ಮಾತ್ರೊ ಕಡಪು.
5. ಪುಚ್ಚೆ ಬಿನ್ನೆ ಆಂಡಲ ಪೇರ್ ಕಂಡ್‌ದೇ ಪರೊಡುಗೆ.
6. ಪುಚ್ಚೆಲೆ ಬೊಳ್ಳಯಿನ್ ಮಂಗೆ ಪಾಲ್ ಪಟ್ಟಿಲೆಕೊ.
7. ಪುಚ್ಚೆ ಇದ್ಯಂದಿ ಕಳಟ್ ಎಲಿಕುಳ್ ಕರ್ಣಗುತ್ತ ಲಾಗೊಗೆ

8. ಮರತ್ತ ಪುಚ್ಚೆ ಆಂಡ ದಾನೆ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಪುಚ್ಚೆ
ಆಂಡ ದಾನೆ. ಎಲಿ ಪತ್ತ್‌ಂಡ ಯಾವು.
9. ಪುಚ್ಚೆ ಪತ್ತಿ ಎಲಿನ್ ಬಚ್ಚಾದೆ ಕೆರೆಪುನೆ.
10. ಪುಚ್ಚೆ ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚಿದ್ ಪೇರ್ ಪರ್‌ಲೆಕ.

6. ಮುಜ್ಜು:- 1. ಅಜ್ಜಿ ಸಯ್ತ್‌ನಲ ಮುಜ್ಜು ತಿಕ್ಕೆನಲ ಸಮೊ ಸಮೋ.
2. ಆ ಕಾನೊಗು ಈ ಮುಜ್ಜು.

ಸುರುತ ಗಾದೆಗ್ ಎಲ್ಯ ಕತೆ ಉಂಡು. ಒಂಜಿ ಊರುಡು ಒರ್ತಿ ಅಜ್ಜಿ ಇತ್ತಲ್. ಅಲೆಗ್ ಮುಜ್ಜುದ ಮಾಸೊಡು ಬಾರಿ ಇಷ್ಟ. ಒಂಜಿ ದಿನ ಆಲ್ ತೀರಿಯಲ್. ಅಪಗನೇ ಬೋಂಟೆಡ್ ಒಂಜಿ ಮುಜ್ಜುಲಾ ತಿಕ್ಕಂಡ್. ಆಂಡ ಐತ ಮಾಸ ತಿನ್ಪಿನ ಭಾಗ್ಯ ಅಜ್ಜಿಗ್‌ತ್ತ್‌ಜಿ. ಆಸೆಲು ತೀರಂದೆ ಎನ್ನಿನ ಆವಂದೆ ಪೋನಗ ಈ ಗಾದೆನ್ ಪನ್ಪೆರ್.

7. ಕಪ್ಪೆ:- 1. ಕಪ್ಪೆನ್ ಕೆರ್ನೆ ಅಪ್ಪೆನ್ ಕೆರ್ನ ದೋಸ ಉಂಡು.
2. ಪಳ್ಳಡ್ ಕುಳ್ಳ್‌ದ್ ಪರಂಟ್ ಪತ್ತಿಯೆ.
3. ಕಪ್ಪೆ ಸೊರ್ಕ್‌ನ ಪಳ್ಳಡ್ ಉಂತಂದ್
ಪೊಣ್ಣು ಸೊರ್ಕ್‌ನ ಇಲ್ಲಲ್ ಉಂತಂದ್.
4. ಕಪ್ಪೆ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಕಾಂಟ್ಯಡೆ ಪಾಡುನೆ.
5. ಕಪ್ಪೆಗ್ ಕೊಡೆ ಮರಿತ್ತ ಜಿಡೆ.
6. ಕಪ್ಪೆ ತುಚ್ಚಿದೆ ಅಡೆಂಗ್‌ಂಡ್ ಮರಿ ಎದುರ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ.
7. ಕಪ್ಪೆದ ಲೆಕ್ಕೊ ಬದ್‌ಕೊಡು.
8. ಕಪ್ಪೆ ಲಾಗಿನವುಲ ಮರಿ ಬಾಯಂಗಯಿನವುಲ ಸಮೊ ಸಮೊ ಆತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ.

8. ಪಿಲಿ-ಎಲಿ:- 1. ಎಲಿ ಪೋಯಿನವುಲೆ ಪಿಲಿ ಪೋಂಡ್‌ಂದ್ ಪನ್ಪುನೆ.
2. ಎಲಿ ಕೆರಿಯೆರೆ ಪಿಲಿ ಕೆರ್ಪಿ ಅಟ್ಟಣೆ ಬೋಡಾ?
3. ಎಲಿ ತೆಲಿ ಪರಂದ್, ಪಿಲಿ ನೆಲ್ಲಿದ ಮರತ್ತ ಅಡಿಟ್ಟ್ ಜೆಪ್ಪಂದ್.
4. ಎಲಿ ಕೆರಿನಾಯೆ ಪಿಲಿ ಕೆರುವೆ.
5. ಪಿಲಿತ್ತ ಬಂಜಿಡ್ ಎಲಿ ಪುಟಿಲೆಕ.
6. ಪಿಲಿಕ್ಕ್ ಪೋಡಿತ್ತ್‌ದ್ ಸುದೆಕ್ಕ್ ಲಾಗಿಲೆಕೊ.

9.ಎರು:- 1. ಕೊರಿ ಎರುತ್ತ ಬೆರಿ ಪೂಜಡ.
2. ಅಡ್ಡೆ ಬೀಜಾವು ಎರುಲಾ ಪೋಪೆ ಬರ್ಪೆ ಪನ್ಪಿ
ಚಾಕ್ರಿದಾಯಿಲಾ ಉಪ್ಪೆರೆ ಆವಂದ್.
3. ಎರುತ್ತ ಬೇನೆ ಕಕ್ಕೆಗ್ ದಾದ ತೆರಿಪುಂಡು.
4. ಎರು ತಾಂಕಿನಾಯನೆ ಕೆರು, ಭೂತ ತಾಂಕಂದಿನಾಯನೆ ಕೆರು.
5. ಎರು ಜಾತಿಗ್ ಬಡು ಜಾತಿ.
6. ಕರ ದರಿಂಡ ಮಾಮಿ ಉಲ್ಲೆರ್, ಎರು ಸೈತ್‌ಂಡ ತಮ್ಮಲೆ ಉಲ್ಲೆರ್.
7. ಪರ ಎರುಕ್ಕು ಬರೆತ್ತ ಮಿತ್ತ್‌ದ ಪಜಿರ್ ದಾಯೆಗ್.
8. ಎರುವಾದ್ ಬೇಣ್ ಅರಸೆ ಆದ್ ಉಣ್.
9. ಎಗು ಮಾರ್‌ದ್ ಬೆರಿ ಪೂಜಡ
ಕೊರಿ ಪೊಣ್ಣನ್ ಇಲ್ಲಲ್ ಉಂತವಡ.

10. ಎರು ಕಟ್ಟುನ ಬಳ್ಳ್‌ಡ್ ಪೂ ಕಟ್ಟೈರೆ ಬಲ್ಲಿ
ಪೂ ಕಟ್ಟುನೆ ಬಳ್ಳ್‌ಡ್ ಎರು ಕಟ್ಟೈರೆ ಬಲ್ಲಿ.

10. ಬೋರಿ-ಪೆತ್ತ:- 1. ಚೆಂಬು ಕೊನೊದು ಪೋನಗ ಬೋರಿ ಆಪೆ
ನುಗ ಕೊನೊದು ಪೋನಗ ಪೆತ್ತ ಆಪೆ.
2. ಏರಿ ತಿಂದಿನಾಯೆ ಬೋರಿ ಮಾರುವೆ.
3. ಅಂಕಾರದ ಬೋರಿಗ್ ಮೂಂಕುಡು ಬಲ್ಲ್.
4. ಒರಿ ಪೆತ್ತಗ್ ಕಡ್ತ್‌ಂಡ, ನನೊರಿ ಕಂಜಿಗ್ ಕಡ್ಪುನಿಯಾ?
5. ಪೆತ್ತ ತಿಂದ್‌ನ ಪೇರಾಪುಂಡು, ಕಂದೊಡಿ ನಿಂಗ್‌ನ ನಂಜಿ ಆಪುಂಡು.
6. ಪೆತ್ತ ಪೇರ್ ಜಪ್ಪುಡುನೆ ಕಂಜಿಗಾದೆ.
7. ಪೆತ್ತ ತೊರಿತ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ಎರ್ಮೆಗ್ ಬರೆನೊ.
8. ಪೆತ್ತ ಕಪ್ಪಾಂಡ ಪೇರ್ ಕಪ್ಪತ್ತ್.
9. ಪೆತ್ತನ್ ಸಾಂಕ್ಯೆರೆ ಪಿಲಿಟ್ಟ ಕೊರಿ ಗಾದೆ.

11. ಎರ್ಮೆ:- 1. ಎರ್ಮೆ ಪಳ್ಳಡ್ ಬೂರಿಲೆಕ.
2. ಅಳೆಕ್ಕ್ ಬತ್ತ್‌ನಾಯಗ್ ಎರ್ಮೆದ ಬಿಲೆ ದಾಯೆ
3. ಎರ್ಮೆದ ಕಂಜಿಗ್ ನೀಂದೆರೆ ಕಲ್ಪಾವೊಡ.
4. ದುಂಬು ಪೋಪಿನ ಎರ್ಮೆದ ಅಂಬಲೊ ತೂದು
ಪಿರವುದ ಎರ್ಮೆ ತೆಲಿತ್ತಿಲೆಕೊ.
5. ಎರ್ಮೆಗ್ ಪಾಡಿ ಪುಂಡಿ ಧರ್ಮೊಗು ಪೋವಂದ್.
6. ಎರ್ಮೆಗ್ ನರಂಬು ಪತ್ತಿನೆ-ಪೆತ್ತಗ್ ಬರೆ ಒಯ್ಯುನೆ.
7. ಎರ್ಮೆಗ್ ಕಂಜಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ಲ ಇಜ್ಜಿಂಡಲಾ ಒಂಜೇ.
8. ಎರ್ಮೆ ದೆತೊನ್ದು ಕಂಜಿ ಬೊಡ್ಚಿ ಪನ್ಪೆರಾ?

12.ಮಂಗೆ :- 1. ಮಂಗನ ಕೈಟ್ಟ್ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಕೊರಿಲೆಕೊ.
2. ಮಂಗೆ ಅಷ್ಟೆಮಿದ ಪಾಸ ಪತ್ತಿಲೆಕ.
3. ಮಂಗೆ ಪನ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ-ಎಂಕ್ ಗಿದ್‌ಪೆರೆ ತೀರುಂಡು ಕಟ್ಟೈರೆ ತೀರುಜ್ಜಿ.
4. ಮಂಗಗ್ ಕಳಿ ಪರ್ಪಾಯಿಲೆಕ.
5. ಮಂಗಗ್ ಮರ್ಲ್ ಪತ್ತ್‌ಂಡ ಮರಟ್ಟ್
ಒಂಜಿ ತಪ್ಪುಲಾ ಉಪ್ಪಂದಗೆ.
6. ಮಂಗನ ಕೈತ ಪರ್‌ಂದ್ ನಂಬಡ
ಪುಚ್ಚೆದ ತರೆತ ಸುಡರ್ ನಂಬಡ.
7. ಮಂಗಗೆ ಕಣ್ಣ್ ಕೆಬಿತ್ತ ಮಿತ್ತ್.
8. ಮಂಗದ ಲೆಕ್ಕೊ-ಒಂಜಿ ಕೈತೋಜಾದೆ, ಬೊಕ್ಕೊಂಜಿ. ಕೈಟ್ ನೋಪುನೆ.
9. ಮಂಗನ ಉಪಾಸೊದ ಗಾದೆ.
10. ಮಂಗನ ಕಿನ್ನಿ ಪೊರ್ವೆಲೆಡ್.

13. ಚನಿಲ್:- 1. ಪೆಲಕ್ಕಾಯಿದ ಮೇಲ್‌ಡ್ ಕುಂಡಚ್ಚ ಕುಳ್ಳಿಲೆಕೊ.
2. ಬಾರ್ ಬಲ್ಲಾಳಗ್ ದೂರು ಕುಂಡಚ್ಚಗ್.

14. ಉಚ್ಚು-ಸರ್ಪೆ :-1. ಮಲ್ಲಾಯಿ ಮರಿ ನಲಿಪ್ಪಾನಗ
ಪಾಪದಾಯಿ ಕೇರೆ ನಲಿಪ್ಪಾದೆ.
2. ಮರಿ ಬುಡೊಡೋ ಅರಿ ಕೊರ್ಪನೊ.
3. ಸಾರ್‌ದ್ ಸರ್ಪನ್‌ಲ ಕೆರೊಲಿ.
4. ಉದಲ್ ಪುಂಚ ಕಟ್ಟುನಿ, ಒಕ್ಕೆಲಾಪುನಿ ಮರಿ.
5. ಪೇರ್ ಕೊರಿ ಕೈಕ್ ಮರಿ ಕೊಡತ್ತಿಲೆಕ್ಕ.
6. ಮರಿಕ್ಕ್ ಸೋತ್‌ದ್ ಪುಂಚೊಗು ಬುಡಿಲೆಕ್ಕ.
7. ಉಚ್ಚು ಸಯ್ಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ, ಕೋಲು ಪೊಲಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
8. ನಡುಗುನಾಯನ ಮೇಲ್‌ಗ್ ಸೈತಿ ಉಚ್ಚು ಬೂರಿಲೆಕೊ.
9. ಉಚ್ಚು ತುಚಿದಾಂಡಲ ಸಯ್ಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
ಕೊಂಬಚ್ಚೇಳ್ ತುಚಿದ್ ಬದ್‌ಕೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
10. ಮರಿ ಕೇರಿ ಕೌಸೊ ಕಳೆಪ್ಪೊಂದು ನರಮಾನಿ ಕಳೆಂಡ ಎಂಚ?
11. ಮರಿ ತುಚ್ಚಿಂಡ ಮರ್ದ್ ಉಂಡು
ಮಣ್ಣ್ ತುಚ್ಚಿಂಡ ಮರ್ದ್ ಇದ್ದಿಗೆ.
12. ಮರಿತ್ತ ಬೀಲೊಗು ತೊರಿಪ್ಪಡ ಉರಿತ್ತ ಮೂಡೆ ಕುಡುಪ್ಪಡ.
13. ಮರಿಕ್ಕ್ ಮಯ್ಯಿ ಪೇರ್‌ಲ ಆಪಿನಿ ಇಸನೇ.
14. ಮರಿಯಾದ್ ಕೊಡಪುನಲ ಮರ್ದಾದ್ ಬದ್ ಕವುನೆಲ ದೇವೆರ್‌ಗೆ.
15. ಮರಿ ಪರಚ್ಚಿ ಆಂಡಲಾ ಇಸೊಪರಚ್ಚಿ ಆವಂದ್.

ಮರಿತ್ತ ಬಗ್ಗೆಲಾ ತುಳುಟು ಮಸ್ತ್ ಗಾದೆ ಉಲ್ಲ. ಐತ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವದೊಟ್ಟುಗೆ ಐಟುಪ್ಪಿನ ವಿಷತ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ. ಆಂಡ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ದುಂಬುಡ್ದಿಂಚಿಲ ನಾಗಗ್ ನಾಗತಂಬಿಲದ ಪೂಜೆ ಮಲ್ತೊಂದು ನಂಬೊಂದು ಬೈದಿನ ನಾಡ್ ಉಂದು. ನಾಗನ ಕಲ್ಲ್‌ಗ್ ಪೇರ್ ಮಯ್ಯುನು, ನಾಗಮಂಡಲ ಸೇವೆ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಆರಾಧನೆಲು ಇತ್ತೆಲಾ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಉಂಡು. ಈ ವಿಚಾರೊಲುಲಾ ತುಳುಗಾದೆಲೆಡ್ ಸಹಜವಾದೇ ಬೈದಂಡ್.

15. ಮೀನ್ :- 1. ಮುಗುಡುದ ತರೆಟ್ಟ್ ಪೀ ತಪ್ಪಂದ್.
2. ಮಡೆಂಜಿ ಪೋಯಿನವುಳು ಅಲೆಂಜಿ ತಪ್ಪಂದ್.
3. ಕೂರಿಡಿತ್ತಿ ಕೊಡ್ಯಾನ್‌ಗೆ ದಾನೆ ಗೊತ್ತು.
4. ನಕ್ಕುರು ಪಾಡ್‌ದ್ ಏರಿ ಒಯ್ತಿಲೆಕೊ.
5. ಮೀನ್‌ದ ಪರಿಮಳೊ ಬರಂದೆ ಅಡ್ಕದಾಳ್‌ಗ್ ನಿದ್ರೆ ಬತ್ತ್‌ಜಿಗೆ.
6. ಏರಿ ತಿಂದಿನಾಯೆ ಬೋರಿ ಮಾರುವೆ.
7. ಡೆಂಜಿದ ಕೊಂಬರೆ ಡೆಂಜಿದ ತಿಗಲೆಗ್
8. ಡೆಂಜಿ ಇತ್ತ್‌ನ ಭೂಮಿ ಹಾಳ್, ಮಂಗೆ ಇತ್ತ್‌ನ ಕಾಡ್ ಹಾಳ್.
9. ಡೆಂಜಿಲಾ ಪೋಂಡು, ಡೆಂಜಿಗೆ ಪಾಡಿ ಕಯಿಲಾ ಪೋಂಡು.

16. ಕೋರಿ:- ಈ ಪ್ರದೇಶೊಡು ಕೋರಿ ತಾಂಕುನ ಒಂಜಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿನ ಉಪಕಸುಬು ಆದುಂಡು. ಮುಲ್ತ ಎಚ್ಚಿನ ಜಾತಿದ ಜನಕುಲು ಕೋರಿದ ಮಾಸದ ಅಟಿಲ್‌ನ್ ಅಕಲ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟವಾದ್ ದೀವೊಂದೆರ್. ಜನಕುಲು ಕುಸಿಕ್ಕಾತ್ರ ದೂದು ಕಟ್ಟ್‌ದ್, ಕೋರಿದ ಕಾರ್‌ಗ್ ಬಾಲ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೋರಿದ ಕಟ್ಟದಂಚಿನ ಗೊಬ್ಬುಲೆನ್ ಗೊಬ್ಬುನ ಮುಲ್ತ ಜನಕುಲ್ನ ಜನಮರ್ಲ್‌ದ ಗೊಬ್ಬುದ ಒಂಜಿ ಭಾಗವಾದುಂಡು.

ತುಳು ಗಾದೆಲೆಡ್ ಕೋರಿನ್ ಬಳಸ್ದ್ ಪನ್ಪಿನ ಗಾದೆಲೆನ್ ತೂವೊಲಿ.

ಉದಾ:- 1. ಕೋರಿ ಕೆಲೆತ್ತ್‌ಜಿಂಡ್ಲ ಬೊಳ್ಪಾಪುನ ಆಪುಂಡೆ.
2. ಕೋರಿಡ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಅರೆಪ್ಪು ಕಡೆಪ್ಪುಜಿ.
3. ಕೋರಿಳು ಪಾತೆರುಂಡ ಬಿನ್ನೆರ್ ಬರುವೆರ್‌ಗೆ.
4. ಕೋರಿದ ತರೆಲ ತರಲೆದ ನಾಲಯಿಲ ಪಂದಂದೆ ಉಂತಂದ್‌ಗೆ.
5. ಕೋರಿದ ಕಿಣ್ಣಿನ್ ಗಿಡಿ ಕೊನೊಯಿಲೆಕ್ಕ.
6. ಕೋರಿ ನಿಂಗ್‌ನ ಬಂಗಾರ್‌ದ ಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
7. ಕೋರಿ ಪತ್ಯೆರೆ ಬಾರ್ ಬಿರ್ಕೊಡು.
8. ಕೋರಿದ ಕಾರ್‌ಗ್ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟ್‌ಂಡಲಾ, ಒಕ್ಕಂದೆ ಕುಳ್ಳುವಾ?
9. ಪೆರಡೆ ಒಕ್ಕುನೆ ಕಿನ್ನಿದಡಿಕ್ಕ್.
10. ಪೆರಡೆ ಕೆಲೆತ್ತ್‌ಂಡ ಇಲ್ಲಗೆ ಮಾಟೊ.

17. ಕಕ್ಕೆ:- 1. ಕಾರ್ಯೊ ಆವೊಡಾಂಡ ಕಕ್ಕೆದ ಕಾರ್‌ನಲ ಪತ್ತೊಡು.
2. ಕಕ್ಕೆ ಕೋಗಿಲೆನ್ ಕಪ್ಪ್‌ಂದ್ ಪನ್ತ್‌ಂಡ್.
3. ಕಕ್ಕೆಡ್ಡ್ ಉಸಾರ್ ಕಕ್ಕೆದ ಕುಂಞ.
4. ಯಾನೆ ಮಾತೆರ್ನ ಪೀ ತಿನ್ಪೆ, ಎನ್ನ ಪೀ ಏರ್ಲ ತಿನ್ಪುಜೆರೆ- ಕಕ್ಕೆ ಪನ್ತ್‌ಂಡ್ಗ್.
5. ಕಕ್ಕೆಗ್ ಕೋಕಯಿ ಬಲೊ, ಗಿಡಿಕ್ಕ್ ರೆಕ್ಕೆ ಬಲೊ.
6. ಕಕ್ಕೆಗ್ ಗೋಣದ ಬೇನೆ ತೆರಿಯಂದ್‌ಗೆ.
7. ಕಕ್ಕೆಗ್ ಜಾಗೆ ಕೊರ್‌ಂಡ ಉರ್ಚಂದಿ ಜಾಗೆ ಉಪ್ಪಂದ್‌ಗೆ.
8. ಕಕ್ಕೆ ಉಣುಂಗುಲಾ ಪೆಜ್ಜು, ಪುಡಿಕ್ಕ್‌ಲಾ ಕೊಡಪ್ಪು.
9. ಕಕ್ಕೆಗೆ ತಿಕ್ಕ್‌ಂಡ ಲೆತ್ತ್ ಬಲ್ಪು, ನಾಯಿಗ್ ತಿಕ್ಕ್‌ಂಡ ತುಚ್ಚೊಂದು ಬಲಿಪ್ಪು.
10. ಕಕ್ಕೆ ಕೊಡತಿ ಪರ್‌ಂದ್ ಅಂಚಿ ದೇವೆರೆಗೆಲಾ ಅತ್ತ್
ಇಂಚಿ ಮಾನ್ಯಗ್‌ಲಾ ಅತ್ತ್.
11. ಕಕ್ಕೆ ಪುಂಡುಡು ತಿಕೊಂಡಿನ ಕೋಗಿಲೆದ ಕಿನ್ನಿ.
12. ಕಕ್ಕೆದ ಕಾರ್‌ಡ್ ಇದ್ಯಂದೆನವು ಇದ್ದಿಗೆ.

18. ಕಾಡಕೋರಿ:- 1. ಕಾಟ್ ಕೋರಿಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಆಂಡ ದಾನೆ
ಸಿರಿಗೋಡೆ ಆಂಡ ದಾನೆ?

ಅಲ್ಪೆರೆಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಪಡಿಕೆದ ದಿನತ ದಾಲ ಆಲೋಚನೆಲ ಇಪ್ಪುಜಿ ಪನ್ಪಿನನೆ ನೆತ್ತ ಅರ್ಥ. ಕಾಡ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪುನ ಕೋರಿದಲೆಕನೆ ಇಪ್ಪುನ ಪಕ್ಕಿಯೇ ಕಾಡಕೋರಿ. ಅವು ಗುಡ್ಡೆದ ಬರಿಟ್ಟ್, ಊರುದ ಕಡೆಕ್ಕ್ ಬನ್ನಗ ಐನ್ ಗುಂಡುದೀದ್ ತಿನ್ಪೆರ್.

19. ಏಮೆ:- 1. ಏಮೆ ಪೊಯ್ಯೆಡ್ ತೆತ್ತಿ ದೀದ್ ಅಮ್ಮೆ ಬನ್ನಗ ಬಲಮಗಾ ಪನ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ,
ಈ ಗಾದೆ ಏಮೆ ತೆತ್ತಿ ದೀಪಿನ ಕ್ರಮ ಬಕ್ಕ ಐಕುಲು ದರಿದ ಕಿನ್ನಿಯಾಪಿನ ರೀತಿನ್ ಪನ್ಪುಂಡು.
2. ಏಮೆ ಅಂಚಿ ನೀರ್‌ಡ್‌ಲ ಬದುಕು ಇಂಚಿ ನೆಲಟ್‌ಲ ಬದುಕು.
3. ಏಮೆ ತುಚ್ಚಿನ ಕೋಲುಡ್ಡು ಬಾಯಿ ಬುಡಿ ಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
4. ಏಮೆದ ಗಾದೆ-ತಾನ್ ಸುತ್ತ ತೂವೊಲಿ ತನನ್ ಏರ್ಲ ತೂಯೆರಾವಂದ್.
5. ಏಮೆದ ಬೆರಿಟ್ ಅಡಿಯೆರ ಪೋಯಿನಕ್‌ಳ ಗಾದೆ.
6. ಏಮೆದ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಂತಲ ಉಳಯಿಗೆ ಒಯ್ತೊನುನೆ.

7. ಏಮೆನ್ ಬೊದ್‌ಲಿಯೆರೆ ಪಾಡಿ ಗಾದೆ.
8. ಏಮೆ ನಿಂಗುನ ಕೇರಿದ ಗಾದೆ.
9. ಏಮೆ ಮಲಂಕನೆ ಆಂಡ ಪೋಂಡು ತಡ್ಪೆ ಕಂಕಣೆ ಆಂಡ ಪೋಂಡು.

ಏಮೆದ ಗುಣೊನು ಒಕ್ಕ ಐತ ಜುವದ ರಚನೆನ್ ಪನ್ಪಿನೊಟ್ಟುಗೆ ಐತ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವೊನುಲಾ ಗಾದೆಲು ಪನ್ಪ. ಅತ್ತಾವಂದೆ ನರಮಾನಿಯನ ಗುಣತ್ತೊಟ್ಟುಗು ಹೋಲಿಸಾದೆರ್.

20. ಎಕ್ಕಲೆ:- 1. ಎಕ್ಕಲೆ ಇತ್ತಿನಲ್ಪ ಬಕ್ಕೊಲ ಉಂಡು.
2. ಎಕ್ಕಲೆ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಪೋಯಿಲೆಕೊ.
3. ಎಕ್ಕಲೆ ಮೀಸೆ ಪೊಗ್ಗಾಯಿಲೆಕೊ.
4. ಎಕ್ಕಲೆ ತಿಂದಿ ಪುಚ್ಚೆದ ಲೆಕ್ಕೊ.
5. ಎಕ್ಕಲೆನ್ ದೊಂಬುಡು ಪಾಡಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
6. ಎಕ್ಕಲೆ ನೆಕ್ಕಿಲೆಕೊ ಏಂಗ್‌ಬೆ.

21. ಅರಕ್‌ತೆಲ್:- 1. ಕಿಲೇರಿ ತುಚ್ಚಿದ್ ಮದಿಮ್ಮಾಳ್ ಸಯ್ತಿಲೆಕೊ

ಮದ್ಮೆಗ್ ಕೆಲವು ದಿನ ದುಂಬು ಮದಿಮಾಳ್ ತೀರಿಪೋಯಲ್ ಐತ ಕಾರಣ ಕೇನ್ನಗ ಕೆಲವೆರ್ ಆಲ್ ಕಿಲೆರಿ ತುಚ್ಚಿದ್ ಸಯ್ತುಲ್‌ಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಆಂಡ ನಿಜವಾದ್‌ಲ ಪೊಣ್ಣ್ ಮದಿಮೆಡ್ ಮನಸ್‌ದಾಂತೆ ಜುವ ದೆತ್ತೊನುವಲ್. ಮದಿಮಾಳ್ ಪೊಣ್ಣು ಸಯ್ಯೆರೆ ಪಂಡಿನ ಕಾರಣ ನಂಬುನವತ್ತ್. ಅಂಚಾದ್ ಸುಳ್ಳು ಪಂಡಲ ನಂಬುನಂಚ ಉಪ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿ ಅರ್ಥೊಡು ಈ ಗಾದೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್.

22. ಕೆಲೆಂಜಿ ಬಕ್ಕ ತಗುಲೆ :- 1. ಪರ್ತಿ ತೂಗ್ ನಲ್ಪ ಕೆಲೆಂಜಿಗೆ ದಾದ ಬೇಲೆ?
2. ಕೆಲೆಂಜಿ ಜೀವೊಡುಲ ಬುಡಂದ್ ಸಯ್ತ್ಂಡ್ಲ ಬುಡಂದ್.
3. ಕೆಲೆಂಜಿ ನಿಂಗಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
4. ತಗುಲೆ ಇತ್ತ್ಂಡ ಬಗಲೆ ತಪ್ಪಂದ್.

23. ಉಮಿಲ್:- 1. ಉಮಿಲ್ ತಿಂದ್‌ದೆ ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟುನೆ ದಾಯೆ?
2. ಆನೆಗ್ ಉಮಿಲ್ ತುಚ್ಚಿಲೆಕೊ.
3. ಉಮಿಲ್‌ದ ಮಾಸ ತಿಂದ್‌ದ್ ಜೈನಾದಿಗೆ ಕೆಟ್ಟಿಲೆಕೊ.
4. ಉಮಿಲ್ ತುಚ್ಚಿಲಕ್ಕೊಲ ಆವಂದ್.
5. ಉಮಿಲಿ ಪೋಪಿ ಸಾದಿ ಅಡಪ್ಪುನೆ : ಆನೆ ಪೋಪಿ ಸಾದಿ ಬಡುಪ್ಪು.

24. ನಕ್ಕುರು:- 1. ನಕ್ಕುರು ಪಾಡ್ದ್ ಏರಿ ಒಯ್ತಿಲೆಕೊ.
2. ಮರಿ ಜಿಡೆ ದೆರ್ತಂಡ್‌ಂದ್ ನಕ್ಕುರುಲಾ ತರೆ ದೆರ್ತಂಡ್‌ಗೆ.

25. ಮುಂಗುಲಿ:- 1. ಮುಂಗುಲಿನ್ ತೂಯಿನ ಮರಿತ ಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
2. ಮುಂಗುಲಿ ತೂಯಿನ ಮರಿ ಕುಡೆಕ್ ಪೋವಂದ್‌ಗೆ.

ನನಲಾ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಪಕ್ಕಿ ಪರಣೆ ಕೀಟದ ಬಗ್ಗೆ ಉಂಡು. ಆಂಡ ಮಾತೆನ್ಲಾ ವಿವರಿಸಾಯೆರೆ ಆವಂದಿನ ಮಿತಿಡ್ದಾತ್ರ ವಂತೆ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾತ್ರ ಮೂಲು ಕೊರ್ತ್ಂಡು.

V ಅಟಿಲ್‌ದ ಬಗೆಕುಲು

ಅಟಿಲ್ ಒವ್ವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿನ ಒಂಜಿ ಭಾಗ-ತುಳುಗಾದೆಲೆಡ್ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಅಟಿಲ್‌ದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ನಮುನೆಲು, ಮಲ್ಪುನ ರೀತಿಲು, ಅಟಿಲ್‌ದ ಸಾಧನೊಲೆನ ವಿವರಣೆನ್ ತೂವೊಲಿ. ಉಂದೆಟ್ ಬರ್ಪಿ ವಿವರಣೆಲು, ಅಡ್ಯೆಲು, ತಿನ್ಪೊಲು ಇನಿ ಬಳಕೆಡ್ ಇಜ್ಜಿ. ಬದಲಾವೊಂದಿ

ಪೋಪಿ ಜನಕುಲ್ನ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಸರಿಯಾದ್. ಅಟಿಲ್‌ದ ರೀತಿ, ನೀತಿ, ರುಚಿಕುಲಾ ಬದಲಾತ ಪನ್ಪಿ ಸತ್ಯ ತುಳುವರೆಗ್‌ಲಾ ಅನ್ವಯಿಸುಂಡು. ಅಂಡ ತುಳು ಪರಂಪರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಟಿಲ್ ಅಡ್ಯೆ ಪುಂಡಿದ ವಿವರಣೆಲು ಗಾದೆಲೆಡ್ ಪೊರ್ಲುಡೇ ಬರ್ಪ.

1. ಅರಿ-ಗಂಧಸಾಲೆ-ಬೀರ್‌ಸಾಲೆ-ಬೊಲಂತೆ ಅರಿ:- ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಮಲ್ಲ ತಿನಿಸೇ ಅರಿ. ಐಟ್ಟ್ ಉರ್ಪೆಲ್ ಬಕ್ಕ ಬೊಲಂತೆ ಪಂದ್ ರಡ್ಡ್ ಸಮುನೆ. ಉರ್ಪೆಲ್ ಅರಿ, ನಿತ್ಯದ ವನಸ್‌ಗ್‌ಲಾ ಬೊಲಂತೆ ಅರಿ ದೇವೆರೆಗ್ ಪೂಜೆಗೆ ಬಕ್ಕ ವಿಶೇಷವಾಯಿನ ವನಸ್(ಮದಿಮೆ)ಗ್, ಪರ್ಬೊಲೆಡ್ ಉಪಯೋಗಿಸಾವೆರ್. ಉಂದು ಅತ್ತಂದೆ ಗಂಧಸಾಲೆ ಬಕ್ಕ ಬೀರ್ ಸಾಲೆ, ಮಸೂರಿ ಪನ್ಪಿನ ಕಮ್ಮೆನದ ಅರಿಕ್‌ಲೆನ್ ಲೇಸ್‌ದ ವನಸ್‌ಲೆಡ್, ವಿಶೇಷವಾಯಿನ ಪರ್ಬೊಲೆಡ್ ಬಳಸುವೆರ್. ಬಾರ್‌ನ್ ತುಪ್ಪೆ ಪಾಡ್‌ದ್, ಅರಿನ್ 'ಮುಡಿ' ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಗೂರುನ ತುಳುವೆರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಬೈತ ಉಲಯಿ ಅರಿನ್ ದೀದ್, ಬೈತ ಬಲ್ಲ್‌ಡೇ ಆ ಕುರುಂಟುನು. ಅಡ್ಡ ನೀಟ ಬಲ್ಲ್ ಪಾಡ್‌ದ್ ಮುಡಿ ಕಟ್ಟೆರೆಲಾ ತೆರಿಯೊಡು. ಮರಿಯಲೊಗು ಉನಿಯೆರೆ ಪುಗೆ ಪೋಪಿ ಅಟ್ಟೊಡು ಮುಡಿ ಗೂರು ದೀಂಡ ಅಟ್ಟೊಡ್ಡು ಏತ್ ಮುಡಿನ್ಲಾ ತಿರ್ತ್ ಪೊರೆಪೊಲಿ ಪನ್ಪಿ ಧೈರ್ಯನೇ ತುಳುವೆರ್ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆಗ್ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇಂಚ ಅರಿ ಬಕ್ಕ ಅರಿತ ಮುಡಿತ್ತ ಬಗ್ಗೆಲಾ ತುಳುಟು ಗಾದೆ ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ:- 1. ಅರಿ ಪಾಡ್ನಗ ಇಪ್ಪಯೆ ಅಡ್ಯೆ ಮಲ್ಪುನಗ ತಪ್ಪಯೆ
2. ಅರಿ ಬಾರ್ ಇತ್ತ್‌ನಲ್ಪ ಎಲಿ ಪೆರ್ಗುಡೆಗ್ ಕಡಮೆನೊ?
3. ಅರಿತ್ತೊಟ್ಟುಗು ಕಲ್ಲ್, ಕುಡುತ್ತೊಟ್ಟುಗು ಸಮ್ಮಲೆ ಉಪ್ಪುನವೆ.
4. ಅರಿ ಕೊರ್ಪರಾ ಮರಿ ಬುಡೊಡಾಂದ್ ಪೋಡಿಯಾಯಿಲೆಕ.
5. ಅರಿ ಆವೊಡು ಮುಡಿ ಕಟ್ಟೊಡು.
6. ಪರ್ಬೊ ಕರಿಯಂದೆ ಬೊಳಂತೆ ಅರಿ ಎಡ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
7. ನಟ್ಟುನಾಯೆ ಬೊಳಂತೆ ಅರಿ ಬೊಡ್ಚಿಂದ್ ಪಂತೆಗೆ.
8. ಅಡಿ ತೂದು ಮುಡಿ ದೆರ್ಪೊಡು.
9. ಬಾಲೆಲು ಬರೆಲಿಯೆರೆ ಆವಂದ್
ಮುಡಿ ಕೂಂತೆರೆ ಆವಂದ್.
10. ಉಣೆಯೆರೆ ದಾಂತಿನಾಯಗ್ ಬೀರ್‌ಸಾಲೆ ಅರಿ.
11. ಉಣ್ಪೆರೆ ಇದ್ಯಂದಿನಾಯೆ ಗಂಧಸಾಲೆ ಅರಿತ ಉಣ್ಪುನೆ.
12. ಅರಿ ತಿಂದ್‌ದ್ ಬಾಪುನೆಡ್ದ್ ಮರಿ ಕೊಡಪ್ಪಾದ್ ಸಯ್ಪುನೆಡ್ದೆಗೆ.
13. ಅರಿಡ್ದ್ ಪೊರಿ ಆವಂದ್ ಬಾರೆಡ್ದ್ ಕುರ್ಲ್ ಆವಂದ್.
14. ಅರಿತ್ತ ಪುರಿ ಗುಗ್ಗುರುಡ್ದು ಆವೊಲಿ
15. ಅರಿ ಕೊರುಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲಡೆ ಮರಿ ಬುಡಡ.

2. ಕಜಿಪ್ಪು :- ನುಪ್ಪು ಉನಿಯೆರೆ ಕಜಿಪ್ಪು ಬೋಡು. ವಾ ನಮುನೆದ ಸಾರ್, ಸಾಂಬಾರ್, ಉಪ್ಪುಕರಿ, ಅವಿಲ್, ಪುಳಿಸಾರ್, ಕೊದ್ದೆಲ್, ಚಟ್ನಿ ಮಾತೆನ್ನ ಕಜಿಪ್ಪು ಪಂದೇ ಪನ್ಪೆರ್. ತುಳುವರೆಗೆ ಉರ್ಪೆಲರಿತ್ತ ನುಪ್ಪು, ಮೀನ್‌ದ ರೆಸ, ಕೋರಿದ ಅಜಾವುನ ಕಜಿಪ್ಪು ಬಾರಿ ಇಷ್ಟದ ವನಸ್. ತಮ್ಮನೊಗು ರೊಟ್ಟಿಲಾ ಕೋರಿದ ಕಜಿಪ್ಪುಲಾ ಬಾರಿ ಗೌಜಿದ ತಮ್ಮನ. ಇಂಚ ನಿತ್ಯೊಗುಲಾ ಬಳಸುನ ಕಜಿಪುದ ಬಗ್ಗೆ ಸುಮಾರ್ ಗಾದ ಬಳಕೆಡ್ ಉಂಡು.

ಉದಾ:- 1. ಕಜಿಪುಗು ಪಾಡಿ ಉಪ್ಪುನಾಂಡಲ ದೆಪ್ಪೊಲಿ
ನಾಲಯಿಡ್ದ್ ಬೂರಿ ಪಾತೆರ ದೆಪ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲಿಗೆ.
2. ಕಜಿಪುದ ಕಮ್ಮೆನೆಗೊ ಪೊದಿಕೆ ಉಂಡಿನಾಯನ ಗಾದೆ

3. ಕಜಿಪುದ ಕೋರಿ ಕಟ್ಟಗಾವಂದ್.
4. ವಂತೆ ಕಜಿಪುಗು ಉಪ್ಪು ಎಚ್ಚ. ದಾಲ ದಾಂತಿನಾಯಗ್ ಬಂಟ್ ಎಚ್ಚ.
5. ಸಮೇರಿ ಮೀರ್ನ ಪೊಣ್ಣು ಸಾಂಬಾರ ಮೀರ್ನ ಕಜಿಪು.
6. ಕಜಿಪ್ಪು ಆಂಡಲಾ ಪರಂಗು, ನ್ಯಾಯ ಪರಂಗಂದ್.
7. ಅಗ್ಗೊದ ಮಂದಿಗ್ ಗುಜ್ಜೆದ ಕಜಿಪ್ಪು.

3. ಉಪ್ಪಡ್:- 1. ಉಪ್ಪಡ್ ಸಟ್ಟುಗೊ ಮಾಂತ ಪಾತ್ರೊಗುಲ ಆಪುಂಡು.
2. ಅಪ್ಪೆ ಇಜ್ಜಂದಿ ಮಗೆ, ಉಪ್ಪಡ್ ಇಜ್ಜಂದಿ ವನಸ್‌ದಲೆಕ.
3. ಉಣ್ಪೆರೆ ಇಜ್ಜಂದಿ ಉಪ್ಪಡ್.
4. ನಾಯಿಗ್ ದಾಯೆಗ್ ನಾರಂಗಾಯಿತ ಉಪ್ಪಡ್.

4. ತಂಞಣ:- ದುಂಬುದ ಕಾಲೊಡು ತಂಞಣೊಗು ಬೆಂಜನ ಪಾಡ್ದ್ ಉಂಡುದು ಬದ್‌ಕದನಕುಲೆ ಎಚ್ಚ. ಚಾ ಪರಂದೆ ತಂಞಣ ತಿಂತಿನ ಅಕಲ್ನ ಜುವ ಗಟ್ಟಿ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಆರೋಗ್ಯ ಎಡ್ಡೆ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಇತ್ತೆದ ಕಾಲ ಬದಲಾತಂಡ್. ಜೋಕುಲುಲಾ ತಂಞಣ ಉನಿಯೆರೆ ಕೇನಯೆರ್. ತಿನ್ಪಿ ವನಸ್ ತಿನಸ್‌ದ ರೀತಿಲು ಬದಲಾತ್‌ಂಡ್. ರುಚಿಕುಲು ಬದಲಾತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡಲಾ ತುಳುವೆರೆಡ್ ತಂಞಣದ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಗಾದೆಲು ಬಳಕೆಡ್ ಉಂಡು.

ಉದಾ:- 1. ಇಲ್ಡ್ ಉಣಂದಿನಾಯಡ ಮನದಾನಿ ತಂಞಣ ಕೇಂಡಿಲೆಕೊ.
2. ಬಡವು ಆವಂದಿಲೆಕ್ಕ ಮರ್ದ್ ಕೊರ್ಪೆ
ಇತ್ತಿ ತಂಞಣೊ ಎಂಕ್ ಪಾಡ್.
3. ತಂಞಣೊಗು ಬೆಂಜನ ಪಾಡಿಲೆಕ.

5. ಬಜಿಲ್:- ಬಾರ್‌ನ್ ಮೆತ್ತ್‌ದ್ ಮಲ್ಪುನು ಬಜಿಲ್. ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಪರ್ಬೊಲೆಡ್ ಎಚ್ಚಾದ್ ಬಜಿಲೆನ್ ದೇವೆರೆಗ್, ಭೂತೊಗು ಬಳಸುವೆರ್. ಬೆಲ್ಲ ಪಾಡ್‌ದ್ ಮಲ್ದಿನ ಬಜಿಲ್, "ಬನ್ನಂಗಾಯಿ ಬಜಿಲ್"ಲಾ ತುಳುವೆರೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಇಷ್ಟವಾಯಿನ ತಿನಸ್. ಪರ್ಬದಪಗ ಬಲಿಯೇಂದ್ರ ಲೆಪ್ಪೆರೆ, ಭೂತೊಗು ಬಲಸೆರೆ ಬಜಿಲ್ ಆವೊಡು. ಬಜಿಲ್‌ದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪ್ಪುನ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಇಂಚ ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ:- 1. ಪರ್ಬೊ ಗದ್ದಲೊ ಬಜಿಲ್ ಮುಕ್ಕೊಂಡೆ.
2. ಅಮಸರದ ಭೂತೊಗು ಅರಿ ಅರಿ ಬಜಿಲ್.
3. ಬಜಿಲ್ ಪುರಿಂಚೆರೆ ತೀರಂದಿನಾಯೆ ಪೇರ್ ಪುರಿಂಚಿದೆಗೆ.
4. ಬಜಿಲ್‌ದಡಿತ್ತ ಕಲ್ಲ್ ತೆರಿಯಂದ್
ಮುಳಿತ್ತಡಿತ್ತ ಮುಳ್ಳು ತೆರಿಯಂದ್.
5. ಬಜಿಲ್‌ಲ ತಿಂದೊನುಡು ಕೊಂಬುಲ ಉರಿತ್ತೊನೊಡು.
6. ಬಜಿಲ್ ಬೆಲ್ಲೊಡು ಪಿಜಿನ್‌ದಿಂಜಿಲೆಕ್ಕೊ.
7. ಬಜಿಲ್ ಕೂಟೊಣೊಡು ಬಾರ್‌ಲ ಪೊದ್‌ತ್ತೊನೊಡು.

6. ಅಳೆನೀರ್:- 1. ಅಜ್ಜಿ ಇಜ್ಜಂದಿನ ಇಲ್ಲ್, ಅಳೆ ಇದ್ಯಂದ್‌ನ ಒಣಸ್‌ದಲೆಕ.
2. ಅಳೆಕ್ಕ ಬತ್ತ್‌ನಾಯಗ್ ಎರ್ಮೆದ ಬಿಲೆ ದಾಯೆ?
3. ಅಳೆನ್ ಹಾಳ್ ಮಲ್ಪಿಯೆರೆ ಕುಳ ಯಾರು.
4. ಅಳನೀರ್‌ದಾಂತಿ ಒಣಸ್‌ಲಾ ತಲೆನೀರ್‌ದಾಂತಿ ಬೊಟ್ಟುಲಾ ಒಂಜೇ.
5. ಅಳೆತ್ತ ಬಿಸಲೆ ಪೇರ್‌ಗ್ ಆವಂದ್.
6. ಅಳೆಕ್ಕ್‌ಲಾ ಮಂತ್ ಪಾಡುನ ಜನಕ್ಕುಳು ಉಂಡುಗೆ.

7. **ಉಪ್ಪು:-** 1. ಉಪ್ಪುಡ್ದು ಮಿತ್ತ್ ರುಚಿ ಇಜ್ಜಿ
ಅಪ್ಪೆಡ್ದ್ ಮಿತ್ತ್ ಬಂಧು ಇಜ್ಜಿ.
2. ಉಪ್ಪು ತಿಂದಿನಾಯೆ ನೀರ್ ಪರುವೆ.
3. ಅಪ್ಪೆ ಸೈತಿ ಬಕ್ಕ ತೆರಿಯು ಉಪ್ಪು ಮುಗಿ ಬಕ್ಕ ತೆರಿಯು.
4. ಉಪ್ಪು ತಿಂದಿ ಬಾಯಿಡ್ ಚಪ್ಪೆಲಾ ತಿನೊಡು.
5. ಉಪ್ಪು ಕಂಡೊನ್‌ನಾಯೆ ಉಪ್ಪು ಕರಯಿಲೆಕೊನೇ ಅಳಿದ್ ಪೋಪೆಗೇ.
6. ಉಪ್ಪುಡುಲಾ ಇಜ್ಜೆ ಮುಂಚಿಡ್‌ಲಾ ಇಜ್ಜೆ.
7. ಉಪ್ಪು ಉಣ್ಪು ಕೊರ್ನಾಕಳ್ ಅಪ್ಪೆಮ್ಮೆಗ್ ಸಮೊ.
8. ಉಪ್ಪು ತೂದೆ ಕಜಿಪು ಮುಗಿನ ಗಾದೆ.
9. ಉಪ್ಪು ತೂಪುನೆ ಕೊರತೆ ಪಣ್ಪುನೆ.
10. ಉಪ್ಪುದ ಬೊಂಬೆನ್‌ಮೀಪಾಯೆರೆ ಪೋಯಿಲೆಕ್ಕೊ.
11. ಉಪ್ಪುದ ಸಾಲ ದೀವೊನೆರೆ ಆವಂದ್‌ಗೆ.
12. ಉಪ್ಪು ಮುಂಚಿಗ್ ಪುಳಿ ಕುಕ್ಕ್ ಸಮೊ.
13. ಉಪ್ಪು ಮುಣ್ಕೆಡ್ ಪೊತ್ತಗಂಜಿ ಉಂಡಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.

8. **ಗಂಜಿ-ತೆಳಿ:-** 1. ಅರ್‌ಲ ಎಡ್ಡೆ. ಇಂಬ್ಯೆರೆಲ ಎಡ್ಡೆ.
ಉಪ್ಪು ಕೂಟ್‌ದೆ ತೆಳಿ ಮಯ್ಪೆರೆ ಬೆರಣೆರೆ ದೆತ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ.
2. ಅಡಿತ್ತ ಕರಟ್ಟ್ ತೆಲಿ ಇಜ್ಜಿ
ಮಿತ್ತ್‌ದ ಕರಟ್ಟ್ ಉನ್ಪು ಇಜ್ಜಿ.
3. ಗಂಜಿ ಆಯಿ ಬಕ್ಕ ಪಿರ ಅರಿ ಆವಂದ್.
4. ಗಂಜಿ ಉರ್ಕ್‌ಂಡೆಡ್ಡೆ ಬಂಜಿ ಸಿರ್ಕ್‌ಂಡೆಡ್ಡೆ.
5. ಗಂಜಿ ಉರ್ಕೊಡು, ಪಂಜಿ ಸೊರ್ಕೊಡು
6. ಗಂಜಿಗ್ ತಂಞಣೊ ಬಿರವುನೆ.
7. ಗಂಜಿದ ಕರ ಜಾನಗ ಕಜಿಪುದ ಕರ ತಯಾರ್
8. ಗಂಜಿದ ಕುದ್ಪೆ ಇತ್ತ್‌ನಾಟ ಬಂಜಿದ ಯೋಚನೆ ಉಪ್ಪಂದ್.
9. ಗಂಜಿದೂಮೆ ಕೈಲ್‌ಗ್ ತೂಪುನೆಗೆ.
10. ಗಂಜಿ ನಿನ್ನವಾಂಡಲ ಬಂಜಿ ಎನ್ನವು.
11. ಗಂಜಿ ಸುಬ್ಬೆ ಬೂತೊಗು ಪೂಜಾರಿ ಆಯಿನ ಗಾದೆ.
12. ಗಂಜಿ ಕಾಮಾಲೆ, ಉಣ್ಪು ಪಿತ್ತ್, ಕಳಿಯೇತ್‌ಲ ಪರೊಳಿಂದ್ ಪತ್ಯ
ಪಂಡಿ ಗಾದೆ.
13. ಗಂಜಿಗೆ ತಂಞಣ್ಣೊ ಬಿರವುನೆ.

8. **ಪಾಯಸ:-** 1. ಪಾಯಸೊಗು ಬೆಲ್ಲ ಪಾಡಿನಾತ್ ಎಡ್ಡೆ.
ಕಂಡೊಗು ಗೊಬ್ಬರ ಪಾಡಿನಾತ್ ಎಡ್ಡೆ.
2. ಮಾದಿಗನ ಇಲ್ಲಲ್ ಸೀಯನೊ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ ಬ್ರಾಣಗ್ ದಾನೆ?

ಪಾಯಸೊಗು ತುಳುಟ್ಟು ಪರಮಾನ್ನ ಪಂದ್‌ಲಾ ಪನ್ಪೆರ್. ಮದ್ಮೆದ ಲೇಸ್‌ಡ್ ಪದೆಂಗಿ ಸಲಯಿದ ಪಾಯಸ ಮಲ್ಪುನ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಂಚಾದೆ ಪರಮಾನ್ನ ದಾಂತಿನ ಲೇಸ್‌ದ ವನಸ್ ಇಜ್ಜಿ.

11. ಕೊಜಪು:- 1. ಬುಡೆದಿಡ ಮನಸ್ ದಾಂತಿನಾಯೆ ಬೆಂಞಣೊಡ್ ಕಲ್ಲುಂಡುಂದ್ ಪಂತೆಗೆ.
2. ಕೊಜಪು ತುಳಿತ್ತಾಂಡ ನೆಯಿ ತಿಕ್ಕು
ನೀರ್ ತುಳಿತ್ತಾಂಡ ದಾನೆ ತಿಕ್ಕು?

V - ಅ - ಅಟಿಲ್-ಅಟಿಲ್ ಮಲ್ಪುಂಚಿ ದಿಕ್ಕೆಲ್ತ

ಅಟಿಲ್‌ನ್ ನಮುನೆ ನಮುನೆಡ್ ಮಲ್ಪೆರೆ ಅಡ್ಪುನ ದಿಕ್ಕೆಲ್ ಬೋಡು. ಇಲ್ಲ್‌ಡ್ ಮುಡಯಿದಿಕ್ಕ್‌ಗ್ ಪಾಡುದ್ ಅಟಿಲ್ ಮಲ್ಪುನ ದಿಕ್ಕೆಲ್, ತುಳುವೆರೆಡ್ ಮಸ್ತ್ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆತ್‌ಂಡ್. ದಿಂಜ ನಂಬಿಕೆ ಬಕ್ಕ ಪಾವಿತ್ರತೆನ್ ಪಡೆತಿನ ದಿಕ್ಕೆಲ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ:- 1. ದಿಕ್ಕೆಲ್ ಕೋರಿ ಒಕ್ಕುಂಡು, ದಿಮಾಕ್‌ಗ್ ದಾಲಕಮ್ಮಿ ಇದ್ದಿ.
2. ದಿಕ್ಕೆಲ್‌ಡ್ ಅಳಂಬು ಮೂಡಿಂಡ್, ಸಹಸ್ರಭೋಜನೊಗು ಪಿದಡ್‌ದೆಗೆ.
3. ದಿಕ್ಕೆಲ್ ಪುಗೆಂಡ ಒಕ್ಕೆಲ್ ಉಂಡುದಾಂಡೆ.
4. ಓಡ್‌ಡ್ದ್ ರಟ್ಟ್‌ದ್ ದಿಕ್ಕಲೆಗ್ ಬೂರಿಲೆಕೊ
5. ಕಂಡನಿ ಸೀರೆಗ್ ಪೋತೇಂದ್ ತುತ್ತಿದಿ ಕುಂಟುನು
ದಿಕ್ಕೆಲೆಗ್ ಪಾಡ್‌ದ್ ಕುಳ್ಳಿಲೆಕೊ.

ಒಂಜಿ ನರಮಾನಿಯನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿನ್ ಪನ್ನಗ, ಬಕ್ಕ ಜನಕುಲ್ನ ಸ್ವಭಾವೊನು ಪನಿಯೆರೆಲ್ ಈ ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್. ತುಳುಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಅಟಿಲ್ ಅಡ್ಪುಂಚಿ ದಿಕ್ಕೆಲ್‌ದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ಬಕ್ಕ ಅಗತ್ಯತೆನೆ ಪಂಡಿಲೆಕನೆ ತೂತ್ತ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವಲಾ ಮೂಲು ಗೊತ್ತಾಪುಂಡು.

VI ತುಳುವೆರ್ ಬಳಸುನ ಸಾಮಾಗ್ರಿಲು ಸಾಧನೊಲು.

ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಹಳ್ಳಿಲೆಡ್ ಜನಕುಲ್ ನಿತ್ಯೊಗು ಬಳಸುನ ಸಾಮಾಗ್ರಿಲು ಸಾಧನೊಲು ದಿಂಜ ಉಲ್ಲ. ಅಡ್ಕಲ್‌ಡ್ ಬಳಸುನ ಸಾಮಾನುಲು. ಇಲ್ಲಡೆ ಉಪಯೋಗಿಸಾವುನ ವಸ್ತುಲು, ಒರಿದಿನ ಬೇಲೆದ ಸಾಧನೊಲು, ಈ ರೀತಿ ಮಸ್ತ್ ನಮುನೆದ ವಸ್ತುಲೆನ ಸಂಪತ್ತೇ ಉಂಡು. ಅಟಿಲ್‌ದ ಕೋಣೆಡ್ ಉಪಯೋಗ ಆಪಿನ ಚೊಂಬು, ಬಾಜನ, ಕಾವಲಿ, ಮಂಡೆ, ಅಡ್ಯೆರ, ಕರ, ತಟ್ಟೆ, ದಿಕ್ಕೆಲ್, ಬಿಸಲೆ, ಕೈಕುಂಟು ಇಂಚಿತ್ತಿನೆತ್ತ ವಿವರೊಲು ಗಾದೆಡ್ ಬರ್ಪ. ಒರಿದಿನ ಇಲ್ಲಡ್ ಉಪಯೋಗಿಸುನ ವಸ್ತುಲು ಆಯಿನ ಕನ್ನಡಿ, ದೀಪ, ಉಜ್ಜೆರ್, ಕಂಬೊಲಿ, ಪಜೆ, ಓಂಟೆ, ಮುಟ್ಟು, ಕೊಡೆ, ಚೂರಿ, ಕತ್ತರಿ, ಸುಣ್ಣ, ಗುರ್ಕೆ, ಕಡೆಂಚಿಲ್, ಗರಗಸ, ಪೀಕ್ ದಾನಿ ಇಂಚಿತ್ತಿ ವಸ್ತುಲು ಬಳಕೆಡೆ ಉಲ್ಲ. ಬೆನ್ನಿದ ಬೇಲೆಗ್ ಬೋಡಾಪಿನ ನುಗ, ನಾಯೆರ್, ಬಲ್ಲ್, ಕುಡಾರಿ, ಅತ್ತಂದೆ ವಾದ್ಯ, ಶಂಖ ಇಂಚಿತ್ತಿ ವಸ್ತುಲುಲಾ ತುಳು ಗಾದೆಲೆಡೆ ಮಸ್ತ್ ಪ್ರಮಾಣೊಡು ಬಳಕೆಡ್ ಉಂಡು. ಇನಿತ್ತ ಕಾಲೊಡು, ಮಸ್ತ್ ಕಣ್ಣ್ ಮದೆ ಆತಿನ ವಸ್ತುಲು ಪೂರಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಉಲ್ಲ. ಅಂಚಾದ್ ಗಾದೆಲು ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಭಂಡಾರನೇ ಆದುಲ್ಲ.

1. ಅಡ್ಯರ:- 1.ಅಡಿ ಪೋಯಿನ ಅಡ್ಯರದಲೆಕೊ.

2. ಬಿಸಲೆ-ಕರ: 1. ಬಾಯಿ ಬಿಸಲೆ ಕಂಗಿ ನೆಸಲೆ.
2. ಕರ ನರಿಂಡ ಕಕ್ಕೆಗೇ ಲಾಭೊ.
3. ದಿಕ್ಕೆಲ್ದ ಕರ ಕಾಯಿ ಜಿಂಡ, ದಿಕ್ಕೆಲ್ದ ಮೇಲ್ದ ಕರ ಕಾಯುವೊ
4. ಎಡ್ಡೆ ಕರನ್ ಒಟ್ಟೆ ಕರಟ್ಟ್ ತಾಂಟಾಯಿಲೆಕೊ.
5. ಕರ ಸರಿನ ಕೋಪೊಡು ಗಂಜಿ ಮಳ್ಪಂದಿ ಲೆಕ್ಕೊ.

6. ಕರ ನರ್ಪೊಡಾಂಡ ತಂದೆಲ್ ಬೊಡ್ಚಿ.
7. ಕರ ನರಿಂಡ ಕಕ್ಕೆಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಆಂಡ, ಕುಂಟು ಪರಿಂಡ ಮದ್ಯಳ್‌ಗೆಡ್ಡೆ ಆಂಡ್.
8. ಬಿಸಲೆ ಕಾಯಿಗ್ ಬಸಳೆ ಕಜಿಪು.
9. ಬಿಸಲೆಡ್ ಗಂಜಿ ಇದ್ಯಂಡ್ಲ ಬಸವನ ಮುಕ್ಕುರು ಉಂಡು.

3. ಕಾವಲಿ:- 1. ಕಾವೊಲಿದ ಕಸ್ಪಲಾ ಬೊಡ್ಚಿ, ತೆಲ್ಲವುದ ಇಷ್ಟಲಾ ಬೊಡ್ಚಿ.
2. ಕಾವೊಲಿಡೇ ದೋಸೆ ಬೆಯ್ಯೊಡು.
3. ಕಾವೊಲಿ ಬರಂಟ್‌ಡ್ ಅಪ್ಪೊ ಕರ್‌ಂಚಿಂಡ್.

4. ಕಡೆಂಚಿಲೆ:- 'ಕಡೆಂಚಿಲೆ' ಪಂಡ ಪುಂಡು ಪೆತ್ತೊಲೆನ್ ಪೇರ್ ಬೋರಿಯೆರ್ ಸುಲಭ ಆಪಿನಂಚ ಉಪಯೋಗಿಸುನ ರಡ್ಡ್ ಮರತ್ತ, ರೀಪುಡು ಮಲ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಸಾಧನ. ಮಂಚವುದ ಕಾರ್ ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಕೆಲವು ಮರತ್ತ ಕೆತ್ತನೆದ ಕೆಲಸೊಲೆಡ್ ಭಾರೀ ನಾಜೂಕಾದ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ್ ಪ್ಪುನೆನ್ ಕಡೆಂಚಿಲ್ ಪಂದ್ ಪನ್ಪೆರೆ. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸಾಧನೊದ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ.
ಉದಾ: 1. ಆನೆ ಸಿರ್ಕ್‌ನಲ ಕಡೆಂಚಿಲ್ಗ್ ಪೊಗ್ಗಂದ್.

5. ತಡ್ಪೆ:- 1. ತಡ್ಪೆ ಬೊಟ್ಟ್‌ದೇ ಪಿಲಿ ಬೆರಿ ಪತ್ತಿಲೆಕೊ
2. ತನಕ್ ಪೊಗ್ಗರೆ ಇಡೆ ಇಜ್ಜಿಂಡಲಾ ಪೀಂಕಣೆಗ್ ತಡ್ಪೆ ಕಟ್ಟೊಂಡೆಗೆ.
3. ತಡ್ಪೆಗ್ ಅಂಬಿ ಬೋಡು ಕುಡ್ಪುಗು ಅಂಬಿ ಬೋಡೊ.

6. ಉಜ್ಜೆರೆ:- 1. ಉಜ್ಜೆರ್ದ್‌ಡ್ ನಾರ್ ದೆತ್ತಿಲೆಕೊ
2. ಉಜ್ಜೇರ್ ಅಂಚಿ ದೀಪುನೆ ಉಜ್ಜಿಡೆ ಸಂಬಳೊ ಕೊರೊಡು.
3. ಉಗುರು ಸುತ್ತುದ ಮಿತ್ತ್ ಉಜ್ಜೆರ್‌ದ ಪೆಟ್ಟ್.
4. ಗುರಿಟ್ಟ್ ಕುಲ್ಲುದ್ ಉಜ್ಜೆರ್‌ದ ಪೆಟ್ಟ್ ತಪ್ಪಾವೊಲಿಯ?
5. ಉಜ್ಜೆರ್‌ಗೆ ಸುತ್ತು ಬೋಡು ಮಜ್ಜೆಲೆಗ್ ಎಣ್ಣೆ ಬೋಡು.
6. ಉಜ್ಜೆರ್ ದೆರ್ತಿನೆಕ್ ಉಜಿರೆಡ್ ಮಜೂರಿಯೊ?
7. ಅಜ್ಜೇರೆನ್ದೆ ಪೊಣ್ಣು ಲೆತ್ತ್‌ಂಡ ಉಜ್ಜೆರೆಡ್ ಕೊರಿ ಪೆಟ್ಟ್‌ಗೆ

7. ಮಡು: 1. ಪುಗೆಲೆಡ್ ಮಡು ದೀವೊಂದು ಊರಿಡಿಕ್ಕ ನಾಡಿಲೆಕ
2. ಮಡು ಕುಡಾರಿ ಮೂಲೆಗೆ ದೀಡ್‌ಟ್‌ದ್ ಪಾಡ್‌ಗ್ ಉಂತ್ಯೆರೆ ಪೇಚಾಡುನೆ.
3. ಮಡು ಮುಟ್ಟಂದಿನೆಕ್ಕ್ ಉಗುರು ಮುಟ್ಟಂದ್
4. ಮಡು ಪುಗೆಲೆಡ್ ದೀಡೊಂದು ಅಟ್ಟೊ ಬೊಟ್ಟೊ ನಾಡಿಲೆಕ್ಕೊ.
5. ಮುಳ್ಳುಡು ದೆಪ್ಪುನೆನ್ ಮಡುಟ್ಟು ದೆಪ್ಪಿಯೆರೆ ಮಲ್ತೊನುನೆ.

8. ಬಿಸತ್ತಿ-ಕತ್ತೆರಿ:- 1. ಯಸಾತಿದಾಯಗ್ ಬೀಸತ್ತಿ ದಾಯೆ?
2. ಕತ್ತೆರಿಲಾ ಬಿಸತ್ತಿಲಾ ನ್ಯಾಯ ಮಲ್ತಿಲೆಕೊ.
3. ಬೀಸಾತ್ತಿದಾಯಗ್ ಬಿಸಾಲೆ ಇದ್ದಿಗೆ.

9. ಪೀಕದಾನಿ:- 1. ಉಬಿಪ್ಪುನ ಪಡ್ಯೊದಲೆಕೊ.
2. ಉಬಿಂಡಲ ಉಬಿಜಿಂಡಲ ಪಡ್ಯ ಪಡ್ಯನೆ.

10. ಕೈಕುಂಟು:- 1. ಪೊತ್ತ್‌ನಗ ಕೈಕುಂಟು ಇತ್ತಿಲೆಕೊ.
2. ಕೈಕುಂಟು ಸುತ್ತ್‌ನೆಂಡ ಓಳು ಕುಳ್ಳುಂಡ ದಾನೆ?

11. ಪರ್ದತ್ತಿ: ಕೈ ಕ್ಯೊಯ್ಯೆರೆ ಉಪಯೋಗಿಸುನ ಎಲ್ಯ ಎಲ್ಯ ಪರು ಉಪ್ಪುನ ಪರ್ತೆದ ಕತ್ತಿನ್ ಪರ್ದತ್ತಿಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಕೈತ್ತ ದಂಟ್‌ನ್ ಸಾರಾಗ್ ಕ್ಯೊಯ್ಯೆರೆ ಆಪಿನಿ ಪರ್ದತ್ತಿಡೇ, ಸರಿತ್ತ ಪರ್ದತ್ತಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಕೈ ಕ್ಯೊಯ್ಯೆರೆ ಎಡ್ಡೆ ಸಾಗುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಪಾಡುನೆ ಪರ್ದತ್ತಿಗ್ ಪರು, ಪಾತೆರುನೊ ವಿಮಾನ ಮಲ್ಪುನ ಸುದ್ದಿ.

ಮಲ್ಪುನ ಎಲ್ಯ ಕೆಲಸಾಂಡಲಾ ಬಾಯಿಡ್ ಗಪ್ಪಾಸೆ ಒಂಜಾತ್ ಪಾತೆರುನಕಲೆಗ್ ಈ ಗಾದೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್.

12. ಮುಟ್ಟಾಲೆ:- ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪುನ ಎಚ್ಚಿನ ಜನಕುಲು ಮಂಡೆಗೆ ದೀವೊನ್ನು ಮುಟ್ಟಾಳೆ. ನೆಸರ್ ದೊಂಬುಗು, ದರ್ತ್ ಬೂರುನ ಬರ್ಸೊಗು ತರೆ ಚಂಡಿಯಾವಂದಿಲೆಕ್ಕ, ದೊಂಬುದ ಪೆಟ್ಟ್ ತಾಗಂದಿಲೆಕ್ಕ ತರೆಕ್ ಸರಿಯಾದ್ ಹೊಂದೊನ್ನಂಚಿನ ಒಂಜಿ ಮುಟ್ಟಾಳೆನ್‌ಎಚ್ಚಿನಕುಲು ದೀಪೆರ್. ಉಂದು ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಮಾತ್ರ ತೋಜಿದ್ ಬರ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅತೆ ಅತ್ತ್ ಮುಟ್ಟಾಳೆ ಅಂಜೊವುಗು ಒಂಜಿ ನಮುನೆದ, ಪೊಂಜೊವುಗು ದೀಪಿನ ಒಂಜಿ ನಮುನೆ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಪೊಂಜೊವು ದೀವೊನ್ನ ಮುಟ್ಟಾಳೆನೇ ಆಂಡ, ಅಂಜೆಯೆಲ್ನ ಮಂಡೆದ ಮುಟ್ಟಾಳೆಗ್ ಕೊಂಬರ್‌ಂದಲಾ ಪನ್ಪೆರ್. ಬೆನ್ನಿನ್ ಬೆನ್ನಿಂಚಿ ತುಳುವೆರೆ ಕಂಡದ ಬೇಲೆ ಒವ್ವೇ ಆಂಡಲಾ ಮಂಡೆಗೊಂಜಿ ಮುಟ್ಟಾಳೆ ದೀವೊನುವೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮುಟ್ಟಾಲೆದ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲುಲ್ಲ.

ಉದಾ:
1. ಮುಟ್ಟಾಳೆದಾಯೆ ಎಲ್ಯ ಆಂಡ್ ಮುಂಡಾಸ್‌ದಾಯೆ ಮಲ್ಲೆ ಆಂಡ್.
2. ಮುಟ್ಪಾಲೆದಾಯಗ್ ಕೊರ್ಪುಜಿ ಮುಂಡಾಸ್‌ದಾಯೆ ಬರ್ಪುಜಿ.
3. ಮನ್ಸಗ್ ಮುಟ್ಟಾಲೆದ ಪಸೆ ಆಜಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ ನೆಂಪಿಜ್ಜಿ.
4. ಮುಟ್ಟಾಳೆ ದೀಡಿಯೆರ್ ಮನಸ್ಸಿಜ್ಜಿ, ಮುಂಡಾಸ್ ಕಟ್ಟೆರೆ ಎತ್ತುಜಿ.
5. ಮುಟ್ಟಾಳೆ ಪೋದು ಮುಂಡಾಸ್ ಆನಗ ದುಂಬುದ ಮಾಂತ ಮರಪುಗೆ.

ಮುಟ್ಟಾಳೆ ಬಕ್ಕ ಮುಂಡಾಸ್ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತ್‌ನ್, ಪನ್ಪುಂಡು. ಮಲ್ಲಾದಿಗೆ ಬಕ್ಕ ಎಲ್ಯಾದಿಗೆದ ನಡುಟು ಉಪ್ಪಿ, ವ್ಯತ್ಯಾಸೊನು ಪನೊಂದ್ ಪೋಯಿಲೆಕನೆ ಜನಕುಲೆಗ್ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆ ಬನ್ನಗ ಮರತ ಪೋಪಿ ಬಡಪತ್ತ್‌ನ್, ಗಾದೆ ಪೊರ್ಲುಡೇ ಪನ್ಪುಂಡು. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಂಡಿಲೆಕನೆ ಆ ಜನಕುಲ್ನ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವೊನು ಮೂಜಿನೇ ಗಾದೆ ಪನ್ಪುಂಡು. ಪೊಣ್ಣು ಕೊರ್ದು ಪೊದು ಸಂಬಂಧ ಮಲ್ಪುನಗ ಮುಟ್ಟಾಳೆ ಬಕ್ಕ ಮುಂಡಾಸ್‌ದ ಸಂಗತಿಲು ಮಸ್ತ್ ಮುಖ್ಯ ಆದ್ ಗಮನ ಸೆಳೆವುಂಡು.

13. ಗುರ್ಕೆ:-
1. ಪಂಜಿ ತಾಡ್ನಾಯಗ್ ಗುರ್ಕೆ ತೂನಗ ಪೋಡಿಗೆ ಆಪುಂಡು.
2. ಬಾಯಿ ಸುಣ್ಣಜನೊ ಬಂಜಿ ಬಾರಗೊಳಿ.

ರಡ್ಡನೇ ಗಾದೆ ಬಾಯಿ ಎಲ್ಯಾಂಡಲಾ ಬಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಪನ್ಪಿ ಅರ್ಥೊಡು ಬಳಸುವೆರ್. ಗುರ್ಕೆ ಎಂಚ ಮಲ್ಲ ಬಾಜನನಾ ಆಂಚೆನೇ ಬಂಜಿಲಾ ಮಲ್ಲಾಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್.

14. ಕೊಂಡೆ:-
1. ಅಂಡೆಗ್‌ಲ್ ತಿಕ್ಕಯೆ ಕೊಂಡೆಗ್‌ಲಾ ತಿಕ್ಕಯೆ.
2. ಅಂಡೆದ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಪೊಲಿ ದೊಂಡೆದ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
3. ಕಂಡೆಡ್ ಕಾಯಿಂಡ ಕೊಂಡೆಗ್‌ಲಾ ಮುಟ್ಟ ಬಾರಂದ್.

ತುಳುವೆರ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಪೇರ್ ಲಪ್ಪುನು ಕೊಂಡೆಡ್. ಅಕಲ್ನ ವ್ಯವಹಾರಲಾ ಕೊಂಡೆಗ್ ಏತ್ ರೂಪಾಯಿ ಪನ್ಪಿ ಲೆಕ್ಕೊಡೇ, ನಡಪುಂಡು. ಎಣ್ಣೆ, ಪೇರೆನ್ ಕೊಂಡೆಡ್ ಲತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಕಲಿ ಗಂಗಸರೊನು ಕೊಂಡೆಡ್ ಲಪ್ಪುಜೆರ್. ಆಂಡಲಾ ಕೊಂಡೆದ ಬಳಕೆ ತುಳುವೆರೆಡ್ ಇತ್ತೆಲಾ ಉಂಡು.

15. ಕಂಬೊಲಿ:-
1. ಕಂಬೊಳಿಡ್ ಪತ್ತಿ ಪೀತಲೆಕೊ.
2. ಕರಡಿಗ್ ಪೋಡಿಯಂದಿನಾಯೆ ಕಂಬೊಳಿಗ್ ಪೋಡಿವೆನಾ?

3. ಒಣಸ್‌ಗ್ ಆವಂದಿ ಉಪ್ಪಡ್, ಚಳಿಕ್ಕ್ ಆವಂದಿ ಕಂಬೊಳಿದಾಯೆಗ್?
4. ಕಂಬೊಳಿಡ್ ಪತ್ತಿ ಪೀ.
5. ಕಂಬೊಳಿ ಪೊದೆತ್ತೊಂಡ ಚಳಿ ದಾನೆ?
6. ಕಂಬೊಳಿ ಉಂಡು ಕುಂಬುಡೊಲ ಉಂಡು ಬಿತ್ತಿಲ್ ತೂಪುನೆ ದಾನೆ ಪಂಡಿ ಗಾದೆ.

16. ಬಟ್ಟಲ್:- 1. ತನ್ನ ಬಟ್ಟಲ್‌ಡ್ ಎಕ್ಕಳೆ ಉಪ್ಪುನಗ ಬಕ್ಯೊರ್ಯ ಬಟ್ಟಲ್‌ದ ಕೆಲೆಂಜಿ ತೋಜಾವುನೆ.
2. ಬಟ್ಟಲ್‌ಡ್ ಮಾಡಕರು, ಬಾಕಿಲ್‌ಡ್ ಕಂಚೊಲ್ದೋಪೊ, ಸೊಂಟೊ ಸುತ್ತ ಆಡಿಕಳೆಂಜ. ಬಾಕಿ ಮಂತ ಸೌಖ್ಯೊಂದು ಅಪ್ಪೆ ಅಮ್ಮಡ ಪಂಡ್ರ್‌ಲೆ ಪಣ್ತಾಳ್‌ಗೆ.

VII ತುಳುನಾಡ್‌ದ ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆಲು

ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಜನಕುಲ್ಲ ಬದ್‌ಕ್ ದೈವ ದೇವೆರನ್ನ ನಂಬೊಲಿಗೆ, ಬೆನ್ನಿ ಬೇಲೆದ ಬೆನ್ ತಿನ್ಪಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಡ್, ಕೆಲವು ರೀತಿದ ಆಚರಣೆಲೆಡ್, ಅಂಚೆನೆ ದುಂಬುಡ್ದಿಂಚಿ ಬತ್ತಿನ ಕಟ್ಟ್ ಕಟ್ಟಳೆದ ಸಂಪ್ರದಾಯಲೆಡ್ ನಡತ್‌ದ್ ಬೈದ್‌ಂಡ್. ತುಳುವೆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಗೇನಲಾ ನೆಡ್ಡಾತ್ರ ತೆರಿಯುಂಡು. ನೀರೆ ಪೇರ್‌ದಂಚ ಒಂಜಾದುಪ್ಪುನ ಈ ಕಟ್ಟ್‌ಕಟ್ಟಳೆ, ನಂಬೊಲಿಗೆಲುಲಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಬೈದ.

1. ಭೂತದ ಕೋಲ ಬಲಿ ನೇಮ:- ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಡ್ ಭೂತೊಲೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಮುಖ್ಯವಾಯಿನ ಸ್ಥಾನ ಉಂಡು. ಇನಿಕ್ಕ್‌ಲಾ ಹಳ್ಳಿಡ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್ ತುಳುವೆರು ಉಪ್ಪುನ ಬೊಂಬಾಯಿದಂಚಿನ ಊರುಡುಲಾ ಭೂತ ನಂಬುವೆರ್. ಕೋಲ, ಬಲಿ, ನೇಮ ಮಲ್ಪಾವೆರ್. ಜನಕುಲು ಬದುಕುನ ರೀತಿ ನೀತಿಲು ಬದಲಾಂಡಲಾ ಭೂತದ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತಿನ ನಂಬಿಕೆಲು ಬದಲಾತ್‌ಜಿ. ಭೂತದ ಬಗ್ಗೆ ಪನ್ಪಿ ಪಾಡ್ದನೊಲು, ಕೊರ್ಪಿ ಅಗೆಲ್, ಅಸರ್, ನೇಮೊಲೆಗೆ ದಾಲಾ ಕಮ್ಮಿ ಇಜ್ಜಿ. ಭೂತದ ಬಗ್ಗೆ ತುಳುವೆರೆಗ್ ಉಪ್ಪುನ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ನಮುನೆದ ಆಲೋಚನೆಲು, ನಂಬಿಕೆಲು ಅತ್ತಂದೆ ತುಳುವೆರೆ ಬದ್‌ಕೆದ ಗೇನೊಲಾ ಈ ಗಾದೆಲೆಡ್ ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ:- 1. ಬೂತೊ ಕಟ್ಟಿ ಬಚ್ಚೆಲ್ ಬಿರಿ ಬಕ್ಕೊ ತೆರಿಪುನೆ.
2. ಬೂತೊಗು ಪೋಡಿ ಪುನೆಡ್‌ದಾಲ ಪಾತೆರೊಗು ಪೋಡಿಪೊಡು.
3. ಬೂತೊಗು ಬುಡಿ ಕೋರಿ ಕಟ್ಟಗಾವಂದ್, ಮಾತೊದ ಎರು ಉಳಯಿಗಾವಂದ್.
4. ಬೂತೊದ ಒಟ್ಟುಗು ಸೇರೂಂಡಿ ಕುಲೆ ಬೂತೊಡ್ದು ಲ ಬಲೊಗೆ.
5. ಬೂತೊದ ಕೈಟ್ಟಾಂಡಲ ತಿಕ್ಕೊಲಿ, ನರಬೂತದ ಕೈಟತ್ತ್‌ಗೆ.
6. ಅರಸನ ಅಂಕೆ ಇಜ್ಜಿ ಭೂತೊದ ಕಾಟ ಇಜ್ಜಿ.
7. ಅಜಿ ಬೂತೊಗು ಮೂಜಿ ಪಾಡ್ದನ.
8. ಎರು ತಾಂಕಿನಾಯನ್ ಕೆರು, ಭೂತೊ ತಾಂಕಂದಿನಾಯನ್ ಕೆರು.
9. ಆಟಿ ಬೂತೊಗು ಮೂಜಿ ಕಣ್ಣ್‌ದ ಪರಕ್ಕೆ.
10. ಅಮಸರದ ಬೂತೊಗು ಅರಿ ಅರಿಬಜಿಲ್.
11. ಕರಿಯ ಬೂತೊಗು ಕಸಾಯ ನೀರ್.
12. ಕಾಣೆ ಬೂತೊಗು ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ.
13. ನಾರಾಯನ್ನ ದೇವೆರ್ ಬೋಂಟೆಗ್ ಬನ್ನಗ ಬೂತೊಲು ಕಾತೊಂದುಳ್ಳಗೆ.
14. ಎಂಕೊಂಜಿ ಭೂತ ಉಂಡು ಲೆಕ್ಕೆಸಿರಿ.
ಎನ್ನ ಮಾತಲಾ ಐಕ್ಕೇ ಸರಿ.

15. ನರ ಬೂತೊಡ್ದ್ ಮಲ್ಲ ಬೂತ ಇಜ್ಜಿ.
16. ಕಟ್ಟ್‌ದ್‌ನ ಕಲ್ಲುರ್ಟೆಗ್ ನುಡಿಗಟ್ಟ್ ಮಲರಾಯನ.
17. ಕಾಲೊಗು ತಕ್ಕ ಕೋಲೊ ಕಟ್ಟುನೆ.
18. ಆಂಡ ಮೂಳು ಉಪ್ಪೆ ಆಯಿಜಿಂಡ ಬೆರ್‌ಮೆರೆಡೊಪ್ಪ ಉಪ್ಪೆ.
19. ಪಿಂಗಾರೊ ಬೂತೊಗು ಸಿಂಗಾರೊ.

2. ಅಮೆ - ಕರ:- ಬಾಲೆ ಪುಟ್‌ದ್ ತುಳುಜನಕ್ ಪದಿನಾಜಿ ದಿನ ಅಮೆ ಆಂಡ ಬೆರಣೆರೆಗ್‌ಪತ್ತೊಂಜಿ ದಿನ ಅಮೆ. ಒಂಜಿ ಇಲ್ಲಡ್ ಸೈತ್‌ಂಡ ಪದಿಮೂಜಿ ದಿನ ಮುಟ್ಟ ಕರ. ಅತ್ ದಿನ ಆ ಇಲ್ಲಲ್ ಒವ್ವೇ ಎಡ್ಡೇ ಮೆಲ್ಲಿ ನಡಪೆರೆ ಇಜ್ಜಿ. ಅವು ಸೂತಕದ ದಿನಕುಲು. ಪುಟ್ಟಿನೆಕ್ಕ್ ಉಪ್ಪುನ ಅಮೆ ಆಂಡ ಸೈತಿನೆಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪುನ ಕರ. ನೆತ್ತ ಬಗ್ಗೆಲಾ ತುಳುಟು ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ.
ಉದಾ:- 1. ಅಂಬಡೆದ ಮರಕ್ಕ್ ಅಮೆ ತಪ್ಪುನೇಂದ್ ಇಜ್ಜಿ.
ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಅಂಬಡೆದ ಮರಟ್ಟ್ ಅಪಗಪಗ ಇರೆತಾಲುಂಡು ಮರ ಬೋಳಾಪುಂಡು. ಪೂ ಪೋನಗ, ಪೂ ಪೊದು ಕಾಯಿ ಆನಗ ಇರೆ ತಾಲ್‌ದ್ ಕುಡ ತೆಗ್‌ಲುಂಡು. ಐಕ್ಯಾತ್ರ ಈ ಗಾದೆನ್ ಪನ್ತೆರ್. ಈ ಗಾದೆದ ಕುಡೊಂಜಿ ಪ್ರಯೋಗಲಾ ಉಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಅಂಬಡೆಗ್ ಅಮೆ ತಪ್ಪಂದ್‌ಗೆ, ಪರಂಗೊಟೆಗ್ ಸುಣೆ ತಪ್ಪಂದ್‌ಗೆ

3. ಹೋಮ:- 1. ನೀರ್‌ಡ್ ಹೋಮ ದೀಡಿಲೆಕೊ.

4. ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಲು :- ತುಳುವೆರೆಡ್ ಮಸ್ತ್ ನಂಬಿಕೆಲು ಉಲ್ಲ. ತುಳು ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಮುಖ್ಯವಾದ್ ಬೋಡಾಪಿನಂಚಿನ ರೀತಿ ರಿವಾಜಿಲೆನ್ ಅಕುಲು ಬದ್‌ಕ್‌ದ ನಂಬಿಕೆಲೆಡ್ ದಿಂಜಾದ್ ಕೊರ್ತೆರ್. ಎಡ್ಡೆ-ಪಡಿಕೆದ ಆಲೋಚನೆಲು, ಐತ್ತ ಒಟ್ಟುಗೇ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಬಗೆಟ್ ಉಪ್ಪುನಂಚನ ಕಲ್ಪನೆಲುಲಾ ಗಾದೆಲೆಡ್ ದಿಂಜಿದ್ ಬೈದ.

ಉದಾ:
1. ಅಮಾಸೆಡ್ ಪುಟ್ಟ್‌ಂಡ ಅಮ್ಮಗ್ ಹಾಳ್.
2. ಉಪ್ಪುದ ಸಾಲ ಇಪ್ಪೆರೆನೇ ಆವಂದ್.
3. ತಿಗಲೆಡ್ ಕುಜಲ್ ಇದ್ಯಂದ್‌ನಾಯನ್ ನಂಬಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
4. ದೀನೋಲ ಇಲ್ಲಲ್ ಅರಿ ಕಡೆಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
5. ಪರ್ಬೊ ಕರಿಯಂದೆ ಬೋಳಂತ್ಯೆ ಎಡ್ಪಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
6. ಮುಗುಡುಲಾ ಬಾಲೆಮಿನ್‌ಲ ಒಟ್ಟುಗು ಅಡಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
7. ಪದ್ಪೆಲಾ ಬಸಲೆಲಾ ಒಟ್ಟುಗು ಅಡಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.

VIII ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ಕುಸಿ ಕೊರ್ಪಿ ಸಂಗತಿಲು.

1. ಬಯಲಾಟ- ಆಟ :- ತುಳುವೆರೆಗ್ ಆಟ ಪಂಡ ಜುವದ ಗಂಟ್ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ಕುಸಿಕೊರ್ಪಿ ಸಂಗತಿಲೆಡ್, ಕತ್ತಲೆ ಆಯಿಲೆಕನೆ ಚೆಂಡೆದ ಪೆಟ್ಟ್ ಬೂರ್‌ನ್‌ಗ ಜನಕುಲ್ನ ಮೈ ಮರ್ಲು. ಆಟದ ದಿಗಿಣ ಲಾಗ್ಯೆರ್ ಸುರುವಾಪುಂಡು. ಭಾಗವತಿಕೆ, ಚೆಂಡೆ, ಮದ್ದಲೆದ ಪೆಟ್ಟ್, ಆಟದ ಏಸ, ಕಾರ್‌ಗ್ ಕಟ್ಟುನ ಗೆಜ್ಜೆ, ರಂಗಸ್ಥಳೊಡು ಕುಡೊಂಜಿ ದೇವಲೋಕನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಾವುಂಡು. ತುಳು ಪರಂಪರೆಡ್ ಆಟ ತೂವಂದಿನ, ಜನಕುಲ್ ಇಜ್ಜಿ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪುದರ್‌ಡ್, ಉಪ್ಪುನ ಆಟದ ಮೇಲೊಲು ಪರಕೆದ ಆಟೊಲೆನ್ ಗೊಬ್ಬುವೆರ್. ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಕಟೀಲ್‌ದ ನಾಲ್ ಮೇಲ ಬಯಲಾಟೊನು ಗೊಬ್ಬುಂಡು. ಆಂಡ ಇತ್ತೆದ ಆಧುನಿಕತೆದ ಸ್ವರೂಪೊಡು ಆಟೊಲೆಗ್‌ಲಾ ಬದಲಾವಣೆದ ಗಾಳಿ ಬೀಸ್‌ದ್‌ಂಡ್. ರಾತ್ರೆ ಇಡೀ ಕುಲ್ಲು ಆಟ ತೂಪಿನ ಜನಕುಲ್ಲಾ ಕಮ್ಮಿಯಾತೆರ್. ಆಂಡಲಾ ಆಟದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಮಾತ್ರ ಕಮ್ಮಿ ಆತ್‌ಜಿ. ಈ ಆಟದ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ: 1. ಆಟೊ ಎಂಚ? ಕೇಂಡಿನೆಕ್ ಉಪ್ಪುಪ್ಪು ಪಂಡಿ ಗಾದೆ.
2. ಆಟೊದ ಪೊರ್ತು ಪೀರಿಕೆಡ್ ಪೋತುಂಡುಗೆ.
3. ಆಟೊದ ಮನದಾನಿದ ರಂಗಸ್ಥಳದ ಲೆಕ್ಕೊ.
4. ಆಟೊದಾಯಗ್ ದೀಟಿಗೆ ದಾಯಡ ಕಣ್ಣ್.

2. ಕಂಬುಲ:- ಕಂಡ ಕೋರ್ದು ಒಂಜಿ ದಿನೊಟ್ಟು ನಡ್ಡ್ ದೆಪ್ಪುನ ಕ್ರಮ ಉಂಡು. ಕಂಡೊಗು ಕಾಪು ಕಟ್ಟುನ, ಪೂಕರೆ ಕಟ್ಟುನ ಕ್ರಮ ಅತ್ತಂದೆ ಭೂತದ ಕಂಡ, ದೇಪೆರೆ ಕಂಡ ಪಂದ್ ಇತ್ತಿನವುಲು, ಕಂಡೊಲೆಗ್ ಬಾರೆ ಪಾಡುನ ಕ್ರಮಲಾ ಉಂಡು. ಆಂಡ ಕಂಡೊಡು ನಟ್ಟಿ ನಡೊಡ್ಡ ದುಂಬು "ಕಂಬುಲ" ಪನ್ಪಿ ಜನಪದ ಗೊಬ್ಬು ಒಂಜಿ ಬಾರಿ ಪುದರ್ ಪಡೆತ್ಂಡ್. ಕಂಡ ದಪ್ಪುನ ಎರ್ಲೆನೇ ಪೊರ್ಲುಡು ತಾಂಕ್‌ದ್, ದಪ್ಪೆರೆ ಕಲ್ಪಾವಂದೆ ಕೆಸರ್ ಕಂಡೊಡು ಬಲಿಪೆರೆ ಕಲ್ಪಾವುನನೇ ಕಂಬುಲ. ಬಲ್ಲ್, ಪಲಯಿ, ಕನೆ ಪಲಯಿ ಪನ್ಪಿ ನಾನಾ ನಮುನೆಲು ಕಂಬುಲೊಡು ಉಲ್ಲ. ಒಂಜಿ ಊರುದ ಜಾತ್ರೆಡ್ಲಾ ಗೌಜಿ ಗದ್ದಲೊಡು ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಉದ್ದಗೆಲೊಗ್‌ಲಾ ಕಂಬುಲೊಲು ನಡಪುವಾ ಮಸ್ತ್ ಕಾಸ್ ಖರ್ಚಿ ಮಲ್ತ್‌ದೆ ಮಲ್ಪುನ ಕಂಬುಲೊಲೆಗ್ ದುಂಬುದ ಪರಂಪರೆನ್ ಇನಿಕ್ಲಾ ಮುಂದುವರಿಸುನ ಗುತ್ತುದ, ಬೂಡುದ ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆದ ತುಳುವೆರ್ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯೊನು ಅಂಚನೆ ದುಂಬುತ್ತೊಂದು ಬೈದೆರ್. ಇನಿಕ್ ಕಂಬುಲ ಮಲ್ಪಾವುನ ಜನಮಲ್ಲ್‌ದ ಬಕ್ಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆದ ವಿಚಾರಲಾ ಆದುಂಡು.

ಉದಾ:- 1. ಕಂಬುಳಗ್ ಪೂಕರೆ ಪೊಣ್ಣಗ್ ಏಕರೆ.
2. ಕಂಬುಳಗ್ ಪಾಡಿ ಬಾರೆದ ಗಾದೆ.
3. ಕಂಬುಳ ಉಪ್ಪುನಾಟ ಗಿಡದೆರ್ಲೆಗ್ ಬಿಲೆ.
4. ಒಂಜಿ ಕಂಬುಲ ತೂಂಡ ಬೆರಣೆ ಏಳ್ ದೇವಸ್ಥಾನೊ ಪೊಗ್ಗೊಡುಗೆ.
5. ಒನ್ನದ ಕಾಲ ಅತ್ತ್ ವಂಡಾರದ ಕಂಬುಳ ಅತ್ತ್.
6. ಕಂಬುಳಗ್ ಜತ್ತಿ ಎರುನು ಮಂಜೊಟಿ ಮಿತ್ತಾವೊಡಾ?

3. ಬೋಂಟೆ:- ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಬೋಂಟೆ ದೇರುನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಉಂಡು. ಬೋಂಟೆ ನಾಯಿದೊಟ್ಟುಗು, ಉರ್ಲು ದೀಡ್‌ದ್ ಕಾಡ ಬರಿಟುಪ್ಪುನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಕುಲು ಬೋಂಟೆ ದೇರುವೆರ್. ಬೋಂಟೆದ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಲು, ಆಚರಣೆಲು, ಸಂಪ್ರದಾಯೊಲುಲಾ ಉಲ್ಲ. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಬೋಂಟೆದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲೆನ್ ಪಂತೆರ್.

ಉದಾ: 1. ನಾಯಿಡ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಬೋಂಟೆಗ್ ಪೋಪುನ್ನೋ?
2. ಬೋಂಟೆದಾಯಗ್ ಬೆಡಿ ಇದ್ಯಂಡ ಬಡು ಆಂಡಲ ಬೋಡೆ.
3. ನೀರ್ ಬೋಂಟೆ ನಿಜ. ಕಾಡ್ ಬೋಂಟೆ ಕಳು.

4. ಕೋರಿದ ಕಟ್ಟ:- ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಕುಡೊಂಜಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿನ ಗೊಬ್ಬು, ಪಂಡ ಕೋರಿದ ಕಟ್ಟ. ಕೆಲವು ಕೋರಿಲೆಗ್ ಕಾರ್‌ಗ್ ಬಾಲ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೈ ಮಚ್ಚೆಲೆಡ್ ಒಡ್ಡಾಕೊರ್ದು ಒಂಜಿ ಕುಡೊಂಜೆಕ್ಕ್ ಮುಟ್ಟ್‌ದ್ ಗೆಂದುನನೇ ಕೋರಿದ ಕಟ್ಟ. ಅಂಜೊವುಲು ಮಾತ್ರ ಭಾಗವಹಿಸುನ ಈ ಕೋರಿದ ಕಟ್ಟಡ್ ಗೆಂದುನ ಕೋರಿಗ್ 'ದೂದು' ಕಟ್ಟುನ ಜಿಗರಿದ ಕಲಲಾ ಉಂಡು. ಊರುದ ಜಾತ್ರೆ. ಕೋಲದ ಮನದಾನಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ಉರುಡುಲಾ ಬಿನ್ನೆರೆ ಕಟ್ಟ, ಪಂದ್ ಕೋರಿದ ಕಟ್ಟ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಅತ್ತಂದೆ ಅಷ್ಟಮಿ, ಪರ್ಬದ ಮನದಾನಿದ ಪಾಡ್ಯೊಡುಲಾ ಕೋರಿದ ಕಟ್ಟ ಕೆಲವು ಊರುಲೆಡ್ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಅಂಚಾದ್ ಹಳ್ಳಿದ ಇಲ್ಲಲೆಡ್ ಜಾಲ ಮುದೆಲೆಡ್ ಒಂಜಿ ರಡ್ಡ್ ಕಟ್ಟದ ಕೋರಿನ್ ಕಟ್ಟ್ ಪಾಡೆವೆರ್. ಕಟ್ಟದ ಕೋರಿಗ್ ಪತಿಮಲ್ಪುನ, ಕೋರಿ ಬುಡ್ಪುನ, ಬಾಲ್ ಕಟ್ಟುನೆಕ್ಲಾ ಗೇನೊಲು ಬೋಡು ವಾ ಬಣ್ಣದ ಕೋರಿ ಏಪ ಗೆಂದುಂಡು ಪನ್ಪಿ ನಂಬಿಕೆಲಾ ಉಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಕಟ್ಟದ ಕೋರಿಗ್ ಕಜಿಪುದ ಕೋರಿ ಪತಿ ಅತ್ತ್.
2. ಒಡ್ಡಂದಿ ಕೋರಿ ಮುಲ್ಲೆ ದೆರ್ಪಂದ್.
3. ಒಡ್ಡುಬಿ ಕೋರಿ ಪಾರಂದ್ ಪಾರ್‌ಬಿ ಕೋರಿ ಒಡ್ಡಂದ್.
4. ಒಡ್ಡುನ ಕೋರಿಲು ಎಡ್ಡೆಡ್ ಉಪ್ಪಯೊ.
5. ಓಡಿದ ಕೋರಿ ಪಂತೊಗು ಉಂತಂದ್.
6. ತೆಲವು ಪೆಟ್ಟ್ ತಿನಂದ್ ತೆಲ್ಲವು ರೊಟ್ಟಿ ಅವಂದ್.

IX ಪದ್ದೆಯಿ ಬಂಗಾರ್, ಪಾಡುನ ಕುಂಟು, ಐತ ಬಲ್ಮನ

ಮಾತಾ ಜನಾಂಗೊಡು ಉಪ್ಪುನಂಚನೆ ತುಳುವೆರೆಗ್ಲಾ ಅಕುಲು ಪೊರ್ಲು ತೋಜೊಡು ಪನ್ಪಿ ಆಲೋಚನೆ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಅಂಚಾದೆ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿನ ಪದ್ದೆಯಿ ಬಂಗಾರ್, ಐತ ಬಲ್ಮನದ ವಿವರೊಲು ಪಾಡ್ದನೊಲೆಡ್, ಬರ್ಪುಂಡು. ದುಂಬುತ್ತಿನ ಐತ ಬಲ್ಮನ, ಪಾಡುನ ಕುಂಟುದ ರೀತಿ ನೀತಿಲು ಇತ್ತೆ ಬದಲಾತ್‌ಂಡಲಾ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಪ್ರತೀಕವಾದುಪ್ಪು. ಈ ಐತ ಬಲ್ಮನದ ವಿವರೊಲು ಗಾದೆಲೆಡ್‌ಲಾ ಬರ್ಪುಂಡು. ಆಂಡ ಐನ್ ಪದ್ದೆಯಿದ ಪುದರ್, ಬಲ್ಮನದ. ರೀತಿನ್ ಪನಿಯೆರಾತ್ರ ಬಳಸಂದೆ ತುಳುವೆರ್, ಬದ್‌ಕ್‌ದಿನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ರೀತಿ ನೀತಿನ್ ಪನ್ನಗ ಈ ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುವೆರ್.

ಉದಾ: 1. ಏರೆ ಮಗಳ್ ಪದ್ದೆಯಿ, ಎನ್ನ ಮಗಳ ಒಡ್ಡಾರೊ?

ಏರ್ನನಾ ಬಂಗಾರ್ ಪಾಡ್‌ದ್ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆದ ಬೂಟುನು ತೋಜಪಾವುನ ಜನಕುಲೆಗ್ ಈ ಗಾದೆನ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಪಂಡ ಏರ್ನನಾ ಬಂಗಾರ್ ಪಾಡ್ದ್, ತನ್ನ ಮಗಲ್ ಮೆರೆಯೊಡು ಪನ್ಪಿ ಅಂಕಾರ ಮೂಲು ಉಂಡು. ಅಂಚಾದೆ ಇಜ್ಜಂದಿ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆನ್ ತೋಜಪಾವುನಕಲೆಗ್ ಈ ಗಾದೆನ್ ಪನೊಲಿ.

2. ಉಂಗಿಲ ಪಾಡ್ನೊ ಕೈಟ್ಟ್ ನೋತ್‌ನ ಬೇನೆ ಇಜ್ಜಿ.
3. ಅಪ್ಪೆನ ಮೂಂಕುತಿಡ್ದಾಂಡಲ ಆಚಾರಿಯಗ್ ಕಂಡೊಡು.
4. ಪವನ್ ಬೂರ್‌ನ ಪೆಜ್ಜೊಲಿ, ಪಾತೆರ ಬೂರ್‌ನ ಪೆಜಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
5. ಒಡ್ಯೊದ ಮಗಳ್‌ಗ್. ಕೊಡ್ಕುಡು ಗೆಜ್ಜೆಗೆ.
6. ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟೊಂಡ ಯಾರಂದ್ ಪಜ್ಜೆ ಪಂದಯೆರೆಲ ಬರೊಡು.
7. ಸೈತ್‌ನೆಕ್ಕ್‌ಲ ಐತ ಬೋಡುಗೆ.
8. ಸೀರೆದ ಅರು ಗಟ್ಟಿ ಬೋಡು ಕದಿಕೆದ ಬಳ್ಳ್‌ಗಟ್ಟಿ ಬೋಡು.

ಮುಂಡಾಸ್:- ತುಳುವೆರೆಡ್ ಮುಂಡಾಸ್‌ಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಉಂಡು. ಒವ್ವೇ ಕೂಡು ಕಟ್ಟಲು, ಲೇಸ್‌ಲು, ಎಡ್ಡೆ ಮೆಲ್ಲಿಲೆಡ್ ಇಲ್ಲ ಗುರ್ಕಾರಗ್, ಊರ ಗುರ್ಕಾರಗ್ ಯಜಮಾನಿಕೆದ ಮುಂಡಾಸ್ ಕಟ್ಟುವೆರ್. ಮುಂಡಾಸ್ ಇತ್ತಿನಾಯಗ್ ಪತ್ತ್ ಜನ ಕೂಡಿ ಸಭೆಟ್ ಮರ್ಯಾದಿಲಾ ಉಂಡು. ಮುಂಡಾಸ್ ಕಟ್ಟುನ, ಮುಂಡಾಸ್ ದೀಪುನ ಎಚ್ಚಾದ್ ಹಿರಿಯಾಕಲೆಗೇ ಆದುಪ್ಪುಂಡು. ಮಲ್ಲ ಕಾಸ್‌ದಾಯೆ ಪಂದ್‌ಲಾ ಅರ್ಥ ಉಂಡು. ಅಂಜೆಯೆಲೆಗ್ ಇಲ್ಲಡ್ದ್ ಪಿದಯಿ ಪೋನಗ ಮಲ್ಪುಂಚಿ ಐತಬಲ್ಮನೊಡು ಅಂಜೆಯೆಲ್ನ ಮುಂಡಾಸ್‌ಲಾ ಒಂಜಿ. ನೆಕ್ಕ್ ಸಮಾಜೊಡು ಉಪ್ಪುನ ಘನಸ್ತಿಕೆಲಾ ಎಚ್ಚ. ಅಂಚಾದೇ ಮುಂಡಾಸ್‌ದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪ್ಪುನ ಗಾದೆಲು ತುಳುವೆರ್ ಮುಂಡಾಸ್‌ದಾಯಗ್ ಕೊರ್ಪಿ ಆದ್ಯತೆನ್ ಕೋಂಗಿಡ್ ಪನ್ಪಿನ ನಿಲೆಟ್ ಬೈದ.

ಉದಾ: 1. ತರೆ ಪೋಯಿ ಬಕ್ಕ ಮುಂಡಾಸ್‌ದ ಎತೆ ದಾಯೆ?
2. ತರೆಡ್ದ್ ಮಲ್ಲ ಮುಂಡಾಸ್.

3. ಮುಂಡು ತುತ್ತು ಮುಂಡಾಸ್ ಕಟ್ಟಿಲೆಕ್ಕೊ.
4. ಮುಂಡಾಸ್‌ಗೆ ಮುಂಡು ಪಾಡುನೆ.
5. ಮುಂಡಾಸ್‌ದಾಯೆ ಉಪ್ಪುನಗ ಮುಟ್ಟಾಳ್‌ದಾಯೆನ್ ಏರ್ ಕೇಣ್‌ಬೆ?
6. ಮುಟ್ಟಾಳೆ ಪೋದು ಮುಂಡಾಸಾನಗ ದುಂಬುದ ಮಾಂತ ಮರಪುಗೆ.
7. ಮುಟ್ಟಾಳ ದಿಡಿಯರ ಮನಸ್ಸಿದ್ದಿ
ಮುಂಡಾಸ್ ಕಟ್ಟೈರೆ ಎತ್ತೂಜಿ.

X ಸಂಚಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಲು.

ತುಳುನಾಡ್‌ಗ್ ಪಡ್ಡಯಿಡ್ ಉದ್ದೊಗು ಉಪ್ಪುನ ಪಡ್ಡಯಿ ಕಡಲ್ ಬಕ್ಕ ಈ ಕಡಲ್‌ನ್ ಬತ್ತ್ ಸೇರುನ ತುದೆಕುಲು, ನಾಡ್‌ದ ಉದ್ದೊಗುಲಾ ಉಲ್ಲ. ದುಂಬುಡು ಜನಕುಲು ಒಂಜಿ ಊರುಡ್ದು ಕುಡೊಂಜಿ ಊರುಗು ಪೋನಗ ಪೊದಿಕೆ ಗಂಟ್ ಕಟ್‌ದ್ ನಡತೊಂದೇ ಪೋವೊಂತೆರ್. ವಂತೆ ಅನುಕೂಲದಕುಲು ಮಾತ್ರ ಗಾಡಿಕಟ್‌ದ್ ಗಾಡಿಡ್ ಪೋವೆಂತೆರ್. ನರಮಾನಿಯನ್ ತುಂಬೊಂದು ಪೋಪಿ 'ಮೇನೆಲು' ಪೂರಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, ಬೂಡುದಕಲೆಗ್, ಅರಸೆರೆಗ್ ಮಾತ್ರ, ನೆಲಟ್ಟ್ ಪೋಪಿ ಗಾಡಿಡ್ದ್‌ಲಾ ಎಚ್ಚ ನೀರ್‌ಡೆ ಪೋಪಿ ಓಡ, ಕಡಲ್‌ಡ್ ನಡಪಾವುನ ಕಪ್ಪಲ್ ಎಚ್ಚ ಬಳಕೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸಂಚಾರ ಸಾಮಾಗ್ರಿಲೆತ್ತ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಗಾದೆಲುಂಡು.

ಉದಾ: 1. ಗಾಡಿಗ್ ಬಿರಿ ಬೋಡು ನಾಲಯಿ ಸರಿ ಬೋಡು.
2. ಗಾಡಿದ ಬಿರಿ ಏಪಲ ಪಿರವು.
3. ಗಾಡಿದೆರುತ್ತ ಪುಗೆಲ್‌ದಲೆಕ್ಕೊ.
4. ಗಾಡಿದೆರು ಪಡಿಕ್ಕೆ ಮಯ್ತಿಲೆಕ್ಕೊ.
5. ಓಡೊ ಒಚ್ಚಿಂಡನೆ ಯಾರಂದ್ ಅಟ್ಟೆಲ ಪತೊಣೊಡು.
6. ಓಡೊದ ಅಡಿತ್ತ ಒಟ್ಟೆ ಪಕ್ಕ ತೆರಿಯಂದ್.
7. ಓಡೊ ನೀಂದ್‌ಂಡಲ ನಡಪಾಯೆರೆ ಅಟ್ಟೆ ಬೋಡು.
8. ಓಡೊನು ಅಡಿತ್ತ ನೀರ್ ನೀಂದವು
ಉಳಯಿದ ನೀರ್ ಮುರ್ಕಾವು.
9. ಓಡೊನು ಗಿರಿಪಂದೆ ಒಚ್ಚಿನಾಯನ ಗಾದೆ.
10. ಓಡೊಗು ಅಪುನ ಮರನ್ ಕೀಲ್‌ಗ್ ಕಡ್ಪಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
11. ರಡ್ಡ್ ಓಡೊಡು ಕಾರ್ ದೀಡಿಲೆಕೊ.
12. ಕಪ್ಪಲ್‌ಡ್ ಕಡಪುನೆನ್ ಓಡೊಡು ಕಡಪ್ಯೆರ ತೂಯಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
13. ಕಪ್ಪಲ್ ಪೋಪುನವುಲೆ ಅಂಡಲ ಓಡೊ ಪೋವು
ಓಡೊ ಪೋಪುನವುಲೆ ಕಪ್ಪಲ್‌ಗ್ ತೀರಂದ್.
14. ಕಪ್ಪಲ್ ದಿಂಜಯೆರೆ ಆತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ ಬಂಜಿ ದಿಂಜಯೆರೆ ಆತ್‌ಜಿಗೆ.
15. ಕಪ್ಪಲ್ ಕೊಂಡೋಯಿನಾಯೆ ದಿಂಜಾದ್ ಬತ್ತ್‌ದೆಗೆ
ಬಂಜಿ ಕೊಂಡೋಯಿನಾಯಗ್ ಆತ್‌ಜಿಗೆ.
16. ಕೈಟ್ಟ್ ಕಾಸ್ ದಾಂತಿನಾಯೆ ಕಡಲ್‌ಡ್ ಕಪ್ಪಲ್ ಪಾಡಿಲೆಕೊ.
17. ಕಪ್ಪಲ್‌ಡ್ ಅರ್ಧ ಮುಣ್ಚೆ ಪಾಡ್ಡ್ ಅರ್ಧ ಸರಕ್ಕ್ ಎನ್ನವು ಅಂತೆಗೆ.
18. ಹಡಗ್‌ಡ್ ಇತ್ತ್‌ನ ಬೆಡಗ್‌ಡ್ ಉಂಡು.

XI ತುಳುಕ್ಕು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿನ ರಚನೆಲು.

1. ದೊಂಪ :- ಮುಲ್ತ ಜನಜೀವನೊಡು ದೊಂಪದ ಪಾತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿನ. ಒವ್ವೇ ನಮುನೆದ ಲೇಸ್ ಆವಡ್ ಜಾಲ್‌ಗೆ ಒಂಜಿ ದೊಂಪ ಪಾಡೊಡೇ. ಅವು ಮದಿಮೆ, ಬಾಯಿಕೆ, ಬೊಜ್ಜ ಇಜಿಂಡ ಊರ್ದ ಜಾತ್ರೆಗಾಂಡಲಾ ಅರೆಗಲೊಡು ಹಳ್ಳಿಡುಪ್ಪುನ ಎಚ್ಚಿನ ಇಲ್ಲ ಬಾಕಿಲ್‌ದ ಜಾಲ್‌ಗೊಂಜಿ ದೊಂಪ ಪಾಡುವೆರ್. ಕಂಗ್ ಇಜಿಂಡ ಪೊಂಗಾರ್‌ದ ಮರತ್ತ ಕಂಬ, ಕಂಗ್‌ದ ತಲಕೆ ತಾರೆದ ಮಡಲ್ ಮೊಡೆದ್ ದೊಂಪ ಪಾಡುವೆರ್. ಈ ದೊಂಪ ಪಾಡುನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಲು, ಶಾಸ್ತ್ರೊಲು, ಕಟ್ಟ್‌ಕಟ್ಟಳೆಲು ಪೂರಾ ಉಲ್ಲ. ಅತ್ತಂದೆ ತರಕಾರಿದ ಬಿತ್ತಿಲ್‌ಡ್ ಬಸಲೆ, ಮನೊಲಿ, ಪೀರೆ, ಪಟ್ಲ ಕೋಡುಗುಲಾ ದೊಂಪ ಪಾಡುವೆರ್. ಆಂಡ ಬಿತ್ತಿಲ್‌ದ ದೊಂಪೊಗೆಲಾ ಜಾಲ ಮಂದಿಲ್‌ದ ದೊಂಪೊಗುಲಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಡು. ಇಂಚಿತ್ತಿ ದೊಂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ:- 1. ಮದಿಮೆದ ಕರ್ಚಿ ದೊಂಪೊಗು ಮುಗಿಂಡ್.
2. ಮದಿಮೆ ಕರೀಂಡ್ ಚಪ್ಪರೊ ಪೊಳೀಂಡ್.
3. ದೊಂಪೊಗು ದಿನ್ನೊ ಆಂಡಲ ಬೂರುಗು ದಿನ್ನೊ ಆತ್‌ಜಿ.
4. ತರೆಡ್ಡ್ ಮಲ್ಲೆ ಚಪ್ಪರಕೊಂಬು ಆಂಡ್
ಕಜಿಪುಡ್ಡ್ ಹೆಚ್ಚ ಉಪ್ಪು ಆಂಡ್.

ನೀರ್:- ಭೂಮಿಡ್ ಸಹಜವಾದುಪ್ಪುನ ನೀರ್‌ದ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪದೆರೆಗ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ನಮುನೆದ ಆಲೋಚನೆಲು ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಜಗತ್ತ್‌ಡ್ ಮಾತ ಕಾಲ ದೇಶದ ಜನಕುಲೆಗ್‌ಲಾ ಈ ನೀರ್‌ದ ಪಿರವುದ ಸತ್ಯೊಲೆನ್ ತೆರಿಯುನ್ನಂಚಿನ ಗೇನೊಲೆನ್ ಅಕುಲು ಗಾದೆಲೆಡ್ ಮೊಡೆದ್ ಕೊರ್ತೆರ್.

ಉದಾ: 1. ನೀರ್ ಕಡ್ತ್‌ಂಡ ರಡ್ಡಾವಂದ್.
2. ನೀರ್ ಕಳ್‌ಂಕ್‌ಂಡ ಗಾಳೊ ಪಾಡಿಯೆರೆ ಎಡ್ಡೆ.
3. ನೀರ್ ಇದ್ಯಂದಿನವುಲು ತರೆ ಕಟ್ಟೊಡು ಪಂಡಿಲೆಕ್ಕೊ.
4. ನೀರ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಊರು ಉಂಡು.
5. ನೀರ್ ಆಜಿನ ಕೆರೆತ್ತ ಮೀನ್ ಪತ್ಯೆರೆ ಬಲೆಬೊಡ್ಚಿ.
6. ನೀರ್ ಆಜಿನ ಕೆರೆಟ್ಟ್ ಕೋರ ಬಲೆ ಒಯ್ತಿಲೆಕ್ಕೊ.
7. ನೀರ್‌ಗ್ ಪಾಡ್‌ಂಡ ರಡ್ಡ್ ಮುಗುಳಿ ಆಂಡಲ ಲಕ್ಕು.
8. ನೀರ್‌ಗ್ ಬೂರ್‌ನ ಎಣ್ಣೆದ ಲೆಕ್ಕೊ.
9. ನೀರ್‌ಗ್‌ಲಾ ಸೂಕ್‌ಲ ಮದಿಮೆ ಮಳ್ಪೆರೆ ಸೂತೆರ್‌ಗೆ.
10. ನೀರ್‌ಡ್ ಅಂಜುನ ನಿರೆಳ್‌ದ ಲೆಕ್ಕೊ.
11. ನೀರ್‌ಡ್ ಇತ್ತಿ ಕಪ್ಪ್ ನೀರ್ ಪರಂದುಪ್ಪಂದ್.
12. ನೀರ್‌ಡ್ಡ್ ದೆತ್ತಿನ ಮೀನದ ಲೆಕ್ಕೊ.
13. ನೀರ್‌ಡ್ ನೀಂದುನ ಮುಳಿಕಡ್ಡಿದ ಲೆಕ್ಕೊ-ನೀರೇರ್ನಗ ಮಿತ್ತ್ ತಗ್ಗ್‌ನಗ ತಿರ್ತ್.
14. ನೀರ್‌ಡ್ ಬರೆಯಿನ ತೋಜಂದ್, ಪಾದೆಡ್ ಬರೆಯಿನ ಮಾಜಂದ್.
15. ನೀರ್‌ಡ್ ಬೂರಿ ಕೋರಿದ ಲೆಕ್ಕೊ.
16. ನೀರ್‌ಡ್ ಮುರ್ಕಾಯಿ ಕಂಬೊಳಿ.

17. ನೀರ್‌ಡ್ ಮುರ್ಕುದು ಸೈಪುನಕಳ್ ಮುದಲೆನ್ಲ ಅಡೆಪತ್ತೆರ್‌ಗೆ.
18. ನೀರ್‌ಡ್ ಹೋಮೊ ದೀಡ್‌ಪುನೆ.
19. ನೀರ್‌ಡಾಂಡಲ ಕಕ್ಕೆಗ್ ಮೋರೆ ತೂವೊಡುಗೆ.
20. ನೀರ್‌ಡೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲ ಕಪ್ಪೆಗ್ ಸೀತೊ ಆವಂದ್.
21. ನೀರ್ ತಿಕ್ಕ್‌ನವುಲು ಮಿಯೊನೊಡು, ಒಣಸ್ ತಿಕ್ಕೆನವುಲು, ಉಂಡೊನೊಡು.
22. ನೀರ್ ತೂದ್ ದಯಿ ದಿಡೊಡು. ಬಾರೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಕದಿಕೆ ಕಟ್ಟೊಡು.
23. ನೀರ್‌ದ ಉಳಯಿದ ಪಾದೆದ ಲೆಕ್ಕೊ.
24. ನೀರ್‌ದ ಗುಂಡಿ ಜಲ್ಲೊಗು ಗೊಂತು.
25. ನೀರ್‌ದ ಪಾಮಜಿ ಒಟ್ಟುಗು ಬರು.
26. ನೀರ್‌ದ ಮುಗುಳಿ ಏಪ ನರಿಪುಂಡುಂದು ಪಣಿಯೆರ ಬಲ್ಲಿ.
27. ನೀರ್ ನೀರ್ ಒಂಜಾವು ಎಣ್ಣೆ ನೀರ್ ಒಂಜಾವಂದ್.
28. ನೀರ್ ಪಂದ್‌ಂಡ ಮೀನ್ ಉಂಡು.
29. ನೀರ್‌ನಾಯಿ ಇತ್ತ್‌ನವುಲು ಮುದಲೆಸಾನ್ ಉಂತಂದ್‌ಗೆ.
30. ನೀರ್ ನೆಗತ್ತಿ ಬಕ್ಕೊ ಎರು ನಾಡ್ಯೆರೆ ಪೋತೆರ್‌ಗೆ.
31. ನೀರ್ ಪರ್‌ದ್ ಜಾತಿ ಕೇಣುನೆ ಅತ್ತ್.
32. ನೀರ್ ಪರ್ಯೆರ ಬತ್ತ್‌ನಾಯಗ್ ಪುದ್ದರ್‌ದ ಒಣಸೇ ತಿಕ್ಕಿಲೆಕ್ಕೊ.
33. ನೀರ್ ಬಗೆಯಿನ ಊರ್ ಬಗೆವು.
34. ನೀರ್ ಮಗ್‌ತಿಪ್ಪುನಗ ಬೆರಿಮರ ಪೊಳಿಲೆಕ್ಕಾಂಡ್.
35. ನೀರ ನಿಲೆ ಜತ್ತ್ ತೂವೊಡುಗೆ ನರಮಾನ್ಯ ಗುಣಪತ್ತೆ ತೂವೊಡುಗೆ.
36. ನೀರ ಕಯೊತ್ತ ಮೇಲ್ ನಿರ್ಮಲೊ.
37. ನೀರಾಜಿನಾನಿಗ್ ಜುವೊಲ ಮಾಜಿಂಡ್.
38. ನೀರುಂಡುಂದು ಲಾಯ್ತ್‌ನ ಪೊಟ್ಟುಗುವೆಲೇ ಆವೊಡು.

ನೀರ್‌ದ ಗುಣತ್ತೊಟ್ಟುಗು ನರಮಾನಿಯನ ಗುಣೊನು ಪನೊಂದ್ನ ಜನೊಕುಲೆಗ್ ನೀತಿ ಪನ್ಪಿನ ರೀತಿಡ್ ಎಚ್ಚಿನ ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ. ಜನಕುಲೆಗ್ ನೀರ್‌ದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪ್ಪುನ ಆಚಿರ, ಬೆರಗುಲುಲಾ ಗಾದೆಲಾದ್ ಬೈದ.

ಮರ: ಮರ ಇತ್ತಿನೆಡ್ಡಾತ್ರನೇ ಭೂಮಿಡ್ ನರಮಾನಿಯಗ್ ಬದ್‌ಕೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಆತ್‌ಂಡ್ ಪನ್ಪಿ ಸತ್ಯ ತುಳುವೆರೆಗ್ಲಾ ಗೊತ್ತುತ್ತುಂಡು. ಪಕ್ಕಿ ಪರಣೆದ ಬದ್‌ಕ್‌ಲಾ ಮರಡ್ಡಾತ್ರನೇ ಒರಿದಿನಿ. ಆಂಡ ಈ ಮರತ್ತ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ಲಾ ನರಮಾನಿ ಬದ್‌ಕೆಗ್ ಹೋಲಿಸಾದ್ ತುಳುವೆರ್ ಮಸ್ತ್ ಗಾದೆಲೆನ್ ಕಟ್‌ದೆರ್.

ಉದಾ: 1. ಮರ ಉಂಡೊ ಪಕ್ಕಿ ಕುಳ್ಳು.
2. ಮರ ಉಂತಿ ಲೆಕ್ಕೊ ಬೂರು ಉಂತಂದ್.
3. ಮರ ಕಡ್ತ್‌ದ್ ಮಗ್‌ರಿ ಬುಕ್ಕೊ ವಾ ದೊಂಬಪ್ಪ
ಪನಿ ನೆರಳಿದ್ದಿ ಪಂಡಿಲೆಕ್ಕೊ.
4. ಮರ ಕಡ್ಪಂದೆ ಕುತ್ತಿ ಒಳ್ತು.
5. ಮರ ಜಾತಿಗ್ ಮಡು ಜಾತಿ ಎರು ಜಾತಿಗೆ ಬಡು ಜಾತಿ.
6. ಮರ ತೂದು ಬೂರು ದೀಡೊಡು.

7. ಮರತ್ತ ಕಾರ್ ಮರನ್ ಕಡ್ಪು, ಉರೆತ್ತ ಕೊಂಬು ಉರೆನ್ ದೆಪ್ಪು.
8. ಮರತ್ತ ಕಾರ್ ಸೂಕು ಆವಂದ್ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಕಾರ್ ನೀರ್ ಗಾವಂದ್.
9. ಮರತ ಕೆತ್ತೆ ಮರಕ್ಕ್ ಪತ್ತ್‌ಂದ್.
10. ಮರತ್ತ ಗುಣೊ ಫಲೊಟ್ಟು ತೆರಿಯುಂಡು.
11. ಮರತ್ತಡಿಟ್ ಉಪ್ಪುನಕಳೆಗ್ ಇಲ್ಲಡ್ ಇತ್ತ್‌ನಕಳೆಡ ಆವಂದ್‌ಗೆ.
12. ಮರತ್ತಡಿತ್ತ ದಯಿಕ್ಕ್ ತರೆಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟ್.
13. ಮರತ್ತಡಿಯೆ ಪೋನಗ ತರೆ ದೆರ್ತ್ ತೂವೊಡುಗೆ.
14. ಮರತ್ತಡಿ ಸೇರುನ ನಿರೆಳ್‌ದ ಆಸೆಗೆ.
15. ಮರತ್ತ ಪುರಿ ಮರನೇ ತಿನ್‌ಂಬು.
16. ಮರ ಪೊರಿದ್ ಮಗುರು, ಪಂತಿ ಅಂಚಾವಂದ್.
17. ಮರ ಪೊರಿಂಡ್ ಪಕ್ಕಿ ಪಾರ್‌ಂಡ್.
18. ಮರ ರಡ್ಡ್‌ಂಡ ಮಡುಕ್ಕು ಎಡ್ಡೆ ಆಂಡ್.
19. ಮರತ್ತಡಿತ್ತ ದಯಿಕ್ಕ್ ಪನಿತ್ತ ಪೆಟ್ಟ್ ತಪ್ಪಂದ್.

ಕಡಲ್:- ತುಳು ನಾಡ್‌ದ ಉದ್ದೊಗುಲಾ ಉಪ್ಪಿ ಪಡ್ಡಾಯಿ ಕಡಲ್‌ನ್ 'ಸಮುದ್ರ ರಾಜೆ' ಪಂದೇ ಬಾರಿ ಮರ್ಯಾದಿಗೆಡ್. ತೂಪಿನ; ಪುಣ್ಣಮೆಗ್ ಕಡಲ್‌ಗ್ ಪೇರ್ ಮಯ್ತ್‌ದ್ ಕಡಲ್ ಎಂಕ್ಲೆನ್ ಕಾಪೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಕಟ್ಟಳೆಲಾ ತುಳುವೆರೆಡ್ ಇನಿಕ್ಕ್‌ಲಾ ಉಂಡು. ಕಡಲ ಕರೆಟುಪ್ಪಿ ಮರಕಲೆರ್ನ ಬಂಜಿದ ಕರನೇ ಆಯಿನ ಕಡಲ್‌ನ್ ಬಾರಿ ಮುಟ್ಟೊಡು ತೂವೊಂದು ಕಡಲ್‌ನೇ ದೇವೆರ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪೂಜೆ ಮಲ್ಪುನ ಕ್ರಮಲಾ ಉಂಡು. ಜಗತ್ತ್‌ದ ಆಚಿರೊಲೆಡ್ ಒಂಜಾಯಿಂಚಿ ಕಡಲ್ ಜನಮಾನಿದ ಗೇನೊಗು ಅರ್ಥ ಆಂಡ್ ಪನ್ನಗನೇ ಅರ್ಥಾವಂದೆ ಒರಿಯುಂಡು. ಆಂಡಲಾ ಕಡಲ್‌ಡ್ ಪೊಂರ್ಬ್‌ದ್ ಬದ್ಕ್‌ನ ತುಳುವೆರೆ ಗಟ್ಟಿತನ ಕಡಮೆ ಆತ್‌ಜಿ. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕಡಲ್‌ದ ಸ್ವರೂಪ, ಗಾತ್ರ ಬಕ್ಕ ಐತ ಆಚಿರೊಲೆನ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ:-
1. ಕಡಲ ನೀರ್‌ಡ್ ಕಜವಿದ್ದಿ, ಮುಳಿತ್ತ ಪಡ್ಪುಡು ಬಜವಿದ್ದಿ.
2. ಕಡಲ ನೀರ್ ಕರೆಟ್ಟೇ ಉರುಡುನೆ.
3. ಕಡಲ್ ಪೊದುವೆ ಉಪ್ಪುಗು ತತ್ವಾರೊ.
4. ಕಡಲ್‌ದ ಕಟ್ಟೊಗು ಕುಂಡಚ್ಚ ಸಾಯೊ.
5. ಕಡಲ್‌ಡ್ ಪೋಪುನಕ್‌ಳ್ ಕರೆ ಬುಡಿಯೆರಾವಂದ್‌ಗೆ.
6. ಕಡಲ್‌ದ ಏತ್ ನೀರ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ದಾನೆ
ಅಂಗದ್‌ನೆಗೀತ್ ಪರ್‌ಡ್‌ರೊಲಿಯೊ?
7. ಕಡಲ್‌ಗ್ ಸೂ ಬೂರುಂಡ ಒಡಲ್‌ಗೀತ್ ಉಣ್ಪು ಸೇರು.
8. ಕಡಲ್‌ಗ್ ಜಪ್ಪುಡಿ ಓಡೊ ಓಡೆಗ್ ಒಂದುಂದು ಏರೆಗ್ ಗೊತ್ತು.
9. ಕಡಲ್‌ದಾಯೆ ಮುರ್‌ಕ್ಕಂಡ ಪೋಯೆ.
ಮಡಲ್‌ದಾಯೆ ಜಾರ್‌ಯೆಂಡ ಪೋಯೆ.
10. ಕಡಲ್‌ಗೆ ಉಪ್ಪು ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಪೋಯೆರ್‌ಗೆ.
11. ಕಡಲ್‌ಗೆ ಅರೆಪ್ಪು ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಪೋತೆಗೆ.
12. ಕಡಲ್‌ದಾಯಗೆಲ ಮಡಲ್ ದಾಯಗ್‌ಲ ಗಂಜಿಗ್ ಅರಿ ಪಾಡುಜಿ.

ನರಮಾನಿ ಜುವದ ಅಂಗೊಲು XIII

ಗಾದೆಲೆನ್ ಕಟ್‌ದಿ ತುಳುವೆರೆ ಕಾಲಿ ಪಿದಯಿ ಮಾತ್ರ ತೂತಿನತ್ತ್, ತನ್ನ ಉಲಯಿನ್‌ಲಾ ತೂವೊಂದೆರ್. ಅಂಚಾದ್ ಜುವೊಡು ಉಪ್ಪುನ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗೊಲಾಯಿನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯೊಲೆನ್ ಬಕ್ಕ ಬಾಕಿ ಜುವದ ಭಾಗದ ಬಗ್ಗೆಲಾ ಗಾದೆಲೆನ್ ನೆಯ್ತೆರ್.

1. ಕಣ್ಣ್:-
1. ಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ತೂಯಿನ ತಿಕ್ಕಂದ್, ಬಾಯಿಟ್ ಪಂಡ್‌ನ ಬರಂದ್.
2. ಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ಬೂರಿ ಕಳುವೆ ಕಂತಂದೆ ದಾಲ ಬುಡಂದ್.
3. ಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ಅಡ್ಡೊ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ಲ ಕೆಬಿಕ್ ಅಡ್ಡ ಇಜ್ಜಿ.
4. ಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ಅಂಜನೊ ಬಂಜಿಗೆ ಬೆಂಞಣೊ.
5. ಕಣ್ಣ್ ತೋಜಂದಿನಾಯಗ್ ಕನ್ನಡಿದಾಯೆಗ್?
6. ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ನೆತ್ತ್‌ರೆಜ್ಜಿ ಕರ್ಲ್‌ಡ್ ಪಸೆ ಇಜ್ಜಿ.
7. ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ತೂಂಡಲ ಕಣ್ಣ್ ಕೊರ್ಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
8. ಕಣ್ಣ್ ತೋಜಂದಿನಾಯಗ್ ಕುಣ್ಣೆ ತೋಜಯಿಲೆಕ್ಕೊ.
9. ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚೊಂದು ಕತ್ತಲೆಂದ್ ಪನ್ಪುನೆ.
10. ಕಣ್ಣಾರೆ ತೂಂಡಲ ಕಣ್ಣ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಪೋಪುಂಡು.
11. ಕಣ್ಣೊಡ್ಡೆ ಪೋಪುನಲ, ಕಳುವೆ ಗನ್ನೊ ಪಾಡೊನಲ. ಒಟ್ಟೊಟ್ಟು ಗಾವೊಡೊ.

2. ಕೆಬಿ:-
1. ಕೆಬಿಕ್ಕ್ ಉರಿತ್ತ್‌ದ್ ಇಲ್ಲ್ ಪೊತ್ತಾಯಿಗಾದೆ.
2. ಕೆಬಿ ಕಿಣ್‌ಕ್‌ದ್ ನೆನೆಪು ದೀವೊನೊಡುಗೆ.
3. ಕೆಬಿ ಕಡಿನಾಳ್ ಉಬಿಲ ನಿಂಗುವಳ್‌ಗೆ.
4. ಕೆಬಿ ಪಿತ್ತಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬತ್ತಲೆ.
5. ಕೆಬಿ ಕಿರೆಂಬಿಲ್‌ಗೇ ಕೆಲೆಂಬಿರಿ ಸಟ್ಟುಗೊ.
6. ಕೆಬಿಕ್ ಉರಿಪುನೆ-ಪೊತ್ತುನೆ ಸೂ.
7. ಕೆಬಿತ್ತ ಓಲೆ ಬಲಟ್ಟ್ ದಿಡ್‌ತ್ತೆಂದ್ ಲೆತ್ತ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಮೀಯೆರೆ ಪೋಯಿ ಗಾದೆ.

3. ಮೂಂಕು:-
1. ಮೂಂಕು ಇದ್ಯಂದಿ ಊರುಡು ವಾಸನೆ ಪಂಡ ಎಂಚನ?
2. ಮೂಂಕುಡು ಉಂಡುದು ಬಂಜಿ ದಿಂಜದ್.
3. ಮೂಂಕುಗು ಬಿರೆಳ್ ಪಾಡ್‌ಂಡ ತುಚ್ಚಿಯೆರ ತೆರಿಯಂದ್.
4. ಮೂಂಕು ಉಪ್ಪುನಾಟ ಸುರಳೆ ಉಂಡು. ದೊಂಡೆ ಉಪ್ಪುನಾಟ ಕಪೊ ಉಂಡು.
5. ಮೂಂಕುಡು ಪತ್ತ್‌ಂಡ ಬಾಯಿ ತಾನೆ ಅಂಗವುಂಡು.
6. ಮೂಂಕುಡು ಮಜಿ ಪಂಡ ಕೊಯ್ತ್ ದಕ್ಕುನೆ ಅತ್ತ್.
7. ಮೂಂಕು ಸುರಿಯಂದೆ ಆಂಕಾರೊ ಉಂತಂದ್.
8. ಮೂಂಕು ಸಂಬೊಳದ ಗಾದೆ.
9. ಮೂಂಕು ಮುರ್ಕಿ ಬಕ್ಕ ಎಕ್ಕದ ಆಸೆ ಬುಟ್ರೊಡು.
10. ಮೂಂಕುದ ಬಳ್ಳ್‌ಡ್ ಎರು, ವಸೊಕ್ಕು ಬರು.
11. ಮೂಂಕುಟು ದಾಯ್ತ ದಾಸಯ ದೇಬೆರ್ ಮಳ್ತಿ ಮಾಟೊ.
12. ಮೂಂಕ್ ಕಿರ್‌ಂಬುದು ಮುಸುಂಟು ಸರ್ಪವೊಣುನೆ.

13. ಮೂಂಕು ಇತ್ತ್‌ನಲ ನಿಗಡಿಲ ಉಂಡು.
14. ಮೂಂಕಡ ಪಾತೆರೆಯೆರೆ ಮಲ್ಲ ಮೂಂಕೆನೆ ಆವೊಡು.

4. ನಾಲಯಿ:-
1. ನಾಲಯಿ ಒಂಜೆ ಆಂಡಲ ರುಚಿ ಬೇತೆ ಬೇತೆ.
2. ನಾಲಯಿಗ್ ಎಲು ಇದ್ಯಂಡ್ಲ ಪಾತೆರೊಗೆಡ್ಡೆ ಬಲೊ ಉಂಡು.
3. ನಾಲಯಿಟ್ ನಾಲೂರುಂಡು.
4. ನಾಲಯಿ ತುಚ್ಚೊಂಡ. ತನಕೇ ಬೇನೆ.
5. ನಾಲಗೆ ನಡಪುನಲ್ಪ ಕತ್ತಿದ ಅಗತ್ಯೊ ಇಜ್ಜಿ.
6. ನಾಲಯಿ ಎಡ್ಡೆ ಆಂಡ ನಾಲೂರು ಎಡ್ಡೆಗೆ.
7. ನಾಲಗೆ ಬಾಯಿಗ್‌ಲ ಉಂಡು ಜೋಡುಗ್‌ಲಾ ಉಂಡು.
8. ನಾಲಗೆ ತತ್ತ್‌ಂಡ ಕೂಳಿ ತುಚ್ಚುಂಡು.
9. ನಾಲಯಿ ಪೆತ್ತ ಮುಟ್ಟ್‌ದ್‌ಂಡ್.
10. ನಾಲಯಿ ಸಾಂಕ್‌ನಾಯೆ ಸಾಲೊಡು ಸಯ್ತ್‌ದೆಗೆ
ಬೆಗರೆ ಬಿಚ್ಚಯಿನಾಯೆ ಸಾಗರೊಡು ಉಣ್ತೆಗೆ.
11. ನಾಲಗೆಡ್ಡ್ ತತ್ತಿ ಪಾತೆರೊಲ, ಕೈಡ್ಡ್ ತತ್ತಿ ಪಕ್ಕಿಲ
ಓಡೆ ಮುಟ್ಟುಂದು ಪಣಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಗೆ.

5. ಚರ್ಮ:-
1. ಚರ್ಮ ದೆಕ್ಕ್‌ಂಡ ಕರ್ಮೊ ಪೋವಂದ್.
2. ಚರ್ಮೊದ ದುಡ್ಡುಗು ಭರಮು ಕಡಿಮೆ.
3. ಚರ್ಮ ತಿಕ್ಕ್‌ನ ನಾಯಿದ ಗಾದೆ.

6. ಕೈ-ಬಿರೆಲೆ:-
1. ಕೈಕ್ ಎಕ್ಕುನೆಕ್ ಕೊಕ್ಕೆ ಬೊಡ್ಚಿ.
2. ಕೈಕ್ ಬತ್ತ್‌ನ ಬಾಯಿಗ್ ಎತ್ತುಜಿ.
3. ಕೈ ಕಿರೆಂಬೆಲೆಗ್ ಆಕಿರೆ ಮದ್ರೊ?
4. ಕೈ ಕುದ್ಯೊ ಆಂಡಲ ನಾಲಯಿ ಎಡ್ಡೆ ಬೋಡು.
5. ಕೈಟ್ ಕೊರುದು ಕಳುವನ್‌ಲ ನಂಬೊಲಿಗೆ.
6. ಕೈಟ್ ಇತ್ತ್‌ನೆನ್ ಕಳೆವೊಂದು ಬಾಯಿಟುಂಡೊಂದು ನಾಡುನೆ.
7. ಕೈಡ್ಡ್ ಬೂರ್ನೆನ್ ಪೆಜೆಣೊಲಿ ಬಾಯಿಡ್ಡ್ ಬೂರ್ನೆನ್ ಬಲ್ಲಿ.
8. ಕೈತ ಎಣ್ಣೆ ಕಣ್ಣ್‌ಗೆ ಮುಟ್ಟಲೆಕ್ಕೊ.
9. ಕೈತ ಕಾಸ್‌ಲ ಪೋಂಡು, ಮೆಯಿತ ಚೋಲಿಲ ಪೋಂಡು ಪತ್ತೆಗೆ.
10. ಕೈ ಪಾಡ್‌ದ್ ಗೆಜಲ್ತೋಂಡಿ ಲೆಕ್ಕೊ.
11. ಕೈ ನೀರ್ ಬುಡ್‌ನವು ಕೈ ಕಡತ್ತಿಲೆಕ್ಕೊ.
12. ಬಿರೆಲ್ ಬೇನೆ ಪಂದ್ ಕೈ ಕಡ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲಿ.
13. ಕೈ ಬಾಯಿ ಉಪ್ಪುನೆಟ್ಟ ಕತ್ತಿದೊಣ್ಣೆ ಬೋಡುಂದು ಇಜ್ಜಿ.

7. ಕಾರ್:-
1. ಕಾರ್‌ಡ್ ಬಲಿಪ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಉಪ್ಪುನಗ ಮೊರಂಪುಡು ದಾಯೆ ನಿಗರೊಡು.
2. ಕಾರ ಮುದೆಲ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿನೆನ್ ತೊರಿತ್ತ್ ನೂಕಿಲೆಕ್ಕೊ.
3. ಕಾರ ಅಡಿತ್ತ ಪಿಜಿನ್‌ನ್ ಕೆರಿಯೆರ ದಾಯ್ತ ನಾಡೊಡು.
4. ಕಾರ್ ದೆರ್ತ್‌ದ್ ಪಡಿಕ್ಕೆ ಮಯ್ತಿನಾಯಿ, ನಾಯಿಗ್ ಪ್ರಾಯೊ ಬತ್ತ್‌ಂಡೆಗೆ.

5. ಕಾರ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ತೊರಿಪ್ಪವೊಂಡಿಲೆಕ್ಕೊ.
6. ಕಾರ್‌ಗ್ ನೋತುದು ಪರು ಉದುರಿತ್ತಿ ಗಾದೆ.
7. ಕಾರ್‌ಡ್ ಕುಜಲ್ ಸುತ್ತೊಂಡಿ ಕಿಣ್ಣಿದ ಗಾದೆ.
8. ಕಾರ್ ಕೈ ಬೂರುಂಡನೆ ಚಂಡಿ ಬಾರ್ ಉಣುಂಗುನೆ.

8. ಬಂಜಿ:- 1. ಬಂಜಿ ಮರಂಕಣೆ ಕೈ ಕಂಕಣೆ.
2. ಬಂಜಿ ದಿಂಜೊಡಾಂಡ ನಾಯೆರ್‌ದ ಬೆರಿ ಬುಡ್ಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಗೆ.
3. ಬಂಜಿದ ಸೂಕು ಒಂಜಿಲ ತೆರಿಯಂದ್.
4. ಬಂಜಿದ ಕೋಪ ಗಂಜಿಡ್ ಅರಪಪ್ಪೊಡು.
5. ಬಂಜಿ ಬಾರಗೋಳಿ ಬಾಯಿ ಸುಣ್ಣಜನೊ.
6. ಬಂಜೆಲೆ ಬಳಸುನಕಲೆಡ ಸುದ್ದಿ ಲಕ್ಕಾದೆ.
7. ಬಂಜಿಡ್ ಉಂಡು ಬಾಯಿಗ್ ಬರ್ಪುಜಿ ಪಂಡಿಲೆಕ್ಕ.
8. ಬಂಜಿ ಕಟ್‌ದ್ ಸಾಂಕಿ ಜೋಕುಳ್ ಒಂಜಿ ಕಾರ್‌ಡ್ ಉಂತಾವೊ.
9. ಬಂಜಿಗೆ ದೆತೊಣ್ಣ ನಂಜಾಂಡ ಎಂಚ?
10. ಬಂಜಿಗ್ ಗಿಡ್ಮನೊ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಬೆಣಿಯೆರೆ ಕಡ್ಮೆ ಬುಡಂದೆ.

9. ತಿಗಲೆ ಬಕ್ಕ ಮಂಡೆ:- 1. ತಿಗಲೆಡ್ ಕುಳ್ಳುದು ಮುಂಡೊಡು ಬಚ್ಚಿರೆ ಗುದ್ದುನೆ.
2. ತಿಗಲೆ ಕಂಡು ಒಪ್ಪವೊಣ್ಣೆಟ್ಟ್ ದುಂಬುಗೆ.
3. ಮಂಡೆ ರಟ್ಟ್‌ನಗ ಮುಂಡಾಸ್‌ದ ಆಸೆ ದಾನೆ?
4. ಮಂಡೆ ಬೋಳಾಂಡಲ ಬೊಂಡು ಬೋಳಾಯೆರ ಬಲ್ಲಿಗೆ.
5. ಮಂಡೆ ನೋತುದು ಮಳ್ತ್‌ನ ಬದ್‌ಕ್ ಉಂಡುಂದು ಕರಯೆರ ಬರಂದ್‌ಗೆ.
6. ಮಂಡೆಗ್ ತರೆ ಪಾಡಿ ಎರುತ್ತ ಕತೆ.
7. ಮಂಡೆ ಗಟ್ಟಿ ಉಂಡುಂದು ಕಲ್ಲ್-ಮರಕ್ಕ್ ತಾಡುನೆ ಅತ್ತ್.

ಬೇತೆ ಭಾಷೆಡ್ದ್ ತುಳುಕು ಬೈದಿ ಗಾದೆಲು:- ತುಳು ಪಂಚ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಡ್ ಒಂಜಾದ್ ಮಸ್ತ್ ಪಿರಾಕ್‌ದ ಭಾಷೆ ಆಂಡಲಾ ತುಳುತ ಮಿತ್ತ್ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭಾವ ಉಂಡು. ದಾಯೆ ಪಂಡ ತುಳುವೆರ್ನ ಕಲಿಕೆದ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಆದ್‌ತ್ತಿನಡ್ದಾತ್ರ ಭಾಷೆದ ಕೊಳುಕೂಡುವಿಕೆಡ್ದಾತ್ರ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲು ತುಳುಟು ಬಳಕೆಡ್ ಉಲ್ಲ.

ಉದಾ:

ಕನ್ನಡ :- 1. ಜಾಣನಿಗೆ ಮಾತಿನ ಪೆಟ್ಟು ಕೋಣನಿಗೆ ದೊಣ್ಣೆ ಪೆಟ್ಟು.
ತುಳು :- ಬಿರ್ಸಗ್ ಪಾತೆರದ ಪೆಟ್ಟ್ ಬುದ್ದುಗು ದೊಣ್ಣೆ ಪೆಟ್ಟ್.

ಕನ್ನಡ :- 2. ಅವರವರ ತಲೆಗೆ ಅವರವರದೇ ಕೈ.
ತುಳು :- ಅಕಲ್ನಕಲ್ನ ತರೆಕ್ ಅಕಲ್ನಕಲ್ನ ಕೈ.

ಕನ್ನಡ :- 3. ತಲೆ ಗಟ್ಟಿ ಇದೆಯೆಂದು ಬಂಡೆಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಡ.
ತುಳು :- ಮಂಡೆ ಗಟ್ಟಿ ಉಂಡುಂದು ಕಲ್ಲ್ ಮರಕ್ ತಾಡುನೆ ಅತ್ತ್.

ಕನ್ನಡ :- 4. ಉಪ್ಪಿಗಿಂತ ರುಚಿ ಇಲ್ಲ, ತಾಯಿಗಿಂತ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ.
ತುಳು :- ಉಪ್ಪ್‌ಡ್ದ್ ಮಿತ್ತ್ ರುಚಿ ಇಜ್ಜಿ, ಅಪ್ಪೆಡ್ದ್ ಮಿತ್ತ್ ತಮೆರಿ ಇಜ್ಜಿ.

ಇಂಚ ಕನ್ನಡೊಡ್ಡು ತುಳುಕು ಬೈದಿನ ಗಾದೆಲು ದಿಂಜ ಉಲ್ಲ. ಐತ ಮಲ್ಲ ಪಟ್ಟಿಯೇ ಉಂಡು. ಅತ್ತಂದೆ ಕೆಲವು ತುಳುತ ಗಾದೆಲು ಕನ್ನಡೊಡ್‌ಲ ಬಳಕೆಡ್ ಉಲ್ಲ.

ಇಂಚ ತುಳುಗಾದೆಲೆನ್ ತೆರಿಯೊಂದು ಪೋನಗ ತುಳು ಗಾದೆಲೆಡ್ಡ್ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಪರಿಚಯ ತೆರಿಯೊಂದು ಪೋಪುಂಡು. ತುಳುಗಾದೆಲೆಡ್ಡ್ ಒಂಜಿ ಪೊಸಲೋಕನೇ ತೆರಿಯೊನೆರೆ ಸಾಧ್ಯ. ಆಂಡ ಇನಿಕ್ ತುಳುವೆರ್‌ಲಾ ತನ್ಕುಲೆನ ಭಾಷೆಡ್ ಬಕ್ಕ ವ್ಯವಹಾರೊಲೆದ ನಡುಟು ಗಾದೆಲೆನ್ ಬಳಸುನ ಕಮ್ಮಿಯಾತ್‌ಂಡ್. ಅತ್ತಂದೆ ಮಾತಾ ಗಾದೆಲು ಬಳಸುನ ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ. ಸಂದರ್ಭೊಡ್‌ಲಾ ಅವು ಪಡೆವೊನ್ನ ಅರ್ಥ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಉಂಡು. ಅತ್ತಂದೆ ಕೆಲವು ಗಾದೆಲೆಗ್ ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾದ್ ಕತೆಕುಲುಲಾ ಉಂಡು. ಐತ ಪಿರವುಡುಪ್ಪಿ ಕತೆಕುಲು ಆ ಗಾದೆಲೆನ್ ಅರ್ಥ ಮಲ್ತೊನೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಆಪುಂಡು. ಆಂಡ ಮೂಲು ಗಾದೆಲೆನ್ ಪನೊಂದು ಪೋನಗ, ಮಾತೆಕ್ಲ ವಿವರಣೆ ಕೊರ್ಯೆರೆ, ಕತೆನ್ ಪನಿಯೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಆತ್‌ಜಿ. ಎಂಕ್ ಉಪ್ಪುನ ಮಿತಿಟ್ಟ್ ಉಂದು ಈ ಬೂಕುದಲಾ ಮಿತಿಯಾದುಂಡು.

ಒಂಜೇ ಜನಪದ ಗಾದೆಗ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಜನಕುಲು ಬೇತೆ ಬೇತೆ ರೀತಿದ ವಿವರಣೆಲೆನ್ ಕೊರ್ಪೆರ್. ಅವು ಆ ಜನಕುಲ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಬಕ್ಕ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಗಮನಿಸಾದ್ ತೂನಗ ಗಾದೆದ ವಿವರಣೆಲಾ ಬೇತ್ ಬೇತೆ ಆಪುಂಡು. ಮೂಲುಪ್ಪುನ ಗಾದೆಲೆನ್ ಜನಕುಲ್ನ ನಡುಟು ಕೊನೊದು ಜನಪದೆರ್‌ಡ ಅಕಲ್ನ ವಿವರಣೆ ಕೇಂಡ ಅಕುಲು ಕೊರ್ಪುನ ವಿವರಣೆನ್ ಸಂಗ್ರಹಿಸಾದ್ ಅಧ್ಯಯನ ಮಲ್ಪುನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ ಒಟ್ಟು ತುಳು ಬದ್‌ಕ್‌ದ ವಿವರಣೆನ್, ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಪರಿಚಯದ ಮರ್ಗಿಲ್‌ಲೆನ್ ಪೊರ್ಲುಡೇ ಮಲ್ತೊಂದು ಪೋಪುಂಡ್‌ಂದ್ ಧೈರ್ಯೊಡೇ ಪನೊಲಿ.

❖❖❖❖❖

ಗ್ರಂಥ ಋಣ:		
1.	ತುಳು ಗಾದೆಗಳು	ಬಿ. ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ. ಪಲಚಂವಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂಗಳೂರು.
2.	ತುಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಡಾ. ಬಿ. ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು.
3.	ಶ್ರೀ ಪೆರುವಾಯಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಯವರ ತುಳು ಗಾದೆಗಳು.	ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಂಗಳೂರು.

ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕತೆಗಳು

01.	ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯ	ಡಾ. ವಾಮನ ನಂದಾವರ
02.	ಅಕ್ಕೆರಸು ಸಿರಿ	ಡಾ. ಎ. ವಿ. ನಾವಡ
03.	ಕೋಡ್ದಬ್ಬು	ಡಾ. ಸುಶೀಲಾ ಪಿ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯ
04.	ಪರತಿ ಮಂಗನೆ	ಕೆ. ಲೀಲಾವತಿ
05.	ಪುಳ್ಳೂರು ಬಾಚೆ	ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯ
06.	ಅಬ್ಬಗೆ ದಾರಗೆ	ಕೆ.ಜೆ. ಶೆಟ್ಟಿ ಕಡಂದಲೆ
07.	ಮೂಂಕು ಸಂಬಳೋ	ಡಾ. ಕೆ. ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ
08.	ಮಗೆ ಬರವು ಕಲ್ತೆ	ಕನರಾಡಿ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್
09.	ಮಾಯಾಂದಾಲ್	ಯಶವಂತಿ ಸುವರ್ಣ
10.	ಕಲ್ಲುರ್ಟಿ ಕಲ್ಕುಡೆ	ಪ್ರೊ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ
11.	ಬನ್ನಾಲ್	ಕ್ಯಾಥರಿನ್ ರಾಡ್ರಿಗಸ್
12.	ಮಾಮಿ ಮರ್ಮಲ್	ಡಾ. ಗಣನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ ಎಕ್ಕಾರ್
13.	ಜೋಗಿ ಪುರುಷೆರ್	ಕುದ್ಕಾಡಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ರೈ
14.	ಅಗೋಳಿ ಮಂಜಣೆ	ಡಾ. ಗಣೇಶ ಅಮೀನ್ ಸಂಕಮಾರ್
15.	ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ತೂವಂದಿನ ಕೆಬಿಟ್ ಕೇನಂದಿನ	ಕೆ. ಆರ್. ರೈ
16.	ಅಪ್ಪೊದಡ್ಯೆ	ಮುದ್ದು ಮೂಡುಬೆಳ್ಳೆ
17.	ನಾಗಸಿರಿ	ಕೆ. ಅನಂತ ರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ
18.	ಮಾಯೊದ ಪೊಣ್ಣು	ಡಿ. ಯದುಪತಿ ಗೌಡ
19.	ಮುಡಿಪ್ಪಿಯೆರಾವಂದಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ	ಎನ್. ಕೊಯಿರಾ ಬಾಳೆಪುಣಿ
20.	ಭೂತಾಳ ಪಾಂಡ್ಯ	ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್

39

ARUNA PRINTERS - 2494925